



วารสาร
**มนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์**
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผู้จัดพิมพ์	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ที่ปรึกษาบรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มาโนช นวลสระ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดุษฎี รัมย์ชีवाल ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นิล พันธุ์คงชื่น อาจารย์ ดร. กิติญา ชูวิทย์เจริญกิจ
บรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิตติพงษ์ วงศ์ทิพย์
กองบรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เฉลิมชัย ไชยชมภู ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิโบล วิมลสิทธิชัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุรชาติ พุทธิมา อาจารย์ ดร. นิตยา สงวนงาม อาจารย์ ดร. ไกรลาส จิตรกุล อาจารย์ ดร. ศรียา หงษ์ยี่สิบเอ็ด อาจารย์ ดร. ประนอม ลำงาม อาจารย์ภัทรศิลป์ สุขกันต อาจารย์พิสุทธิลักษณ์ บุญโต อาจารย์ณกานต์ อนุกุลวรรธกะ อาจารย์ณัฐวัฒน์ โสมดี อาจารย์อมาลินี ชินโชติกร นางสาวนิติกาญ์ เสงคะแสง นางสาวน้ำเพชร เตปินสาย นางสาวชลกาญจน์ กันธะวงศ์

วัตถุประสงค์	1. เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย บทความทางวิชาการ และบทวิจารณ์ หนังสือทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ 2. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อค้นพบ ข้อคิดเห็นทาง วิชาการและวิจัยแก่นักวิชาการ อาจารย์ นักศึกษา นักวิจัย ตลอดจน บุคคลทั่วไป ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่มีความสนใจ ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
กำหนดออก	ปีละ 2 ฉบับ (มกราคม-มิถุนายน และ กรกฎาคม-ธันวาคม)
สำนักงาน	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 202 ถ. ช้างเผือก ต. ช้างเผือก อ. เมือง จ. เชียงใหม่ 50300 โทร 0 5388 5712 เว็บไซต์ http://www.human.cmru.ac.th
เว็บไซต์วารสาร	https://www.tci-thaijo.org/index.php/husocjr/index

บทความทุกบทความที่ตีพิมพ์ได้รับการตรวจจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏ
ในบทความของวารสารนี้เป็นของผู้เขียน มิใช่ความคิดเห็นของกองบรรณาธิการ และมิใช่
ความรับผิดชอบของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่



วารสาร
มนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Publisher	Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University
Consulting	Asst. Prof. Dr. Manote Nuansara Asst. Prof. Dr. Dusadee Rangseechatchawan Asst. Prof. Niel Punkongchuen Dr. Kitiya Chuwitcharoenkit
Editor-in-Chief	Asst. Prof. Dr. Kittipong Wongthip
Editorial Board	Asst. Prof. Dr. Chalearmchai Chaichompoo Asst. Prof. Dr. Nilobon Wimolsittichai Asst. Prof. Surachart Putthima Dr. Nittaya Sanguanngarm Dr. Krailas Chitkul Dr. Sariya Hongyeesibed Dr. Pranom Lamngam Mr. Pattrasil Sugansil Miss Phisutthilaksana Boonto Mr. Nakan Anukunwathaka Mr. Nattawat Somdee Mr. Amakin Chinchotikorn Miss Nitikan Sengkasae Miss Numpetch Teypinsai Miss Chonlakan Kuntawong

Objective	1. To publish research, academic and review articles related to Humanities and Social Sciences. 2. To be a forum for sharing knowledge, opinions and research advancement in Humanities and Social Sciences, and related fields for academic scholars, students, lectures, researchers and others who interested in the fields of Humanities and Social Sciences.
Frequency	Bi-annually (January-June; July-December)
Office	Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University 202 Changpeuk Rd., Changpeuk, Muang, Chiang Mail 50300 Tel. 0 5388 5712 Website: http://www.human.cmru.ac.th
Journal website	https://www.tci-thaijo.org/index.php/husocjr/index

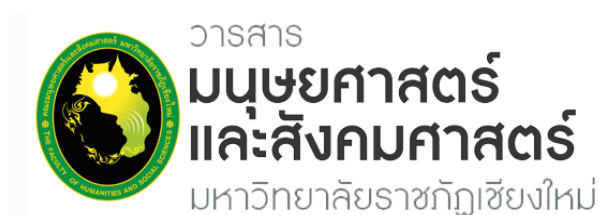
All articles submitted for this publication were reviewed by the academic reviewers.

The editorial board and the Faculty of Humanities and Social Sciences, CMRU claim no responsibility for the content or opinions expressed by the authors of individual articles or columns in this journal. Reprinting of any articles in this journal must be permitted by the editorial board.



วารสาร
มนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บทบรรณาธิการ	1
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิตติพงษ์ วงศ์ทิพย์	
Work-based Learning: Case Study A Pilot Program for Business English Students at Chiang Mai Rajabhat University, Thailand	3
Parham Rafatjou	
การสอนภาษาอังกฤษแบบเน้นการปฏิบัติงานที่ผนวกการเสริมต่อการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะภาษาแบบบูรณาการสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในชุมชนชนบท : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสันตะยอม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่	15
ภัทรกมล รักสวน	
มาตรฐานการจัดงานวิ่งในประเทศไทยโดยมุมมองกฎหมาย	33
กฤษฎา เอี่ยมละมัย	
การวางแผนกลยุทธ์ : เครื่องมือสู่ความสำเร็จขององค์กร	55
พัชราพรรณ ขอบธรรม	
ประวัติศาสตร์ ความทรงจำ และการกลับไปเยือนในนวนิยายชุดดวงดอกไม้	77
วาทีณี ศิริชัย และ ธัญญา สังขพันธานนท์	
รักชาติ รักพรรค รักมวลชน : มโนทัศน์ “ความรักชาติ” ในแบบเรียนวิชากิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้า	97
วุฒิพงษ์ ประพันธ์มิตร และ สุรสิทธิ์ อมรวณิชศักดิ์	
บทแนะนำหนังสือ	111
พิชญพรพรรณ อนันตบุญวัฒน์	



Editorial Note	1
Asst. Prof. Dr. Kittipong Wongthip	
Work-based Learning: Case Study A Pilot Program for Business English Students at Chiang Mai Rajabhat University, Thailand	3
Parham Rafatjou	
The Task-based English Learning and Teaching Method to Develop Language Skills for Secondary Class Student Level 1 in Local Community: A Case Study of Baan Sankayom School, Mae Rim, Chiang Mai	15
Pattarakamon Ruksuan	
The Standard of Running Events in Thailand by Legal Aspect	33
Krisda Eiamlamai	
The Strategic Planning: Tool for Success in Organization	55
Patcharapan Chobtham	
History Memories and Return in Doung Dok Mai Novel Series	77
Watinee Sirichai and Thanya Sangkapantanon	
Loyalty to the Nation, Loyal to the Party, Loyalties to the People: The Concept of ‘Patriotism’ in the Young Pioneers’ Activities Textbooks	97
Wuttipong Prapantamit and Surasit Amornwanitsak	
Book Review	111
Pichayapornpan Anantabunyawat	

บทบรรณาธิการ

วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ฉบับนี้เป็นฉบับที่ 2 ของปีที่ 1 จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความหนังสือ ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมทั้งเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อค้นพบ ข้อคิดเห็นทางวิชาการและวิจัย แก่นักวิชาการ อาจารย์ นักศึกษา นักวิจัย ตลอดจนบุคคลทั่วไปทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่มีความสนใจด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บทความในวารสารฉบับที่ 2 ประกอบด้วยบทความ จำนวน 6 บทความ เป็นบทความทางด้านภาษาและวรรณกรรม จำนวน 2 บทความ ได้แก่ บทความเรื่องประวัติศาสตร์ ความทรงจำ และการกลับไปเยือนในนวนิยายชุดดวงดอกไม้ ของวาทีณี ศิริชัย และ ัญญา สังขพันธานนท์ ซึ่งเป็นบทความที่น่าสนใจทฤษฎีการวิเคราะห์วิจารณ์วรรณกรรมโดยใช้แนวคิด ทฤษฎีใหม่ ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวรรณคดีและวรรณกรรมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น อีกบทความ คือ บทความเรื่องรักชาติ รักพรรค รักมวลชน : มโนทัศน์ “ความรักชาติ” ในแบบเรียนวิชากิจกรรมกลุ่มเยาวชน แนวหน้า ของวุฒิพงษ์ ประพันธ์มิตร และ สุรสิทธิ์ อมรวิชช์ศักดิ์ ซึ่งจะกล่าวถึงลักษณะและวิธีการปลูกฝังความรักชาติที่ปรากฏในแบบเรียนของจีน ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางเพื่อปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่เยาวชนไทยต่อไป

ส่วนบทความเรื่อง Work-based Learning: Case Study A Pilot Program for Business English Students at Chiang Mai Rajabhat University, Thailand ของ Parham Rafatjou และบทความเรื่อง การสอนภาษาอังกฤษแบบเน้นการปฏิบัติงานที่ผนวกการเสริมต่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะภาษาแบบบูรณาการสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในชุมชนชนบท : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสันคะยอม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ ของ ภทรมล รักสวน เป็นบทความที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษให้แก่คนไทยได้เป็นอย่างดี

อีก 2 บทความเป็นบทความทางด้านนิเทศศาสตร์ ได้แก่ บทความเรื่องมาตรฐานการจัดงานวิ่งในประเทศไทยโดยมุมมองกฎหมาย ของ กฤษฎา เอี่ยมละมัย ซึ่งจะทำให้ความรู้ทางด้านกฎหมายเกี่ยวกับการจัดงานวิ่งที่กำลังได้รับความนิยมและจัดกันอย่างแพร่หลายในสังคมปัจจุบัน ส่วนบทความเรื่องการวางแผนกลยุทธ์ : เครื่องมือสู่ความสำเร็จขององค์กร ของ พิชราพรรณ ชอบธรรม เป็นบทความเกี่ยวกับการวางแผนกลยุทธ์ตามมุมมองของนักรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งจะทำให้ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพและทำให้องค์กรประสบความสำเร็จได้โดยง่าย

ขอขอบคุณคณะกรรมการบริหารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่ กองบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอก ที่กรุณาประเมินบทความให้มีความสมบูรณ์ และมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ต้องขอขอบคุณเจ้าของบทความทุกท่านที่ให้ความสนใจส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารฯ

กองบรรณาธิการขอเชิญผู้สนใจทุกท่านร่วมส่งบทความวิจัย หรือบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่โดยไม่มีค่าใช้จ่าย และหากมีข้อเสนอแนะ หรือต้องการทราบข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับวารสารฯ สามารถติดต่อได้ที่ husocjr@g.cmr.ac.th กองบรรณาธิการยินดีน้อมรับข้อเสนอแนะเพื่อจะได้นำมาปรับปรุงวารสารฯ ให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถติดตามอ่านบทความของวารสารได้ทั้งฉบับตีพิมพ์ และฉบับออนไลน์ทาง <https://www.tci-thaijo.org/index.php/husocjr/index>

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิตติพงษ์ วงศ์ทิพย์

Work-based Learning: Case Study A Pilot Program for Business English Students at Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

Parham Rafatjou

Lecturer, Department of Western Languages, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Chiang Mai Rajabhat University

Abstract

Educational institutions around the world, especially in the developing countries, are often criticized for their lack of substance to deliver the required skills for students to strive in real world. These shortcomings are often attributed to outdated class material and teaching methods. Furthermore, competing in current world of technology and constantly changing work environments place pressure on both educational institutions and academics to provide quality programs in order to enhance students' competencies to compete in this competitive world.

This case study is based on the observation made on a group of 32 students enrolled in the 4th year of Business English program at Chiang Mai Rajabhat University, Thailand, in the first semester of 2018. As part of their curriculum, these students participated in this pilot program which offered them a hybrid classroom-workplace experience. The objective of this program was to assess the impact of Work-based Learning (WBL) and to evaluate whether students would gain a broader set of skills by participating in such programs. This program was unique in the sense that it offered a classroom-workplace mix in the same semester.

This purpose of this paper is to summarize the highlights and shortcomings of this program, to assess the impact of the WBL approach and finally, to evaluate the effectiveness of WBL which may be applied to more junior years in the Business English program.

Key words: Task Work-based learning, Life-long Learning, Thai Students' English Proficiency, Attention Span & Social Media -based language learning

1. INTRODUCTION

Even with quality education programs, it is often challenging to transfer the required knowledge and skills to students and to ensure their success at workplace. Therefore, a combination of education and hands-on experience, Work-based Learning (WBL), would be a sensible approach. Lemanski, Mewis, Overton (2011) define WBL as a category of university programs that incorporate universities and work organizations to create new learning opportunities at workplace.

There are multitudes of benefits in using this approach. WBL allows students to realize their level of competencies (or lack thereof), and provides them insight in respect to their strengths and weaknesses. Moreover, WBL is beneficial to educational institutions, in collaboration with both companies and trainees, to better understand the industries' needs and to modify educational programs to be more aligned with those requirements. Furthermore, organizations may gain access to a pool of candidates, and can adjust their training programs in order to be more in line with their strategic goals. WBL is a cooperative program involving educational institutions and various organizations to provide students real-world and hands-on experience in order to facilitate the transition from school to workplace. Such programs are designed to meet the learners' needs, contribute to the long-term development of organizations' objectives and are counted as formal credits towards university courses (Boud, Solomon, Symes, 2001)

Lemanski, Mewis, Overton (2011) refer to three key elements concerning WBL which relate to both learners and employees, to include: learning through work, learning for work and learning at work. The authors further elaborate that with respect to pedagogy, WBL contributes to life-long learning of learners by utilizing the three above-mentioned elements.

WBL can be offered in various forms; however, the ultimate goal of this approach is to provide students the opportunity to develop practical and conceptual skills related to their training and to apply them in a workplace setting (Atkinson, 2016). Atkinson further states that WBL can appear in the following forms: Apprenticeships and traineeships; Simulation; Job placements and finally, Internships, with the objective to provide learners the necessary knowledge and tools to be successful in their future careers.

In their research article, Lemanski, Mewis, Overton (2011) refer to Bragg & Hamm's perspective regarding factors that contribute to a successful WBL program (Lemanski, Mewis, Overton (2011-p.6), namely:

- 1) Strong program leadership and connections between the program and its stakeholders
- 2) Frequent and effective communications with respective organizations
- 3) Beliefs in program excellence, as well as effective school-based learning components
- 4) Sufficient financial support, along with innovative program and pedagogical features

In sum, the key to a successful WBL is dependent on the engagement of all parties, namely: educators, learners and respective organizations. For WBL to be successful there ought to be clear and ongoing communication between various stakeholders. Instructors and advisors as well learners need to be committed to the program and be engaged in all stages.

Furthermore, organizations should be able to facilitate the placement and learning, and provide resources and mentorship throughout the process. Despite WBL approach's many advantages, there are a number of challenges associated with this methodology. A successful WBL program demands effective curriculum design, pedagogy and accreditation.

2. METHODOLOGY

The Case Study

Note: The observation, opinions and recommendations in this paper are provided by the lecturer of the course "English for Electronic Business", which was held in the first semester of 2018 at Chiang Mai Rajabhat University.

2.1 Background

This pilot program involved 32 fourth-year students in the Business English program at Chiang Mai Rajabhat University in Chiang Mai, Thailand. During this particular semester, the participants attended four courses at the University, namely: English for Marketing, English for Mass Media Advertising, English for Electronic Business, and a course in Formal Presentation. Generally, students in this program are required to participate in a semester-long internship assignment during the last semester of their fourth year, before graduation, so to gain some real-life experience. It is often the case that many students choose not to work throughout their 4-year program in order to focus on their studies, and thus fail to acquire real-world experience until they reach their fourth year.

This unique pilot program incorporated 2 components, namely: four weeks of classroom time and subsequent ten weeks of internship assignment at various locations. At the beginning of the semester, the students were informed that they would be participating in this pilot program, and were subsequently assigned to locations, in Chiang Mai and in the Phang-Nga province at four and five star resorts. The assignment of positions were conducted randomly, where the majority occupied positions in Food & Beverage (F&B) areas, while others were deployed in Housekeeping, Human Resources, Reception, Booking and Customer Care areas. During their time at the workplace, the students were required to provide weekly or bi-weekly reports to their program advisors and instructors. Subsequently and toward the end of their internship program, students held formal presentations, with their instructors and advisors present, to highlight their learnings and presented skills that they had acquired during this short time period. Subsequently, they returned to school to attend the final exams.

2.2 The Assessments

The method of assessment of the students for this particular course (English for Electronic Business) was two-fold: the University evaluation (50%), and the provided workplace assessment (50%).

The University evaluation was conducted by the lecturer based on the following components:

- 1) Class participation and interaction in the first 4 weeks of the semester
- 2) Bi-weekly group reports to highlight experience and exposure to technology
- 3) Interviews and observation of the students' performance and interaction at workplace
- 4) Workplace presentations

5) Final exam pertaining to the class material as well as knowledge gained at workplace

The workplace assessment was conducted by the respective organizations, which will be discussed as follows.

2.2.1 The University Evaluation

The lecturer had the opportunity to teach the same group of students in the previous semester as well as the latter, and therefore was familiar with their capabilities and competencies. It is noteworthy to mention that this course and the previous, taught by this lecturer, were conducted fully in English.

Since the lecture time was limited to four weeks, the knowledge that was communicated to students was limited. However, the students were encouraged to use theories learned in the classroom to identify various components and practical applications of their learnings at workplace. The course material was mostly comprised of topics related to technology in the Hospitality industry, the role of technology and trends, and ways technology has revolutionized the industry. The lecturer provided guidelines to students to enable them to search for clues and to ask the right questions regarding technology utilization at their workplaces.

Toward the end of the internship assignment, the lecturers and advisors were then invited to the workplace locations to closely observe students' knowledge through formal presentations, which were intended to showcase the skills gained over this time period. Subsequently and upon the completion of the internship program, the students returned to the University to participate in the final exams.

The lecturer then evaluated the students based on their interaction in the classroom, by reviewing their bi-weekly reports, and by interviewing them individually and in groups at workplace. Moreover, the students' formal presentations were observed, and they were assessed based on a number of criteria, which will be discussed further below. And finally, the final examination was conducted, where the students were once again assessed for their knowledge and understanding of the subject matter, and the skills they had acquired during their internship.

2.2.1.1 Individual and Group interviews

The lecturer conducted individual and group interviews with the students at workplace, and later at the University, in order to identify the benefits of the program and to pinpoint areas of concern that could be modified. The outcomes of these interviews will be reported in following sections.

2.2.1.2 The Students' Workplace Presentations

As mentioned earlier, the students were required to present their roles and area of responsibilities at their workplace with their lecturers and advisors present. The presentations were conducted in English and were followed by questions and answers (Q&A), which were recorded for future references. Since these students were in the English program, the focus of the assessment was their ability to express themselves in English, while speaking about their gained knowledge and skills. The students' workplace presentations were assessed (by the lecturer) based a number of criteria including but not limited to: Presentation and language skills, Relevancy of the material presented, Critical

thinking & creativity, as well as Problem-solving & flexibility, Teamwork, and their overall ability to adapt and contribute to their roles, amongst others.

2.2.2 The Workplace Assessment

As stated earlier, the students received 50% of their overall grades based on the feedback provided by the employers. The employers evaluated the students based on the following criteria: Creativity & Innovation; Critical thinking and Problem-solving; Communication and Collaboration; Information, Media & Technology Skills, respectively.

3. RESULTS

The outcomes of this study included the lecturer and workplace assessments, the students' feedback and the students' recommendations, as summarized below:

3.1 The lecturer's Assessment Results

The students' overall performances were generally good and above expectation. The presentations were done better than anticipated, considering they were conducted in English and contained technical aspects of their area of responsibilities. Following the presentations, the presenters were asked questions regarding their responsibilities and those skills gained throughout this time period. The presentation grades were then added to individual student's performance for the semester.

3.2 The Workplace Assessment Results

The employers' assessment consisted of their observation of the students' performances throughout their internship assignments. As stated earlier, the trainees were assessed based on four main categories, namely: Creativity & Innovation; Critical Thinking & Problem Solving; Communication & Collaboration and, Information, Media & Technology Skills. Each main category consisted of at least three sub-categories to ensure a wider range of classification of skills. The lecturer then compiled the results of the employers' evaluations based on individual scores, which was granted to each trainee, and added them to respective categories. Please note that the conclusions drawn below are not based on specific statistical analysis, and solely point to areas that are more challenging to our students.

	Creativity & Innovation	Critical Thinking & Problem Solving	Communication & Collaboration	Information, Media & Technology Skills
Average	3.72	3.48	4.13	4.02
Grade	74%	70%	83%	80%
	B	B	A	A

C+ Reasoning
 C+ Creativity in Finding Solutions
 C+ Ability to Analyze
 C+ Ability to Resolve Problems Systemically

Figure 1 students' performances throughout their internship assignments

As evident in the above schedule, the trainees performed well under the categories of Communication & Collaboration along with Information Media & Technology. They exhibited weakness when it came to Creativity & Innovation, and they underperformed in the areas of Critical thinking & Problem-solving. The latter is an issue that our University and team of lecturers / advisors are well aware of and attempt to remedy. Critical thinking and Problem-solving skills appear to be a significant challenge to our students at this University and likely to many other educational institutions in Thailand.

3.3 The Students' Feedback

Overall, the students appeared to have had a positive experience regarding the program. Based on individual interviews and surveys conducted by the lecturer, the students were able to learn an array of hard and soft skills throughout this short period of time, and stated that they would recommend this program to other students at the University.

One area of concern with many of our students is lack of confidence. It appears that the short internship allowed them to overcome some of their fears and to become more resilient and strong. Other comments mentioned by the students regarding the advantages of this program, included:

- 1) Personal and professional improvement
- 2) Enhancement of communication- and social skills
- 3) Better time- and people management
- 4) Understanding the importance of company culture and teamwork
- 5) Understanding the value of hard work which results to success

As evident from above, these are some very positive and strong support for the effectiveness of this program. Despite the fact that the training program was rather a short term engagement, the students appeared to have positively responded to their assignments. The unique nature and advantage of this short term placement was that it allowed lectures and advisors to observe the outcomes more vividly and witness the transformation that the participants had experienced, which made it both more manageable and measurable.

As mentioned earlier, these were Business English majors, and the focus of this program was to enhance their language skills along with other practical competencies. However, not all students were able to fully utilize their language skills. For one, few were deployed to locations that catered non-English speakers (mostly German speakers), which did not give them the opportunity to speak English at all times. Furthermore, those who worked in non-customer-facing areas such as Housekeeping or Human Resources similarly had little chance to practice their language skills. Having said this, there has been an overall satisfaction and general consensus in respect to those hard & soft skills learned throughout the program.

3.4 The Students' Recommendations

As stated earlier, the trainees were generally satisfied with the program. As part of their assessment, the participants were asked to provide recommendations so that the program can be further improved. These are some of the participants' recommendations:

- 1) Provide better placement advising and planning

- 2) Internship placement to be done in 2nd or 3rd year of their program
- 3) Extend the duration of the assignment to 3-4 months
- 4) The University to seek and select high quality employers
- 5) There should be more end-to-end support throughout the program
- 6) Organize internships during summer holidays so they can attend school
- 7) Provide advance notice to students so they can plan
- 8) Allow students to decide for the employer and roles
- 9) Reduce tuition as they are not attending the University
- 10) Reduce class load when on assignment
- 11) Provide a wider selection of employers

4. DISCUSSION

The significance of this pilot program was not limited to the fact that the students were exposed to the workplace and learned a set of hard skills. The more important aspect of this program, in the eye of the lecturer, was the effect on the students' soft skills. In a research article published by The Language Institute of Thammasat University, Thailand (2013), a number of *general* factors were named which impact students' English proficiency in Thailand, namely:

- 1) Unqualified and poorly-trained teachers
- 2) Poorly-motivated students
- 3) Learners of mixed abilities in large classes
- 4) Rare opportunities for students to be exposed to the English language outside the classroom

Furthermore, the article pointed to other problems relating to Thai students, to include:

- 1) Students' lack of independent practice outside the classroom
- 2) Students' general lack of exposure to the English language in- and outside the classroom
- 3) Students' insufficient knowledge and skills of English
- 4) Students overall difficulties with writing, listening and pronunciation
- 5) Students' lack of patience in practicing English
- 6) Students' lack of confidence in speaking English
- 7) Student's lack of understanding of usefulness of the English language

One other research article complied by Saranya Saetang from Kasetsart University (2014) addressed similar issues:

- 1) Low students' ability
- 2) Students' shyness when it comes to asking questions and participating in activities
- 3) Students' lack of enthusiasm to learn
- 4) Lecturers' ability and lack of effective techniques
- 5) Insufficient time for lecturers to look after all students
- 6) Duration of lectures being too long
- 7) Structured relationships between lecturers and students

As it is evident from above, there a number of overlapping and common factors that hinder students to excel in a classroom setting.

The findings of these research articles are consistent with the lecturer's observation. One of the main issues facing students, at least in this educational institution, is shyness and lack of confidence, which is likely in part culturally motivated. Saranya Saetang (2014) states that shyness is part of Thai cultural identity, and individuals tend to conceal their feelings and keep silent, which is generally a sign of respect. Saetang adds that, in a classroom setting however, "shyness and silence could be obstacles to impede learning processes". Considering students' general reservation to speak and participate, and by adding the language factor to the equation, it becomes evident why students exhibit poor language competencies, which partly stems from shyness and lack of confidence.

One other critical and related issue concerns the use of technology. Social media and technology have markedly limited humans' interactions. The era of technology has created barriers to close and face-to-face communication between individuals. Many of the lecturer's students state that they would rather interact with friends via social media rather than meeting in person. Obviously, this preference for being isolated and for remote communication does not remedy the shyness factor, as students have lesser tendency to interact, to learn social skills and to improve their sense of confidence.

The second challenge facing students, which was mentioned above, and which is also observed by the lecturer, is the lack of exposure to the language. At this particular educational institution, Thai students have very little exposure to the English language. They perhaps spend in general three to six hours of classroom time with a native speaker on a weekly basis. All other courses are taught in Thai, including those major courses in English. Classes are often crowded and likely teacher-centered, where students have little opportunity to participate and use their language skills.

Furthermore, the materials utilized in classrooms are likely dated, not relatable and mostly focused on grammar and writing exercises. Students therefore are not motivated to learn or to pay attention in class. *Relatability of the material is key to capturing students' attention*. In addition, the style of teaching plays a significant role. A teacher-centered classroom does not offer active participation of students and does not encourage creativity or critical thinking.

Critical thinking is yet another challenge for Thai students in this University. Students are generally not required to analyze problems and to think critically, which is an important component of 21st century skills to possess. As mentioned earlier, the one area that the students in this pilot program failed to perform, according to the workplace assessment, was critical thinking and problems solving; the ability to reason, to analyze and find effective solutions to problems. The problem of critical thinking along with lack of confidence and shortcoming of language skills undoubtedly contribute to poor performance in classroom and outside.

Once again, technology and social media may be a culprit to this problem and can be partly blamed for this lack of critical thinking and creativity. Students often spend a significant number of hours every day on social media, during which time they play games and are exposed to unusable information. *There is a great deal of input with no real and productive output*. The massive amount of information- intake does not allow students to think critically and to nurture their own creativity. The heavy volume of information on social media also causes users to skim through information and have the desire to move on to the next subject or piece of news, which is *detrimental to their ability to concentrate and*

focus. This is yet another issue in the classroom, where students do not have the patience and the level of focus to absorb essential information and to process and retain them, which pose significant challenges to instructors.

Finally, the lack of motivation is a significant challenge to both educators and learners. Students often do not grasp the value of their education and skills that they acquire. One factor contributing to this problem is lack of understanding what career options are available and which skills are required to be employable in the respective roles. A large number of students attend the university, and enroll in particular programs, in order to fulfil their parents' wishes. Furthermore, many students are not aware of career choices that are available, as career counseling and mentorship are rather limited, and therefore career choices appear to be narrow and sometimes undesirable to students. These shortcomings lead to student's lack of accountability and motivation.

As stated in the beginning of this chapter, this pilot program was not only beneficial to the students in terms acquiring necessary hard skills, but it also allowed them to gain invaluable soft skills, which could remedy some of the challenges mentioned earlier. Despite the fact that not all of the students were excited about the program at the beginning, they appeared to have benefited and enjoyed their assignments once completed. One area that almost all participants agreed to have improved upon was the level of confidence that they gained by contributing to their roles. Unlike the classroom environment, they had to face challenges at workplace and to interact with others (in this case customers and coworkers), and specially foreigners, and to use their various skills to communicate and to contribute to their roles.

They appeared to have matured over this rather short period of time and felt that they had grown both personally and professionally. Furthermore, they sensed that their communication and social skills had improved, they became better time and people managers, learned the importance of hard work and the value of skills they learned at the University. In other words, they could connect their education and skills and could identify the real application of their knowledge.

It is needless to say that this pilot program needs to be further improved; however, the value that the students received and the improvements they witnessed, despite the short term of the assignment, are considerable.

5. CONCLUSION

This paper addressed the many benefits of using the WBL approach. As discussed, all stakeholders benefit when they collaborate to ensure that students are equipped with essential skills. The success of the future workforce is dependent on having the required skills which are applicable to workplace. Practical work experience is not only beneficial to students in order pursue their desired careers, but also it leads to life-long learning and assist them with those skills that they require for both personal and professional growth.

This particular case study illustrated the positive aspects of using a WBL approach in practice. Despite its few shortcomings and limited duration, the outcomes were desirable. As mentioned in the Discussion section of this paper, the students' feedback was generally positive and they appeared to have gained great deal of practical skills. The observation of the students as well as their interviews highlighted the importance of gaining soft skills for

the participants. As it was discussed earlier, the assignments helped the students to become more confident and self-reliant, to enhance their communication and social skills, to become more exposed to the language and as well, to be more creative. Furthermore, it helped to improve their problem-solving skills; to concentrate on tasks at hand and finally, to gain a number of hard skills that they may use in their future careers.

After the completion of their assignments, the participants appeared to be reenergized and motivated. Conversations with the employers suggested that they were satisfied with the students' performances and offered them to continue their internship roles in same capacities.

For those students, who would return to classroom after such programs, the learning will likely be different. They would likely be more enthusiastic and motivated, and more aware of the type of skills they need in order to be successful in their careers.

6. RECOMMENDATIONS

WBL appears to be an effective approach for students at this University and likely many others. It is recommended however to place students in their assignments in year 2 or 3; preferably in the second year of their program. The first year of the 4-year program should be used as a platform to transfer the required knowledge and to prepare students for their assignments. Upon returning from their internships, students will have one or more years to further enhance their skills. Completing these assignments provide them with a fresh perspective regarding what is expecting them after graduation; it highlights skills that they possess or lack, and finally it motivates and reenergizes them to pull through the remaining duration of their studies.

A successful WBL program demands an effective curriculum design, pedagogy and end-to-end support. Therefore, a collaborative team of academic and administrative staff ought to be established in order to accommodate the stakeholders' needs, and to build effective communication channels for supporting students. Students should be prepared and supported throughout their program to ensure they make the most of their internship experience.

Moreover, greater attention must be given to selecting high quality and reputable businesses, who are willing and able to accommodate students and who possess proper training programs that can cater students from different backgrounds and skill levels.

REFERENCES

- Atkinson, G. (2016). *Work-based learning and work-integrated learning: Fostering engagement with employers*. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED568154.pdf>
- Boud, D., & Solomon, N. (2001). *Work-based Learning: A new higher education? the society for research into higher education & open university press*. London: Red Glove Press.
- Lemanski, T., Mewis, R., & Overton, T. (2011). *An Introduction to Work-Based Learning, a physical sciences practice guide*. Retrieved from https://www.heacademy.ac.uk/system/files/work_based_learning.pdf

- Noom-ura, S. (2013). English-teaching problems in Thailand and Thai teachers' professional development needs. *English Language Teaching*, 6(11). 139-147.
- Saetang, S. (2014). A survey in a Thai classroom on learning activities and learning problems. *International Journal for Cross-Disciplinary Subjects in Education (IJCDSE)*. 5(3), 1753-1758.
- Stephens, S. (2014). *The challenge of work based learning: A role for academic mentors?* Retrieved from <https://www.emeraldinsight.com/doi/abs/10.1108/IJMCE-03-2013-0020>

**การสอนภาษาอังกฤษแบบเน้นการปฏิบัติงานที่ผนวกการเสริมต่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนา
ทักษะภาษาแบบบูรณาการสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในชุมชนชนบท:
กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านสันคะยอม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่**

ภัทรกมล รักสวน

อาจารย์ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบบูรณาการโดยใช้วิธีสอนภาษาอังกฤษแบบเน้นการปฏิบัติงานที่ผนวกการเสริมต่อการเรียนรู้ 2) เปรียบเทียบทักษะภาษาอังกฤษของนักเรียนก่อนและหลังจากการจัดการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติงานที่ผนวกการเสริมต่อการเรียนรู้ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติงานที่ผนวกการเสริมต่อการเรียนรู้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนบ้านสันคะยอม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 29 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน คู่มือประกอบการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน คู่มือแบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษ แบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษ สื่อตัวอย่าง และแบบสอบถามความพึงพอใจ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) การวิจัยได้สร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบบูรณาการโดยใช้วิธีสอนภาษาอังกฤษแบบเน้นการปฏิบัติงาน ได้แก่ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอนและคู่มือ แบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษและคู่มือ 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติงานที่ผนวกการเสริมต่อการเรียนรู้มีทักษะภาษาอังกฤษสูงขึ้น และ 3) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติงานที่ผนวกการเสริมต่อการเรียนรู้มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : วิธีสอนภาษาอังกฤษแบบเน้นการปฏิบัติงาน ทักษะภาษาแบบบูรณาการ ชุมชนชนบท

The Task-based Learning and Scaffolding Method to Develop Language Skills for Secondary Class Student Level 1 in Local Community: A Case Study of Baan Sankayom School, Mae Rim, Chiang Mai

Abstract

The purposes of this study were 1) to create an invention for teaching and learning of integrated skills in English using task-based learning and scaffolding, 2) to develop integrated language skills of students using task-based learning and scaffolding, and 3) to study the satisfaction of students using task-based learning and scaffolding. The population was 29 grade 7 students enrolled in the year 2015 at Baan Sankayom School, Mae Rim, Chiang Mai. The experiment followed the one group pretest posttest design. The experimental instruments consisted of pretest, posttest, computer assisted instruction and its guidebook, English workbook and its guidebook, sample tasks, and satisfaction checklists. The data obtained were analyzed by mean and standard deviation, and t-test.

The findings of this research were 1) the computer assisted instruction, its guidebook, English workbook, and its guidebook were created and produced to use in the research 2) The integrated English language skills of the students using task-based learning and scaffolding developed increasingly 3) The students using task-based learning strongly satisfied their learning.

Key words: Task-based English learning and teaching method, Language skills, Local community

1. บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนโดยมุ่งให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) มีนโยบายในการพัฒนาการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมในการเสริมสร้างทุนทางปัญญาอย่างยั่งยืน และสร้างภูมิคุ้มกันของประเทศที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของประเทศในอนาคตอย่างมั่นคง การออกกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา การกำหนดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี และนโยบายเรียนฟรี เป็นส่วนหนึ่งของการเร่งรัดพัฒนาประเทศให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก เปิดโอกาสให้เด็กทั้งประเทศรวมทั้งเด็กจากครอบครัวยากจนมีโอกาสได้เรียนชั้นมัธยมปลายเป็นสัดส่วนต่อประชากรวัยเดียวกันเพิ่มขึ้น

หลักสูตรการศึกษาระดับการศึกษาพื้นฐานของประเทศไทยแสดงความตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของภาษาอังกฤษ โดยกำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานเพื่อให้คนไทยทุกคนต้องเรียนรู้ เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน รวมทั้งเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ตลอดจนสามารถสื่อสารกับชาวต่างชาติได้ กรม อดคล้อง (อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557) ให้ความเห็นว่า การเสริมสร้างสมรรถนะและความสามารถในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษเป็นความจำเป็นเร่งด่วนของประเทศไทยในสถานะที่ระดับความสามารถของคนไทยในด้านภาษาอังกฤษยังอยู่ในระดับต่ำมาก

แม้ว่าประเทศไทยจะมีความพยายามให้คนไทยได้รับการพัฒนาทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษโดยการกำหนดนโยบาย และปรับปรุงหลักสูตรด้วยวิธีการต่าง ๆ แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร จากผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) ที่ดำเนินการโดยสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2560) พบว่า รายวิชาภาษาอังกฤษทั้งระดับชั้น ป. 6 ม. 3 และ ม. 6 มีคะแนนเฉลี่ยไม่ถึง 50% ระดับชั้น ป. 6 ปีการศึกษา 2555 มีผู้เข้าสอบ 773,338 คน คะแนนเฉลี่ย 36.98 ปี 2556 มีผู้เข้าสอบ 734,822 คน คะแนนเฉลี่ย 33.82 ปี 2557 มีผู้เข้าสอบ 731,106 คน คะแนนเฉลี่ย 36.02 ระดับชั้น ม. 3 ปีการศึกษา 2555 มีผู้เข้าสอบ 754,302 คน คะแนนเฉลี่ย 28.71 ปี 2556 มีผู้เข้าสอบ 680,445 คน คะแนนเฉลี่ย 30.35 ปี 2557 มีผู้เข้าสอบ 667,767 คน คะแนนเฉลี่ย 27.46 ระดับชั้น ม. 6 ปีการศึกษา 2555 มีผู้เข้าสอบ 394,208 คน คะแนนเฉลี่ย 22.12 ปี 2556 มีผู้เข้าสอบ 414,688 คน คะแนนเฉลี่ย 25.35 ปี 2557 มีผู้เข้าสอบ 430,877 คน คะแนนเฉลี่ย 23.44 นอกจากนี้ยังพบปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำทางการ

ศึกษาระหว่างเด็กในเมืองกับเด็กในชนบท จากข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2542, อ้างถึงใน อุมารักษ์ ภัทรวาณิช และ ปัทมา อมรสิริสมบุรณ์, 2550) ระบุว่า เด็กในเขตเมืองได้รับการศึกษามากกว่าเด็กในชนบท ด้วยเหตุผลที่ครอบครัวชนบทมีข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจซึ่งเป็นอุปสรรคที่สำคัญที่สุดต่อการเรียนของเด็ก นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างด้านโอกาสในการศึกษาระหว่างเมืองและชนบท เพราะเยาวชนอายุ 16-18 ปี ในเขตเมืองมีความได้เปรียบในด้านการได้รับการศึกษาตามเกณฑ์มากกว่าเยาวชนในเขตชนบท วิทยากร เชิงกุล (2552) แสดงความเห็นว่าการเด็กจากครอบครัวที่ยากจนทั้งในชนบทและในเมืองมีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับที่ต่ำกว่า และมีคุณภาพต่ำกว่าเด็กจากครอบครัวที่มีรายได้สูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากปัญหาความยากจน การไม่สามารถเรียนได้ดี และปัญหาสภาพแวดล้อม ยิ่งไปกว่านั้นปัญหาการขาดแคลนครูที่มีความสามารถในการสอนเฉพาะกลุ่มสาระที่สำคัญ เช่น ภาษาอังกฤษ ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่ในประเทศไทยเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีครูที่สอนไม่ตรงตามคุณวุฒิจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทในปี 2547 มีครูที่สอนไม่ตรงตามคุณวุฒิประมาณ 20,000 คน นอกจากนี้ยังพบว่าครูได้รับการฝึกอบรมแบบเก่า ขาดการอ่าน การค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนาตนเองทั้งในด้านความรู้และทักษะในการสอน ครูอาจารย์จำนวนมากขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้ ถนัดสอนตามตำราและให้นักเรียนท่องจำ

โรงเรียนบ้านสันตะยอม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 ในชุมชนชนบท เป็นเขตพื้นที่บริการ 8 หมู่บ้าน อาชีพหลักของประชากรในชุมชนรอบบริเวณโรงเรียน คือ เกษตรกรรม ทำนา ทำสวน และทำไร่ ผู้ปกครองของนักเรียนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้น ฐานะทางเศรษฐกิจหรือรายได้โดยเฉลี่ยต่อครอบครัวต่อปี คือ 30,000 บาท และมีรายได้ไม่แน่นอน ทำให้มีข้อจำกัดในการสนับสนุนด้านการศึกษาแก่บุตร โรงเรียนบ้านสันตะยอมมีครูผู้สอนรวมทั้งสิ้น 17 คน มีครูผู้สอนรายวิชาตรงตามคุณวุฒิจำนวน 4 คน แต่ไม่มีครูที่มีคุณวุฒิทางด้านภาษาอังกฤษ ส่วนนักเรียนเป็นนักเรียนชนเผ่า เช่น ม้ง ลีซอ ไทใหญ่ และมูเซอ

วิธีการจัดการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติงาน (Task-based Learning) จึงเป็นวิธีการที่สามารถเพิ่มขีดความสามารถในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษได้ สามารถจัดการเกี่ยวกับอุปสรรคและสนองตอบความต้องการในการจัดการเรียนการสอนของครูสอนภาษาอังกฤษ รวมทั้งสนองตอบต่อสถานศึกษาหรือชุมชนที่ขาดแคลนครูผู้สอนภาษาอังกฤษโดยตรง เนื่องจากเป็นวิธีการที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษจากการปฏิบัติจริง โดยภาษาที่เรียนมีความใกล้เคียงกับสถานการณ์จริง และสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตจริง (อ้างถึงใน เรณู รื่นยุทธ, 2554) มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้

กระบวนการคิดวิเคราะห์ และแก้ไขปัญหาจากการที่ผู้เรียนทำงานและปฏิบัติตามที่ครูผู้สอนกำหนด โดยมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างชัดเจนประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ จำนวน 3 ขั้นตอน (Willis, 2000) ได้แก่ ขั้นตอนปฏิบัติงาน (Pre-task) เป็นขั้นตอนเตรียมตัวผู้เรียนก่อนการปฏิบัติ เช่น เตรียมคำศัพท์ แนะนำหัวข้อ และภาษาเป้าหมายก่อนการปฏิบัติ หรือให้ผู้เรียนศึกษารูปแบบการทำงานที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับงานที่จะต้องปฏิบัติจริง ขั้นที่สอง คือ ขั้นระหว่างปฏิบัติงาน (During-task) ให้ผู้เรียนได้ทำงานปฏิบัติจริง โดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยมุ่งเน้นการใช้ภาษาในด้านความหมายเพื่อสื่อสารมากกว่ารูปแบบภาษา และขั้นสุดท้าย คือ ขั้นหลังปฏิบัติงาน (Post-task) มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาการใช้ภาษาให้มีความถูกต้องตามรูปแบบและโครงสร้างทางไวยากรณ์ โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นวิเคราะห์ภาษา (Language Analysis) และขั้นฝึกหัดใช้ภาษา (Practice) ในขั้นวิเคราะห์ภาษา (Language Analysis) เน้นให้ผู้เรียนทำงานเดี่ยว เป็นคู่ หรือเป็นกลุ่ม วิเคราะห์รูปแบบและโครงสร้างทางไวยากรณ์ของภาษาเป้าหมาย ส่วนขั้นฝึกหัดใช้ภาษา (Practice) เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกหัดใช้ภาษาเป้าหมายเพื่อให้เกิดความชำนาญ ความคล่องแคล่ว และความถูกต้องในการใช้ภาษาที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติงาน การจัดการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติงาน (Task-based Approach) มีรูปแบบในการทำงานทั้งงานเดี่ยว และงานกลุ่ม กิจกรรมที่นำมาใช้ในการทำงานมีความหลากหลายจึงทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างความสำเร็จในการพัฒนาทักษะภาษาและทักษะการสื่อสารด้วยภาษาได้โดยลำดับจากการเสริมต่อการเรียนแบบร่วมมือกัน (Cooperative Learning) และการเรียนร่วมกัน (Collaborative Learning) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรหมกร ชาตริภิญโญ (2555) และ ญัฐทยา นวไตรลาภ (2555) ที่พบว่า การสอนภาษาแบบเน้นภาระงานส่งผลให้ความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียนสูงขึ้น

นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่ขาดแคลนบุคลากรเฉพาะด้าน เช่น ครูที่มีคุณวุฒิภาษาอังกฤษโดยตรง จำเป็นต้องมีการนำนวัตกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สามารถเรียนรู้และฝึกฝนได้ด้วยตนเอง

จากแนวความคิดของการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ทำวิจัยเรื่อง วิธีสอนภาษาอังกฤษแบบเน้นการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาทักษะภาษาแบบบูรณาการสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในชุมชนชนบท เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถในการสื่อสาร ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาอังกฤษ

2. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อสร้างวัตรกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบบูรณาการ โดยใช้วิธีสอนภาษาอังกฤษแบบเน้นการปฏิบัติงานที่ผนวกการเสริมต่อการเรียนรู้
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะภาษาอังกฤษแบบบูรณาการของนักเรียนก่อนและหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติงานที่ผนวกการเสริมต่อการเรียนรู้
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติงานที่ผนวกการเสริมต่อการเรียนรู้

3. วิธีการวิจัย

3.1 ขอบเขตของการวิจัย

3.1.1 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนบ้านสันตะขอม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ การเลือกกลุ่มเป้าหมายเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากลักษณะของกลุ่ม คือ เป็นโรงเรียนขยายโอกาสในเขตชุมชนชนบท ให้บริการการศึกษานักเรียนทั้งนักเรียนไทยและนักเรียนชนเผ่ามีเขตพื้นที่บริการจำนวน 7 หมู่บ้าน และเป็นโรงเรียนที่ไม่มีครูผู้สอนภาษาอังกฤษโดยตรง

3.1.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ดังรายละเอียดในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

สาระ ที่	มาตรฐาน/ ตัวชี้วัด	Knowledge	Function	Task
1	1.3, 1.2, 1.1	บทที่ 1	การบอกอาชีพ	วาดภาพบุคคล
2	2.1	1. Article	เช่น	และเขียนประโยค
3	3.1	2. Pronouns	I am a student.	แนะนำอาชีพของ
4	4.1	3. Verb to Be	She is a singer.	บุคคล
1	1.3, 1.2, 1.1	บทที่ 2	การอธิบายบุคคล	วาดภาพบุคคล
2	2.1	1. Have got	เช่น	และอธิบาย

สาระ ที่	มาตรฐาน/ ตัวชี้วัด	Knowledge	Function	Task
3 4	3.1 4.1	2. Nouns 3. This/That/These/ Those	This is my friend. She has long hair.	ลักษณะทาง กายภาพของ บุคคล
1 2 3 4	1.3, 1.2, 1.1 2.1 3.1 4.1	บทที่ 3 1. There is/There are 2. Some/Any 3. Possessive Adjectives 4. Preposition of Place	การอธิบายสถานที่ และการบอก ตำแหน่ง ที่ตั้ง เช่น There is a big garden. A dog is under the tree.	ติดสติ๊กเกอร์ลง บนภาพตาม ประโยคที่ กำหนดให้อ่านฟัง
1 2 3 4	1.3, 1.2, 1.1 2.1 3.1 4.1	บทที่ 4 Can	การบอก ความสามารถ เช่น I can draw pictures. Birds can fly.	บอกเล่า ความสามารถของ ตนเอง
1 2 3 4	1.3, 1.2, 1.1 2.1 3.1 4.1	บทที่ 5 1. Present Simple Tense 2. Adverb of Frequency 3. Preposition of Time 4. Question Words	กิจวัตรประจำวัน เช่น I get up at 6 o, clock every morning. What time do you get up?	วาดภาพกิจวัตร ประจำวันของ ตนเอง และเขียน/ พูดหน้าชั้นเรียน

3.2 ข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย

วิธีสอนที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นวิธีสอนแบบเน้นการปฏิบัติงานตามแนวคิดของ Jane Willis และ Dave Willis แต่ได้เพิ่มการอธิบายคำศัพท์ และเนื้อหาก่อนการปฏิบัติงาน และมีการใช้สื่อตัวอย่างร่วมด้วย เพื่อให้เห็นภาพรวมของการทำงาน เนื่องจากร้อยละ 59 ของประชากรเป็นนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ มีความสามารถในการเข้าใจภาษาอังกฤษได้ค่อนข้างน้อย

3.3 วิธีดำเนินการวิจัย

3.3.1 การสำรวจพื้นที่เป้าหมายเพื่อศึกษาบริบทในการจัดการเรียนการสอน

จากการลงพื้นที่เป้าหมาย ณ โรงเรียนบ้านสันคะยอม อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 พบว่า โรงเรียนเปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นครูผู้สอนจำนวน 17 คน มีครูที่สอนรายวิชาตรงตามคุณวุฒิจำนวน 4 คน แต่ไม่มีครูที่มีคุณวุฒิทางด้านภาษาอังกฤษ ในปีการศึกษา 2558 มีจำนวนนักเรียนในเขตพื้นที่บริการทั้งสิ้น 671 คน มีนักเรียนในโรงเรียนทั้งสิ้น 264 คน และมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 29 คน เป็นนักเรียนชนเผ่า จำนวน 17 คน ประกอบด้วย ม้ง 11 คน ลีซอ 3 คน ไทใหญ่ 2 คน และมูเซอ 1 คน

3.3.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินโครงการวิจัย

3.3.2.1 แบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน มีขั้นตอนการสร้างดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และคู่มือจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ช่วงชั้นที่ 3 ของ กรมวิชาการ จากนั้นวิเคราะห์เนื้อหาจากมาตรฐานการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ และศึกษาหนังสือเรียนที่โรงเรียนบ้านสันคะยอมใช้ในการเรียนการสอน

2) สร้างแบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน โดยเป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ

3) ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ราย ตรวจสอบแบบทดสอบ จากนั้นนำมาวิเคราะห์โดยใช้การหาค่า Index of Objective Congruence (IOC) พบว่า มีข้อสอบที่ใช้ได้ จำนวน 52 ข้อ ผู้วิจัยจึงปรับปรุงข้อสอบที่มีค่า IOC ไม่ถึง 0.5 ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้ข้อสอบตามจำนวน 60 ข้อ

4) นำข้อสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย พบว่า ข้อสอบมีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ 0.20-0.80

3.3.2.2 คู่มือและบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน คู่มือและแบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษ มีขั้นตอนการสร้าง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และคู่มือจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ช่วงชั้นที่ 3 ของ กรมวิชาการ

จากนั้นวิเคราะห์เนื้อหาในมาตรฐานการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ และศึกษาหนังสือเรียนที่โรงเรียนบ้านสันคะยอมใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2) สร้างคู่มือและสื่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 5 บท และข้อมูลเพิ่มเติมอีกจำนวน 1 บท ประกอบด้วย Parts of Speech (Nouns, Pronouns, Verbs, Adjectives, Adverbs, Prepositions, Conjunctions และ Interjection) Complement และ Phrases (Noun Phrases และ Prepositional Phrases)

3) ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ราย ตรวจสอบแบบทดสอบ จากนั้นนำมาวิเคราะห์โดยใช้การหาค่า Index of Objective Congruence (IOC) พบว่า มีค่า IOC เท่ากับ 1.00

3.3.2.3 สื่อตัวอย่าง มีขั้นตอนการสร้าง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และคู่มือจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ช่วงชั้นที่ 3 ของ กรมวิชาการ จากนั้นวิเคราะห์เนื้อหาในมาตรฐานการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ และศึกษาหนังสือเรียนที่โรงเรียนบ้านสันคะยอมใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2) สร้างสื่อตัวอย่าง จำนวน 5 ชิ้นงาน

3.3.2.4 แบบประเมินความพึงพอใจของครูและนักเรียน มีขั้นตอนการสร้าง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) วางแผนการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

2) สร้างแบบประเมินความพึงพอใจ ให้ครอบคลุมรายละเอียดด้านเนื้อหา ด้านการเรียนการสอน ด้านผู้สอน ด้านบรรยากาศ ประโยชน์ที่ได้รับ และความพึงพอใจโดยรวม โดยกำหนดลักษณะคำถามเป็นแบบวัดประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดน้ำหนักคำตอบการให้คะแนนตามวิธี Arbitrary Weighting ของ Likert (วัชรภรณ์ สุริยาภิวัฒน์, 2546) กำหนดน้ำหนักคำตอบเป็นค่าของคะแนนเรียงลำดับจากน้อยไปหามาก 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด = 1 น้อย = 2 ปานกลาง = 3 มาก = 4 และมากที่สุด = 5

3) ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ราย ตรวจสอบแบบสอบถาม แล้วนำมาปรับปรุงให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง

3.3.3 การดำเนินการทดลอง

1) ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน

2) ดำเนินการจัดการเรียนการสอน เป็นระยะเวลา 18 ชั่วโมง โดยในแต่ละครั้งมีขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังนี้

2.1) ขั้นก่อนปฏิบัติงาน (Pre-Task) คือ การที่ผู้สอนนำเสนอคำศัพท์ วลี หรือ โครงสร้างโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำชิ้นงานนั้นได้ อาจมี กิจกรรมสั้น ๆ ให้ผู้เรียนทำในขั้น Pre-task จากนั้นจะมีการช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีการทำชิ้นงาน โดยใช้สื่อประกอบ เพื่อเพิ่มความเข้าใจในการผลิตชิ้นงาน

2.2) ขั้นปฏิบัติงาน (Task-cycle) คือ การที่ผู้สอนให้เวลาและช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึก ทำชิ้นงาน และใช้ภาษาอย่างถูกต้องเพื่อนำเสนอชิ้นงาน เป็นการทำงานเป็นคู่ หรือกลุ่ม

2.3) ขั้นเน้นรูปแบบทางภาษา (Language Focus) คือ การที่ผู้สอนทบทวน รูปแบบทางภาษา คำศัพท์ หรือทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติม ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนวิเคราะห์รูปแบบภาษาที่ คิดพลาด แก้ไขโครงสร้างทางภาษาที่ใช้ในการปฏิบัติให้ถูกต้องโดยผู้สอนเป็นผู้ให้คำแนะนำ จากนั้นผู้เรียนฝึกรูปแบบภาษาอีกครั้งหนึ่ง

2.4) ขั้นรายงาน (Report) คือ การที่ผู้เรียนนำเสนอชิ้นงานโดยการพูด หรือเขียน ตามที่ตนเองผลิตขึ้น

3) ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน

4) สอบถามความพึงพอใจของนักเรียน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ตามขั้นตอนดังนี้

1) นำข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน มาวิเคราะห์โดยใช้ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม ความพึงพอใจของนักเรียน ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) นำผลจากการวิเคราะห์มาจัดหมวดหมู่เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำเสนอ โดยการพรรณนาประกอบตัวอย่าง

4. ผลการศึกษา

4.1 ผู้วิจัยได้สร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบบูรณาการ โดยใช้วิธีสอน ภาษาอังกฤษแบบเน้นการปฏิบัติงาน ได้แก่ 1) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 2) คู่มือประกอบ การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน 3) แบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษ และ 4) คู่มือแบบฝึกทักษะ ภาษาอังกฤษ

4.2 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติงานที่ผนวกการเสริมต่อการเรียนรู้มี คะแนนการทำแบบทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

แบบทดสอบ	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
Pre-test	29	18.31	5.07
Post-test	29	33.48	2.97

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนที่ทำแบบทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.31 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.07 และนักเรียนที่ทำแบบทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 33.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.97 แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่ทำแบบทดสอบหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยมากกว่านักเรียนที่ทำแบบทดสอบก่อนเรียน

4.3 นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติงานที่ผนวกการเสริมต่อการเรียนรู้มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติงานที่ผนวกการเสริมต่อการเรียนรู้

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปล ความหมาย
ด้านเนื้อหา			
1. เนื้อหาที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตรและมาตรฐานการเรียนรู้	4.72	0.52	มาก
ด้านการเรียนการสอน			
1. เทคนิคการสอนกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ	4.66	0.55	มาก
2. การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาเพิ่มขึ้น	4.62	0.62	มาก
3. แบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษทำให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ	4.66	0.61	มาก
4. สื่อตัวอย่างทำให้นักเรียนสามารถผลิตชิ้นงานได้	4.52	0.73	มากที่สุด
5. การเรียนการสอนพัฒนาทักษะการฟัง	4.59	0.56	มากที่สุด

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	แปล ความหมาย
6. การเรียนการสอนพัฒนาทักษะการพูด	4.62	0.49	มากที่สุด
7. การเรียนการสอนพัฒนาทักษะการอ่าน	4.38	0.72	มาก
8. การเรียนการสอนพัฒนาทักษะการเขียน	4.41	0.78	มาก
9. กิจกรรมการเรียนการสอนกระตุ้นให้เกิดการคิด	4.66	0.48	มากที่สุด
10. กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน	4.52	0.63	มากที่สุด
ด้านผู้สอน			
1. ผู้สอนมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ในการถ่ายทอดความรู้	4.52	0.68	มากที่สุด
2. ผู้สอนให้ความสนใจเป็นกันเอง ทำให้สนุกในการเรียน	4.48	0.73	มาก
ด้านบรรยากาศ			
1. บรรยากาศในการเรียนการสอนเอื้อต่อการเรียนรู้	4.03	0.77	มาก
2. บรรยากาศในการเรียนการสอนเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม	4.34	0.61	มาก
ในการทำกิจกรรม			
ประโยชน์ที่ได้รับ			
1. การจัดการเรียนรู้ทำให้เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย	4.62	0.62	มากที่สุด
2. การจัดการเรียนรู้ทำให้สามารถผลิตชิ้นงานด้วยตนเองได้	4.55	0.68	มากที่สุด
3. การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจด้วยตนเองได้	4.72	0.52	มากที่สุด
4. กิจกรรมการเรียนการสอนนี้ทำให้ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.62	0.67	มากที่สุด
ความพึงพอใจโดยรวม			
1. ความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนโดยรวม	4.62	0.72	มากที่สุด
รวม	4.54	0.63	มากที่สุด

5. สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าวมีประเด็นในการอภิปรายดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก่อนการดำเนินการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีความรู้และความสามารถทางด้านภาษาอังกฤษค่อนข้างน้อย เนื่องจากปัจจัยหลายประการ ได้แก่ การเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนขาดความต่อเนื่อง จากการสัมภาษณ์การร่วมประชุมกับผู้บริหารของโรงเรียน และครูฝ่ายวิชาการ และ

การสอบถามครูที่ปรึกษา พบว่า โรงเรียนไม่มีครูที่มีคุณวุฒิด้านภาษาอังกฤษ การเรียนการสอนมีนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และอาสาสมัครช่วยในการสอน ทำให้การอธิบายข้อมูลเชิงลึกเป็นไปได้ยาก นอกจากนี้นโยบายในการเรียนภาษาอังกฤษขาดความต่อเนื่อง เช่น การเลือกหนังสือที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนแต่ละชั้นเปลี่ยนแปลง เนื้อหาไม่เป็นไปตามลำดับความยากง่าย นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนบางคนต้องช่วยครอบครัวทำงานทำให้ขาดการทบทวนและฝึกฝนทักษะภาษา รวมถึงรายวิชาอื่น ๆ

ผู้วิจัยจึงพิจารณาการเลือกเนื้อหาโดยเรียงลำดับความยากง่าย การเลือกคำศัพท์ที่ตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และการพิจารณาเนื้อหาในการจัดการอบรมเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูสอนฝ่ายโรงเรียนเพื่อพัฒนาพื้นฐาน และเพิ่มข้อมูลด้านเนื้อหา สร้างพัฒนาการทั้งด้านความรู้ และทักษะภาษาอังกฤษ จากนั้นจึงมีการสร้างนวัตกรรมเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ บทเรียนคอมพิวเตอร์ แบบฝึกทักษะภาษาอังกฤษ และสื่อตัวอย่างเพื่อให้ นักเรียนสามารถเรียนรู้ภาษาอังกฤษได้ด้วยตนเอง สามารถเรียนรู้ซ้ำในเนื้อหาที่ไม่เข้าใจ และรู้ว่าตนเองจะได้ผลิตชิ้นงานอะไร อย่างไร

ในระหว่างการดำเนินการวิจัยพบว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ได้แก่

ประการแรก การจัดการเรียนการสอนมีรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบมุ่งปฏิบัติงาน (Task-Based Learning) ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิดและเรียนรู้ภาษาควบคู่กับการเสริมต่อการเรียนรู้ที่มีการจัดเรียงลำดับและแบบจัดประเภท (Ordering and Sorting) คือ เรียนจากเนื้อหาที่มีความสัมพันธ์กันเรียงจากเนื้อหาง่ายไปยาก ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบมุ่งปฏิบัติงานของ Willis (1996)

ประการที่สอง ในการจัดการเรียนการสอนมีการกำหนดองค์ประกอบเพื่อให้สามารถพัฒนาการเรียนรู้ทางภาษาให้แก่ผู้เรียน ได้แก่ มีเนื้อหาที่ตรงกับหลักสูตร มีสื่อการสอนที่ผู้เรียนสามารถสังเกตเห็นและใช้ได้ มีกิจกรรมหรือสิ่งที่ผู้เรียนและครูสอนต้องปฏิบัติในกระบวนการเรียนการสอน มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดงานให้ และมีผู้เรียนหรือผู้ที่ต้องลงมือปฏิบัติงานโดยใช้ตัวบ่อนทางภาษาและสื่อการสอนที่ผู้สอนได้จัดเตรียมให้สอดคล้องกับแนวคิดของ Shavelson and Stern (1981, อ้างถึงใน นันทิยา แสงสิน, 2543) ในการกำหนดองค์ประกอบเพื่อให้สามารถพัฒนาการเรียนรู้ทางภาษาให้แก่ผู้เรียน

ประการที่สาม ในการผลิตชิ้นงานแต่ละชิ้นมีกระบวนการในการเรียนรู้ที่เป็นไปตามแนวคิดของ Willis (1996) และ Ellis (2006, อ้างถึงใน อรุณี วิริยะจิตรา และคณะ, 2555) คือ ผู้เรียนจะได้รับความรู้จากการนำเข้าสู่บทเรียน จากการทบทวนคำศัพท์ วลี หรือนำเสนอคำใหม่ ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำชิ้นงานนั้นได้ โดยมีการช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีการทำชิ้นงานจากการอธิบาย และการใช้สื่อต่าง ๆ ผู้เรียนฝึกการใช้ภาษาจากการทำแบบฝึกทักษะ และการทำชิ้นงาน รวมทั้งผู้เรียนจะได้นำเสนอชิ้นงานของตนเองอีกด้วย นอกจากนี้ในการผลิตชิ้นงาน ผู้เรียนจะมีการปฏิบัติงานร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน (Face to Face Interaction) ผู้เรียนต้องทำงานร่วมกันให้ประสบความสำเร็จ จึงมีการแบ่งปันข้อมูล สนับสนุนช่วยเหลือกัน ส่งเสริมซึ่งกันและกัน และกระตุ้นการทำงานร่วมกัน สร้างทักษะทางสังคม (Social Skills) และจากการทำกิจกรรมและการผลิตชิ้นงานร่วมกันทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning) อีกด้วย (Johnson & Johnson, 1974, อ้างถึงใน ทิสนา แคมมณี, 2548)

ประการที่สี่ จากการที่ผู้สอนได้จัดเตรียมสิ่งที่อำนวยความสะดวก เพื่อช่วยเหลือ แนะนำ สนับสนุน ขณะที่ผู้เรียนกำลังแก้ปัญหา หรือกำลังอยู่ในระหว่างการเรียนรู้เรื่องใด เรื่องหนึ่ง ทำให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และเกิดการเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) ซึ่งจะส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนให้ก้าวไปสู่ขั้นหรือระดับพัฒนาการที่สูงขึ้นไป ทำให้ผู้เรียนสามารถทำกับตนเองในการเรียนรู้ และมีความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มมากขึ้น (Vygotsky, 1962)

ในส่วนของความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติงานที่ผนวกการเสริมต่อการเรียนรู้พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (92.06%) โดยเฉลี่ยมีความพึงพอใจต่อโครงการในครั้งนี้ ได้รับความรู้และมีประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ อรุณี วิริยะจิตรา และคณะ (2555) ได้นำเสนอข้อดีของ Task-based Learning ว่าเป็นการเรียนรู้ที่สนุกและท้าทาย อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ณัฐทยา นวไตรลาภ (2555) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นงานปฏิบัติที่มีต่อความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสุตะบารุงพิทยาคาร จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า คะแนนความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษหลังได้รับการสอนแบบเน้นงานปฏิบัติสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 84.75 อีกทั้งนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบเน้นงานปฏิบัติในระดับมากที่สุด

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

- 1) จากการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความเข้าใจในการใช้ภาษา แต่เมื่อได้เรียนเรื่องใหม่ นักเรียนไม่สามารถนำเรื่องที่เคยเรียนมาประยุกต์ใช้กับเรื่องใหม่ที่เรียนได้ ดังนั้นในการสอนจึงควรใช้เนื้อหาบทเรียนที่มีลักษณะเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ของผู้เรียน
- 2) การสร้างโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ภาษาอังกฤษในสถานการณ์จริงอย่างต่อเนื่องจะช่วยสร้างประสบการณ์ในการใช้ภาษา และเพิ่มทักษะทางภาษาของนักเรียน
- 3) การสร้างความตระหนักถึงความสำคัญในการมีความรู้ ความสามารถ และทักษะภาษาอังกฤษเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะกระตุ้นให้นักเรียนมีความใส่ใจในการฝึกฝนเพิ่มขึ้น
- 4) ชุดคู่มือและนวัตกรรมสามารถนำไปใช้ในสถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่นที่ไม่มีครูสอนภาษาอังกฤษ โดยการเรียนรู้ด้วยตนเองจากชุดคู่มือและนวัตกรรมที่ได้รับการพัฒนาขึ้น รวมทั้งสามารถนำไปพัฒนาคู่มือที่เป็นรูปแบบนวัตกรรมต่อยอด
- 5) ในการคัดเลือกเนื้อหาสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติงาน (Task-Based Learning) ครูผู้สอนควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับระดับความสามารถของนักเรียนและระยะเวลาของการปฏิบัติงาน ตามภาระงานที่ได้รับมอบหมายให้เหมาะสม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

6.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลการเรียนภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติงาน (Task-Based Learning) ของนักเรียนในระดับชั้นอื่น ๆ และเนื้อหาอื่น ๆ
- 2) ควรมีการนำการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติงาน (Task-Based Learning) ไปทดลองใช้กับรายวิชาอื่น ๆ เช่น ภาษาไทย ภาษาฝรั่งเศส ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. สืบค้นจาก <http://www.curriculum51.net/upload/cur-51.pdf>.
- กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ. (2544). *หลักสูตรภาษาอังกฤษ พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร.
- กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ. (2545). *คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

- ณัฐยา นวไตรลาภ. (2555). ผลของการจัดการเรียนรู้แบบเน้นงานปฏิบัติที่มีต่อความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสุตะบำรุงพิทยาคาร จังหวัด ฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราช นครินทร์
- ทิสนา แคมมณี. (2548). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทิยา แสงสิน. (2543). การเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ. เชียงใหม่: ภาควิชามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรชัยกร ชาตรีบุญญ. (2555). การบูรณาการการสอนภาษาแบบเน้นภาระงานร่วมกับกลวิธีอภิปรายเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษและการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พัฒนวิมล อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2556). ภาษาอังกฤษ คนไทยรั้งท้ายโลก. สืบค้นจาก [http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/politics/education/201311020/244407/](http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/politics/education/201311020/244407/ภาษาอังกฤษ_คนไทยรั้งโลก) ภาษาอังกฤษ_คนไทยรั้งโลก.
- เรณู รื่นอุท. (2554). การศึกษาผลการใช้กิจกรรมมุ่งงานปฏิบัติเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร. ศรีนครินทร์วิจัยและพัฒนา. 3(5), 91 – 101.
- วัชรารักษ์ สุริยาภิวัฒน์. (2546). วิจัยธุรกิจยุคใหม่. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิทยากร เชียงกูล. (2552). ปัญหาความไม่เสมอภาค. สืบค้นจาก [http:// witayakornclub.wordpress.com/2009/02/27/บทที่-3-ปัญหาความไม่เสมอ/](http://witayakornclub.wordpress.com/2009/02/27/บทที่-3-ปัญหาความไม่เสมอ/).
- สถาบันการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2560). รายงานประจำปี 2560. สืบค้นจาก <http://www.niets.or.th/th/catalog/view/431>.
- สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถาบันภาษาอังกฤษ. (ม.ป.ป.). คู่มือการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแนวใหม่. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559). กรุงเทพฯ: สหประชาชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง แนวปฏิบัติตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับนโยบายการปฏิรูป

- การเรียนการสอนภาษาอังกฤษ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- เสงี่ยม ไตรรัตน์. (2556). ภาษาอังกฤษ คนไทยรั้งท้ายโลก. สืบค้นจาก http://www.bangkokbiznews.com/home/detail/politics/education/201311020/244407/ภาษาอังกฤษ_คนไทยรั้งท้ายโลก.
- อรุณี วิริยะจิตรา และคณะ. (2555). เหลียวหลังแลหน้าการสอนภาษาอังกฤษ. กรุงเทพฯ: ส. เอเชียเพรส (1989).
- อินทรา ศรีประสิทธิ์. (2552). เด็กไทยติดเกม เพราะอ่านอังกฤษไม่ออก. สืบค้นจาก <http://www.saijai.net/frontEnd/newsHtml.jsp?id=reading>.
- อุมากรณ์ ภัทรวาณิช และ ปัทมา อมรศิริสมบุรณ์. (2550). ความไม่เท่าเทียมด้านการศึกษา : เมืองและชนบท. นครปฐม: ประชากรและสังคม.
- Ellis, R. (2003). *Task-Based Language Learning and Teaching*. Oxford: Oxford University
- Ellis, R. (2006). *The Methodology of Task-Based Teaching*. Retrieved from <http://asain-cfl-journal.com>
- Nunan, D. (1989). *Designing Task for the Communicative Classroom*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nunan, D. (2001). *Aspects of task-based syllabus design*. Retrieved from <http://www.telus.net/linguisticsissues/syllabusdesign.html>.
- Vigotsky, L, S. (1962). *Thought and Language*. Cambridge: MIT Press.
- Vigotsky, L, S. (2002). *Thought and Language*. (E. Hanfmann, & G. Vakar, Eds., & Trans.). New York: John Wiley & Sons.
- Willis, J, R. (1996). *A Framework for Task-Based Learning*. Harlow: Longman.
- Willis, J, R. (2000). *A Framework for Task-based Learning*. Harlow, Essex: Longman.

มาตรฐานการจัดงานวิ่งในประเทศไทยโดยมุมมองกฎหมาย

กฤษฎา เอี่ยมละมัย

อาจารย์ภาควิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาถึงปัญหาที่เกิดจากการจัดงานวิ่ง ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับองค์การควบคุมกฎหมายที่ใช้บังคับ และปัญหาอื่น ๆ เช่น ผลกระทบกับบุคคลและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเส้นทางวิ่ง การโง่ผลการแข่งขัน เพื่อเสนอเป็นแนวทางสำหรับองค์กรของรัฐในการสร้างกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานด้านการจัดงานวิ่งในอนาคต จากการศึกษาพบว่า ในประเทศไทยยังไม่มีองค์การควบคุมที่ชัดเจน แต่ในระดับนานาชาติมีสหพันธ์สมาคมกรีฑานานาชาติ เป็นผู้ให้การรับรองการจัดการแข่งขันวิ่งประเภทถนน การบังคับใช้กฎหมายที่ใช้ในการวิ่งแข่งในประเทศไทยนั้นมียุทธศาสตร์กระจายตัวอยู่หลายฉบับ ในหลายองค์กรของรัฐ จำนวน 11 ฉบับ เช่น พระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พระราชบัญญัติจราจรทางบก พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค รวมถึงข้อบัญญัติท้องถิ่น เป็นต้น ประเทศไทยควรกำหนดให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง เช่น องค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นผู้ให้อนุญาตหรือออกใบรับรองโดยอาจใช้แนวทางประเมินผลกระทบต่อท้องถิ่นเป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณา รวมทั้งการตรากฎหมายกำหนดให้ผู้จัดงานวิ่งทุกประเภทต้องขออนุญาตและหากงานวิ่งใดมีการกำหนดเส้นทางเข้าไปในป่าอนุรักษ์จะต้องทำรายงานการประเมินสิ่งแวดล้อม (EA) ต่อคณะกรรมการประเมินสิ่งแวดล้อมก่อนจัดงานวิ่ง

คำสำคัญ: มาตรฐานงานวิ่ง มารathon กฎหมายกับงานวิ่ง

The Standard of Running Events in Thailand by Legal Aspect

Krisda Eiamlamai

Lecturers, Department of Law, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Chiang Mai Rajabhat University

Abstract

This article focuses on problems and related issues pertaining to the organizing and administration of public competition on public roads including overall control, applicable law, and other collateral impact involving public safety, environmental concerns and fraud. This article proposes guidelines for the public authority charged with managing such events in order to create minimum standards for those entities organizing such events in the future.

Preliminary review of current guidelines revealed that Thailand has no responsible organization with clear authority to manage public competitions. At the international level, the International Association of Athletics Federations (IAAF) typically has broad authority to manage competitions utilizing public roads. In Thailand, national races are governed by local authorities with widely differing standards. In fact, there are several organizations who have issued 11 separate legislations including the Sports Authority of Thailand, the Road Traffic Act, the Enhancement and Conservation of National Environmental Quality, the Consumer Protection Act, as well as myriad local ordinances.

Thailand should assign the appropriate authority to agency units, for instance, local administrative organizations to act as Certification Providers. These local organizations would be in a better position to determine local impact and risk assessment and therefore, manage the competitions in a more efficient and effective manner. These agencies must also ensure compliance with existing laws which mandate that all event organizers complete an Environmental Assessment (EA) with the Environmental Committee before an event can proceed.

Keywords: Standard running, Marathon, Running with the law

1. บทนำ

การจัดงานวิ่งในประเทศไทยในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก จากการสำรวจช่วงปี 2559-2560 มีการจัดงานวิ่งทั้งสิ้น 1,305 รายการ เฉลี่ยเดือนละ 54 รายการ หรือ สัปดาห์ละ 12 รายการ (วัชรพงศ์ รัตสุขพิมล, 2561: 7) จากรายงานของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ระบุว่าในปี 2559 ประเทศไทยมีผู้ออกกำลังกายด้วยการวิ่งจำนวน 12 ล้านคน โดยเป็นคนในวัยทำงานมากที่สุดประมาณ 6.9 ล้านคน รองลงมาเป็นกลุ่มวัยรุ่น และกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งมีสัดส่วนพอ ๆ กัน ที่ 2.5 ล้านคน และจากนักวิ่งทั้งหมด จัดเป็นกลุ่มคนที่อาศัยในเมืองถึง 8.1 ล้านคน โดยจำนวนนักวิ่งเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดจาก 5 ล้านคน ในปี 2549 เป็น 15 ล้านคน ในปี 2560 โดยแต่ละรายการแข่งขันมีนักวิ่งกว่า 1 หมื่นคน (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2559) การได้รับความนิยมอย่างมากมานี้สร้างกระแสให้ผู้คนหันมาออกกำลังกายมากยิ่งขึ้น ส่งผลต่อสุขภาพ และส่งเสริมการประหยัดงบประมาณด้านสาธารณสุขของรัฐในภาพรวม แต่การจัดรายการวิ่งที่เพิ่มมากขึ้นนี้เองทำให้อาจมีปัญหาด้านมาตรฐานของการจัดงาน เช่น ความปลอดภัยเพราะเป็นสิ่งที่ผู้ร่วมงานคำนึงถึงมากที่สุด (อัศวิน แผ่นเทิดไทย, 2559) การจัดเส้นทางวิ่งที่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรือบ้านเรือนที่อยู่ในเส้นทาง บางงานมีการปิดถนน อาจสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้คนที่ใช้เส้นทางสัญจรตามปกติ รวมถึงการให้บริการของผู้จัดงาน บางงานที่มีการร้องเรียนว่าระยะทางวิ่งเกินกว่าที่กำหนด (เอ็มจีอาร์ออนไลน์, 2560) มีจุดบริการให้น้ำไม่เพียงพอ (เอ็มจีอาร์ ออนไลน์, 2561) ป้ายบอกทางชี้เส้นทางผิด (Manford, 2016: 156) และบางงานเกิดอุบัติเหตุ นักวิ่งเสียชีวิต (ไทยรัฐออนไลน์, 2561) หรือการให้บริการแก่นักวิ่งที่บาดเจ็บหรือเจ็บป่วยฉุกเฉินไม่เพียงพอ (เดลินิวส์, 2561) เป็นต้น บทความนี้จึงมุ่งศึกษาปัญหาที่เกิดจากการจัดงานวิ่ง องค์กรที่มีอำนาจกำกับดูแลหรือควบคุม กฎหมายที่ใช้บังคับรวมถึงผลกระทบกับบุคคลและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเส้นทางวิ่ง เพื่อเสนอเป็นแนวทางสำหรับองค์กรของรัฐที่จะสร้างกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานด้านการจัดงานวิ่งในอนาคต

2. ประเภทของงานแข่งวิ่งในประเทศไทย

การจัดงานวิ่งในประเทศไทยมีหลายรายการ เช่น มาราธอน ฮาล์ฟมาราธอน มินิมาราธอน งานวิ่งเทรล เป็นต้น โดยระยะทางวิ่งที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือฟันรัน (Higgins & Lauzon, 2006) (5 กิโลเมตร) นอกจากนี้หากใช้หลักเกณฑ์เรื่องระยะทาง งานแข่งขันวิ่งประเภทถนนอาจแบ่งได้เป็น 6 ประเภท ดังนี้

- 1) มินิมาราธอน (Mini-Marathon) ระยะทาง 10 กิโลเมตร หรือ 6.21 ไมล์

- 2) ฮาล์ฟมาราธอน (Half-Marathon) ระยะทาง 21.1 กิโลเมตร หรือ 13.1 ไมล์
- 3) มาราธอน (Marathon) ระยะทาง 42 กิโลเมตร หรือ 26.2 ไมล์
- 4) อัลตรามาราธอน (Ultra-Marathon) ระยะทางมากกว่า 42 กิโลเมตร หรือเกินกว่า 26.2 ไมล์
- 5) งานวิ่งร่วมหลายรายการ (Stage races) โดยมักจะมีระยะเวลา 2-3 วัน ขึ้นอยู่กับผู้จัด และอาจมีการวิ่งแบบผจญภัย ขายอาหารหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ร่วมด้วย (Watson, 2018) เป็นต้น
- 6) งานแข่งขันวิ่งประเภทอื่นๆ เช่น งานแข่งขันวิ่งประเพณี (Classical races) งานวิ่งเสมือนจริง (Virtual Run หรือ Virtual Race)¹ หมายถึง การสะสมระยะทางการวิ่งผ่านแอปพลิเคชัน โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขของกิจกรรมการวิ่งมาราธอนที่จัดขึ้น (Wichapol Polpitakchai, 2018)

หมายเหตุ: การจัดงานวิ่งตามมาตรฐานของ IAAF แบ่งระยะการวิ่งไว้ นอกจากนี้ที่เขียนข้างต้นเนื่องจากตามกฎ IAAF Competition Rules 2018-2019 ข้อที่ 240 แบ่งระยะการวิ่งเป็น 5 km, 10 km, 15 km, 20 km, ฮาล์ฟมาราธอน, 25 km, 30 km, มาราธอน (42.195 km), 100 km และ Road Relay. (IAAF, 2018)

3. ปัญหาที่เกิดจากการจัดงานวิ่งในประเทศไทย

แม้ว่าการจัดงานวิ่งจะได้รับความนิยมจากนักวิ่งในประเทศไทยเป็นอย่างมาก ในส่วนของผู้จัดงานยังพบว่า การขออนุญาตยังไม่มีความชัดเจนหรือองค์กรใดเป็นผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนแล้ว กฎหมายที่ใช้บังคับกับผู้จัดงานวิ่งมีหลายฉบับ ในลักษณะกระจายอยู่ตามหน่วยงานที่เป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย นอกจากนี้ยังมีประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานวิ่ง เช่น ผลกระทบต่อบุคคลที่อยู่ในเส้นทางวิ่ง ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จนถึงการ โกงการแข่งขัน เป็นต้น ในส่วนต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงรายละเอียดกรณีข้างต้น

3.1 ปัญหาเรื่ององค์กรควบคุม

ในประเทศไทยยังไม่มียุทธศาสตร์ควบคุมที่ชัดเจน แต่ในระดับนานาชาติมีสหพันธ์สมาคมกรีฑานานาชาติ (International Association of Athletics Federations: IAAF) ซึ่งเป็นองค์กร

¹งานวิ่งเสมือนจริง หรือ Virtual Run เป็นคำที่มีปรากฏเฉพาะงานวิ่งในประเทศไทย ในต่างประเทศใช้คำว่า “Simulator Run” คิดค้นโดยสองพี่น้องคีธและเควิน แชนสัน (Matt Fitzgerald, 2019) โดยเป็นการออกแบบการฝึกวิ่งเสมือนจริงโดยใช้ระยะทาง 26.2 กิโลเมตรเพื่อใช้ในการวิ่งมาราธอน ตัวอย่างงานวิ่งประเภทนี้ เช่น งานวิ่ง Marathon Simulation Long Runs ในประเทศออสเตรเลีย (Mona Fartlek, 2016)

ระดับโลกที่ดูแลกฎ กติกาการแข่งขันกรีฑา (รวมถึงการวิ่งประเภทถนน) มีสหพันธ์การวิ่งมาราธอนและการแข่งขันที่มีระยะทางนานาชาติ (The Association of International Marathons and Distance Races หรือ AIMS) ซึ่งมีองค์กรการวิ่งมากกว่า 450 องค์กรใน 120 ประเทศเข้าร่วมเป็นสมาชิก โดยมีการทำงานร่วมกับ IAAF ที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขันบนถนนในระดับนานาชาติ (The Association of International Marathons and Distance Races, 2019) ในระดับอัลตร้ามาราธอนมีสหพันธ์การวิ่งอัลตร้านานาชาติ (The International Association of Ultrarunning: IAU) เป็นองค์กรที่ทำงานภายใต้การอุปถัมภ์ของ IAAF เพื่อพัฒนาระยะวิ่งอัลตร้าในระดับนานาชาติภายใต้กฎข้อบังคับของ IAAF ปัจจุบันมีสมาชิก 11 ประเทศ (The International Association of Ultrarunning, 2019) สำหรับการวิ่งเทรลนั้น องค์กรระดับนานาชาติคือสหพันธ์การวิ่งเทรลนานาชาติ หรือ the ITRA (International Trail Running Association) ดูแลเรื่องความปลอดภัยในระยะทางแข่ง สุขภาพของนักวิ่งรวมถึงการพัฒนามาตรฐานการวิ่งเทรล (The International Trail-Running Association, 2013) นอกจากนี้การวิ่งบนภูเขายังมีสหพันธ์การวิ่งบนภูเขาโลก (World Mountain Running Association: WMRA) โดยก่อตั้งมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1984 ทำหน้าที่เกี่ยวกับพัฒนาการกำหนดเส้นทางวิ่งผ่านภูเขาและมีการทำงานร่วมกับ IAAF ITRA และ IAU (World Mountain Running Association, 2018)

สหพันธ์สมาคมกรีฑานานาชาติ (IAAF) นี้เป็นผู้จัดและให้การรับรองการจัด การแข่งขันวิ่งประเภทถนนหรือการแข่งขัน กรีฑาประเภทอื่น การรับรองยังถือเป็นข้อตกลงด้วยว่า คณะกรรมการจัดการแข่งขันของท้องถิ่น (Local Organizing Committee: LOC) จำเป็นต้องปฏิบัติตามกติกาและข้อบังคับการแข่งขันกีฬาระดับชาติหรือ นานาชาติ รวมถึงต้องจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยให้กับผู้เข้าร่วม การแข่งขันและผู้ชม ต่อมาสมาคมกีฬากรีฑาแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (AAT) ได้แปลและจัดทำคู่มือการจัดการแข่งขันวิ่งถนน IAAF โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ 1) ให้คำแนะนำในการจัดการแข่งขัน เช่น กติกาการแข่งขัน กำหนดการ การลงทะเบียน ผู้เข้าแข่งขัน การติดตั้งสาธารณูปโภค เป็นต้น 2) ให้คำแนะนำการวางแผนเส้นทางการแข่งขัน เช่น การออกแบบเส้นทางการแข่งขัน รูปแบบเส้นทางการแข่งขัน การวัดระยะการแข่งขัน จุดปล่อยตัว รวมถึงการยื่นขออนุญาตใช้เส้นทางแข่งขัน เป็นต้น 3) ให้คำแนะนำการบริหารจัดการแข่งขัน เช่น รถนำ รถต่างๆที่ใช้ในเส้นทางแข่งขัน เจ้าหน้าที่ดำเนินการแข่งขัน บริเวณสำหรับช่างภาพ หน่วยแพทย์ รางวัดและการจัดพิธีประกาศรางวัล เป็นต้น 4) ให้คำแนะนำเกี่ยวกับนักวิ่งชั้นนำ 5) ให้คำแนะนำเกี่ยวกับกติกการแข่งขัน เช่น การวิ่งกำกับความเร็ว การทุจริต การตัดสินเทคนิคกีฬาและการประท้วง เป็นต้น 6) ให้คำแนะนำเกี่ยวกับป้ายรับรอง เช่น ป้ายรับรองการจัดงานแข่งขันจาก IAAF เป็นต้น

ประเด็นเรื่องงานวิ่งยังไม่มีการควบคุมที่ชัดเจนนั้นพบว่า กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาซึ่งมีการกีฬาแห่งประเทศไทย (กกท.) เป็นหน่วยงานในสังกัด แต่เมื่อพิจารณากฎหมายของการกีฬาแห่งประเทศไทยแล้วพบว่า หน่วยงานดังกล่าวมีอำนาจในการกำกับดูแลและออกระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติ

พระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558 มาตรา 8 (7) กำหนดว่า สอดส่องและกำกับดูแลการดำเนินกิจกรรมกีฬา

มาตรา 19 ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่วางนโยบายและควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการ ของ กกท. อำนาจหน้าที่เช่นว่านี้ให้รวมถึง (1) ออกข้อบังคับหรือระเบียบเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามมาตรา 8 และมาตรา 9

จะเห็นว่าในปัจจุบัน (พ.ศ. 2562) ยังไม่มีการออกระเบียบเกี่ยวกับการกำกับดูแลงานวิ่งแต่อย่างใด มีเพียงคู่มือการจัดกิจกรรมวิ่งประเภทถนน ซึ่งเป็นการแปลจากระเบียบของ IAAF และเป็นเพียงคำแนะนำเท่านั้น ไม่มีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำดังกล่าวแต่อย่างใด

ทั้งนี้การจัดงานวิ่งไม่ว่าในระบะใด หากประสงค์จะได้รับการรับรองมาตรฐาน แม้ในประเทศไทยจะยังไม่มีการควบคุมและข้อบังคับสำหรับมาตรฐานการจัดงานวิ่งดังที่ได้กล่าวข้างต้น อย่างไรก็ตามในระดับนานาชาติมีองค์กรควบคุมมาตรฐานคือ IAAF ดังนั้นหากผู้จัดงานวิ่งคำนึงถึงมาตรฐานในระดับสูงจะต้องปฏิบัติตามระเบียบการจัดงานแข่งขันวิ่งบนถนนของ IAAF ซึ่งแบ่งเป็น 4 ระดับได้แก่ระดับแพลตินัม (Platinum label) ระดับทอง (Gold label) ระดับเงิน (Silver label) และระดับบรอนซ์ (Bronze label) ทั้งนี้ตาม IAAF Label Road Race Regulations 2019

3.1.1 มาตรฐานการจัดงานวิ่งระดับแพลตินัม (Platinum label) ได้แก่ งานจัด การแข่งขันวิ่งบนถนนจะต้องมีนักวิ่งระดับทอง (Gold status) โดยแบ่งเป็นผู้ชาย 6 คน ผู้หญิง 6 คน ทั้งนี้ นักวิ่งต้องมาจาก 4 หรือ 5 ประเทศที่แตกต่างกันทั้งนี้จะต้องมีนักวิ่ง 8 คนโดยเลือกจากบัญชี นักวิ่งที่ติดอันดับท็อป 100 ของโลก และงานวิ่งระดับนี้ต้องจัดให้มีเจ้าหน้าที่ด้านความปลอดภัยประจำงานวิ่ง (Event Safety Officer) เมื่องานวิ่งดำเนินการเสร็จแล้วต้องปรากฏว่ามีผู้แข่งขันที่ถึงเส้นชัย (Finishers) อย่างน้อย 15,000 คน ทั้งนี้ในจำนวนร้อยละ 5 ของ Finishers ดังกล่าวต้องไม่ได้มาจากประเทศที่จัดงานแข่งขัน นอกจากนี้หากมีนักวิ่งที่มีความพิการทางกาย งานวิ่งดังกล่าวต้องจัดให้มีอุปกรณ์ช่วยเหลือที่ได้มาตรฐานด้วยและระดับแพลตินัม ต้องมีการปิดการจราจรจนกว่า นักวิ่ง

คนสุดท้ายถึงเส้นชัย อีกทั้งผู้จัดจะต้องถ่ายทอดสดการแข่งขันภายในประเทศและถ่ายทอดสดการแข่งขันทางทีวีหรือทางเว็บไซต์ไปในประเทศต่างๆอย่างน้อย 20 ประเทศ

3.1.2 มาตรฐานการจัดงานวิ่งระดับทอง (Gold label) ได้แก่งานจัดการแข่งขันวิ่งบนถนนจะต้องมีนักวิ่งระดับทอง (Gold status) โดยแบ่งเป็นผู้ชาย 6 คน ผู้หญิง 6 คน ทั้งนี้นักวิ่งต้องมาจาก 4 หรือ 5 ประเทศที่แตกต่างกันทั้งนี้จะต้องมีนักวิ่ง 4 คน โดยเลือกจากบัญชีนักวิ่งที่ติดอันดับท็อป 100 ของโลก และช่วง 2 สัปดาห์ก่อนการแข่งขัน จะมีการสุ่มตรวจสอบสารกระตุ้นจากนักวิ่งจำนวน 12 คน (ผู้ชาย 6 ผู้หญิง 6) ที่เข้าร่วมการแข่งขันหรือสุ่มจากนักวิ่ง 6 คนในการแข่งขันของนักวิ่งเพศเดียวกัน ต้องมีการปิดการจราจรจนกว่านักวิ่งคนสุดท้ายถึงเส้นชัย อีกทั้งผู้จัดจะต้องถ่ายทอดสดการแข่งขันภายในประเทศและถ่ายทอดสดการแข่งขันทางทีวีหรือทางเว็บไซต์ไปในประเทศต่างๆอย่างน้อย 10 ประเทศ

3.1.3 มาตรฐานการจัดงานวิ่งระดับเงิน (Silver label) ได้แก่งานจัดการแข่งขันวิ่งบนถนนจะต้องมีนักวิ่งระดับทอง (Silver status) โดยแบ่งเป็นผู้ชาย 6 คน ผู้หญิง 6 คน ทั้งนี้นักวิ่งต้องมาจาก 4 หรือ 5 ประเทศที่แตกต่างกันทั้งนี้จะต้องมีนักวิ่ง 4 คน โดยเลือกจากบัญชีนักวิ่งที่ติดอันดับ 101 -220 ของโลกและช่วง 2 สัปดาห์ก่อนการแข่งขัน จะมีการสุ่มตรวจสอบสารกระตุ้นจากนักวิ่งจำนวน 10 คน (ผู้ชาย 5 ผู้หญิง 5) ที่เข้าร่วมการแข่งขันหรือสุ่มจากนักวิ่ง 5 คนในการแข่งขันของนักวิ่งเพศเดียวกัน ต้องมีการปิดการจราจรโดยอนุญาตเฉพาะรถของเจ้าหน้าที่เท่านั้นจนกว่านักวิ่งคนสุดท้ายถึงเส้นชัย อีกทั้งผู้จัดจะต้องถ่ายทอดสดการแข่งขันภายในประเทศทางทีวีหรือทางเว็บไซต์

3.1.4 มาตรฐานการจัดงานวิ่งระดับบронซ์ (Bronze label) ได้แก่งานจัดการแข่งขันวิ่งบนถนนต้องมีนักวิ่งระดับทอง (Bronze status) โดยแบ่งเป็นผู้ชาย 6 คน ผู้หญิง 6 คน ทั้งนี้นักวิ่งต้องมาจาก 4 หรือ 5 ประเทศที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ต้องมีนักวิ่ง 4 คน โดยเลือกจากบัญชีนักวิ่งที่ติดอันดับ 221 -350 ของโลก และช่วง 2 สัปดาห์ก่อนการแข่งขันต้องสุ่มตรวจสอบปัสสาวะเพื่อหายาและสารต้องห้ามนักวิ่งจำนวน 6 คน (ผู้ชาย 3 ผู้หญิง 3) ที่เข้าร่วมการแข่งขัน หรือสุ่มจากนักวิ่ง 3 คนในการแข่งขันของนักวิ่งเพศเดียวกัน ต้องมีการปิดการจราจรโดยอนุญาตเฉพาะรถของเจ้าหน้าที่เท่านั้นจนกว่านักวิ่งคนสุดท้ายถึงเส้นชัย อีกทั้งผู้จัดจะต้องมีไฮไลต์การแข่งขันเผยแพร่ภายในประเทศทางทีวีหรือทางเว็บไซต์

นอกจากนี้ด้วยวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme หรือ UNEP) ได้จัดประชุมร่วมกับ IAAF ณ เมืองไนโรบี ประเทศเคนยา วางมาตรการเกี่ยวกับคุณภาพอากาศในการแข่งขันกีฬา (IAAF, 2019) เพื่อยังผลักดันให้มีความร่วมมือในการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมในภูมิภาค (UNEP, 2013) และสมาคมการแข่งขันมาราธอนและระยะทางระหว่างประเทศ

(the AIMS) ได้กำหนดรางวัลพิเศษสำหรับการจัดงานวิ่งที่รักษาสิ่งแวดล้อม (the AIMS Green Award) เช่น แยกขยะก่อนทิ้ง ใช้วัสดุรีไซเคิลหรือย่อยสลายได้ง่ายตามธรรมชาติ โดยงานวิ่งใหญ่ๆ ในต่างประเทศ เช่น เกียวโตมาราธอน 2019 มีการใช้แก้วน้ำพับได้ สำหรับประเทศไทยเริ่มมีการเริ่มนำมาใช้บ้าง เช่น งาน Khaokheow 10 Season 4 (Micechannel1, 2019) งานบางแสน 21 มาราธอน 2019 เริ่มมีการใช้ถ้วยน้ำใช้ซ้ำได้ (Re-Usable Cup) และรณรงค์ให้นักวิ่งนำถ้วยบรรจุน้ำมาจากบ้าน (Bangsaen 21, 2019) ดังนั้นผู้จัดงานวิ่งหากคำนึงถึงการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อมอาจจัดงานให้ได้รับรางวัลของ AIMS ดังกล่าว

3.2 ปัญหาเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่บังคับใช้

การบังคับใช้กฎหมายที่ใช้ในการวิ่งแข่งในประเทศไทยนั้นก็มีกฎหมายกระจายตัวอยู่หลายฉบับ ในหลายองค์กรของรัฐ เช่น การกีฬาแห่งประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทยใช้บังคับกับสมาคมกีฬาประเภทต่าง ๆ รวมถึงสมาคมกีฬากรีฑาแห่งประเทศไทยด้วย หากงานวิ่งที่ต้องมีการปิดถนนจะต้องขออนุญาตต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก เป็นต้น ทั้งนี้การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานวิ่งหนึ่งงาน จะต้องพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยหากนำผลกระทบของกฎหมายจากกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์เป็นเกณฑ์ สามารถแบ่งกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์เป็นสองกลุ่มได้ ดังนี้ กล่าวคือ (ก) กลุ่มกฎหมายที่มีผลกระทบกับการจัดแข่ง/ผู้วิ่ง/ประชาชนทั่วไป และ (ข) กลุ่มกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานกำกับดูแล

ก) กลุ่มกฎหมายที่มีผลกระทบกับการจัดแข่ง/ผู้วิ่ง/ประชาชนทั่วไป

1) พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 15 กำหนดว่า “เจ้าของลิขสิทธิ์ย่อมมีสิทธิแต่ผู้เดียวดังต่อไปนี้ (1) ทำซ้ำหรือดัดแปลง (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน (4) อนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิตาม (1) (2) โดยจะกำหนดเงื่อนไขอย่างใดหรือไม่ก็ได้”

การจัดงานวิ่งที่มีการถ่ายรูปนักวิ่ง อาจต้องคำนึงถึงลิขสิทธิ์ในงานภาพถ่าย รวมถึงการนำรูปที่ช่างภาพที่ถ่ายรูปในงานนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ นอกจากนี้ การใช้โลโก้ต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น โลโก้ของ IAAF โลโก้ของการกีฬาแห่งประเทศไทย หรือโลโก้ของสมาคมต่าง ๆ จะต้องคำนึงถึงลิขสิทธิ์ในงานภาพพิมพ์ด้วย ทั้งนี้ผู้จัดงานจะต้องขออนุญาตใช้สิทธิต่อเจ้าของลิขสิทธิ์ให้แล้วเสร็จก่อนจัดงานวิ่งมิฉะนั้นอาจเกิดปัญหาถูกฟ้องร้องละเมิดลิขสิทธิ์ได้

2) พระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายรัษฎากร พ.ศ. 2481

กรณีการจัดงานวิ่งที่มีการจัดเก็บค่าสมัครจากนักวิ่ง ถือเป็นรายได้พึงประเมินตามประมวลรัษฎากร มาตรา 40 (8) เงินได้จากการธุรกิจ การพาณิชย์ หรือการอื่น ซึ่งจะต้องเสียภาษีอากร

นอกจากนี้ทั้งที่เสียค่าสมัครโดยนารายได้ส่วนหนึ่งบริจาคให้กับมูลนิธิที่อยู่ในบัญชีรายชื่อของกรมสรรพากร จะได้รับการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม ตามประกาศกระทรวงการคลังว่าด้วยภาษีเงินได้และภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ 2) เรื่อง กำหนดองค์การ สถานสาธารณกุศล สถานพยาบาลและสถานศึกษา ตามมาตรา 47 (7) (ข) แห่งประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2535 ข้อ 3 ซึ่งมีจำนวน 969 มูลนิธิตามประกาศกระทรวงการคลังว่าด้วยภาษีเงินได้และภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ 2) เรื่อง กำหนดองค์การ สถานสาธารณกุศล สถานพยาบาลและสถานศึกษา ตามมาตรา 47 (7) (ข) แห่งประมวลรัษฎากร พ.ศ. 2535 ข้อ 3 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกา ออกตามความในประมวลรัษฎากร ว่าด้วยการยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม (ฉบับที่ 254) พ.ศ. 2535 เช่น มูลนิธิโรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าพระเจ้า มูลนิธิโครงการหลวง มูลนิธิขาเทียม มูลนิธิพระดาบส มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นต้น

3) กฎหมายเกี่ยวกับการประกันภัย

การจัดงานวิ่งที่มีผู้เข้าร่วมแข่งขันจำนวนมาก หากผู้จัดงานคำนึงถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดอุบัติเหตุหรือผลกระทบต่อสุขภาพของผู้เข้าร่วมวิ่ง อาจทำประกันภัยสุขภาพแบบกลุ่มให้กับผู้เข้าร่วม ตามแบบที่คณะกรรมการกำกับและส่งเสริมธุรกิจประกันภัย (คปภ.) กำหนด แม้จะไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการประกันภัยของไทยบังคับให้ผู้จัดงานวิ่งต้องทำประกันภัยแบบกลุ่มให้ผู้เข้าแข่งขัน แต่สำหรับรายการวิ่งในระดับสูง เช่น แพลทินั่ม ระดับทองกำหนดให้ผู้จัดต้องมีการทำประกันภัยอุบัติเหตุให้นักวิ่งด้วย สำหรับแนวทางของประเทศไต้หวันผู้จัดอาจกำหนดเป็นทางเลือกให้นักวิ่งทำประกันภัยอุบัติเหตุไว้ในขั้นตอนสมัคร จะช่วยในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินแก่นักวิ่ง เช่น ได้รับอุบัติเหตุหรือเสียชีวิตขณะทำการวิ่งได้

4) พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 2, 3) พ.ศ. 2541, พ.ศ. 2556

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 2, 3) พ.ศ. 2541, พ.ศ. 2556 มาตรา 38 กำหนดว่า “เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบริการใดอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค คณะกรรมการมีอำนาจออกคำสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการทดสอบหรือพิสูจน์บริการนั้น ถ้าผู้ประกอบธุรกิจไม่ดำเนินการทดสอบหรือพิสูจน์บริการหรือดำเนินการล่าช้าโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร คณะกรรมการจะจัดให้มีการทดสอบหรือพิสูจน์โดยผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายก็ได้ ในกรณีจำเป็นและเร่งด่วน คณะกรรมการอาจออกคำสั่งห้ามให้บริการนั้นเป็นการชั่วคราวจนกว่าจะทราบผลการทดสอบหรือพิสูจน์บริการนั้น”

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 2, 3) พ.ศ. 2541, พ.ศ. 2556 มาตรา 3 ให้ความหมายของผู้บริโภคว่า หมายถึงผู้ซื้อหรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจ หรือผู้ซึ่งได้รับการเสนอหรือการชักชวนจากผู้ประกอบธุรกิจ เพื่อให้ซื้อสินค้าหรือรับบริการ

และหมายความรวมถึงผู้ใช้สินค้า หรือผู้ได้รับบริการจากผู้ประกอบธุรกิจโดยชอบ และ นิยามคำว่า “ผู้ประกอบธุรกิจ” หมายความว่า ผู้ขาย ผู้ผลิตเพื่อขาย ผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย หรือผู้ซื้อเพื่อขายต่อซึ่งสินค้า หรือผู้ให้บริการ และหมายความรวมถึงผู้ประกอบกิจการโฆษณาด้วย สำหรับคำว่า “บริการ” ตามกฎหมายดังกล่าวหมายความว่า การรับจัดทำผลงาน การให้สิทธิใด ๆ หรือการให้ใช้หรือให้ประโยชน์ในทรัพย์สินหรือกิจการใด ๆ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่นแต่ไม่รวมถึงการจ้างแรงงานตามกฎหมายแรงงาน ดังนั้นการที่นักวิ่งต้องจ่ายเงินค่าสมัครเพื่อรับบริการอำนวยความสะดวกในการวิ่งจากผู้จัดงานวิ่งจึงถือเป็นค่าบริการตามกฎหมาย ดังกล่าวนี ส่วนผู้จัดงานวิ่งที่มีการเรียกเก็บค่าสมัครถือเป็นผู้ให้บริการ โดยเรียกค่าตอบแทนเป็นเงินหรือผลประโยชน์อื่นตามบทบัญญัติดังกล่าว และงานวิ่งใดไม่ได้ขออนุญาตจากผู้มีอำนาจก่อน คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคอาจออกคำสั่งห้ามให้บริการนั้นเป็นการชั่วคราวจนกว่าจะทราบผลการทดสอบหรือพิสูจน์บริการนั้นอย่างไรก็ตาม

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 (ฉบับที่ 2, 3) พ.ศ. 2541, พ.ศ. 2556 มาตรา 38 กำหนดว่า “ในกรณีที่ผลการทดสอบหรือพิสูจน์ปรากฏว่าบริการใดอาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค ให้คณะกรรมการมีอำนาจออกคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ (3) ห้ามผู้ประกอบธุรกิจให้บริการนั้น”

กฎหมายดังกล่าวกำหนดขยายขอบเขตการบังคับใช้ไปถึงกรณีผู้จัดงานวิ่งรายใดจัดงานไม่ได้มาตรฐานทำให้ นักวิ่ง ไม่ได้บริการตามสมควร คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคอาจออกคำสั่งห้ามผู้ประกอบธุรกิจให้บริการนั้นต่อไป

(ข) กลุ่มกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานกำกับดูแล

1) กฎระเบียบของสหพันธ์กรีฑานานาชาติ (IAAF)

จากการศึกษาพบว่ากฎระเบียบของสหพันธ์กรีฑานานาชาติใช้บังคับกับการจัดงานวิ่งบนถนนเท่านั้น ไม่รวมถึงการจัดงานวิ่งประเภทพื้นรัน มินิมาราธอน ที่ไม่มีการแข่งขัน หรือไม่มีการแจกเหรียญรางวัลด้วย เนื่องจากงานวิ่งประเภทพื้นรัน มินิมาราธอนมักจะมีกำหนดระยะทางวิ่งที่หลากหลาย เช่น 6 กิโลเมตร 11 กิโลเมตรซึ่งระยะทางวิ่งดังกล่าวไม่ถูกระบุไว้ในการแข่งขันวิ่งนานาชาติของ IAAF ซึ่งข้อ 240 แห่งระเบียบดังกล่าวระบุถึงระยะวิ่งมาตรฐานคือ 5 กม. 10 กม. 15 กม. 20 กม. ฮาล์ฟมาราธอน 25 กม. 30 กม. มาราธอน และวิ่งผลัดบนถนนเท่านั้น² อย่างไรก็ตามผู้จัดงานวิ่งหากต้องการมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับจากนานาชาติ ผู้จัดงานวิ่งประเภทพื้นรัน

² International Association of Athletics Federations Competitions Rules 2018-2019, Rule 240 prescribed that “The standard distances shall be: 5 km, 10 km, 15 km, 20 km, Half-Marathon, 25 km, 30 km, Marathon (42.195 km), 100 km and Road Relay.”

มินิมารathonอาจนำกฎกติกาของ IAAF มาใช้โดยอนุโลม เช่น ป้ายกำกับเส้นทาง การกำหนดเส้นทางวิ่ง กติกาในการวิ่ง เป็นต้น

2) พระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560

ตามกฎหมายดังกล่าวกำหนดให้การกีฬาแห่งประเทศไทยมีวัตถุประสงค์ สอดส่องและกำกับดูแลการดำเนินกิจกรรมกีฬา โดยมีคณะกรรมการการกีฬาแห่งประเทศไทยมีอำนาจหน้าที่วางนโยบายและควบคุมดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการของ กกท. รวมถึงออกข้อบังคับหรือระเบียบเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปเพื่อประโยชน์ของการกีฬาและมีอำนาจอนุญาตให้จัดตั้งสมาคมกีฬาซึ่งมีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย นอกจากนี้ คณะกรรมการ กกท. ยังมีอำนาจกำกับดูแลสมาคมกีฬาที่ดำเนินการอันเป็นการฝ่าฝืนข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด ต่อมามีการจัดตั้งสมาคมกีฬากรีฑาแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ แต่เป็นที่สังเกตว่าสมาคมยังไม่มีข้อบังคับสำหรับการจัดการแข่งขันวิ่งแต่ได้อนุโลมนำเอากฎระเบียบของ IAAF มาใช้กับการแข่งขันกรีฑาประเภทถนน

3) พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535

กฎหมายฉบับดังกล่าวกำหนดหน้าที่ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อกำหนดท้องถิ่นห้ามถ่าย เท ทิ้งซึ่งสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในที่สาธารณะ กำหนดวิธีการเก็บขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย หรือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ใด ๆ ปฏิบัติให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะตามสภาพหรือลักษณะการใช้ การกำจัดสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยเป็นหน้าที่ของราชการท้องถิ่นนั้น โดยงานวิ่งที่ต้องรองรับคนจำนวนมาก ทำให้เกิดการทิ้งขยะมูลฝอย ถือเป็นการกระทำอื่นใดที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ผู้จัดงานวิ่งจึงต้องคำนึงถึงการปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าวด้วย

4) พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522

ตามกฎหมายจราจรเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานจราจรในการอนุญาตและวางข้อปฏิบัติในการใช้ถนนในลักษณะที่ไม่เป็นการกีดขวางการจราจร³

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 108 กำหนดว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดเดินแถว เดินเป็นขบวนแห่ หรือเดินเป็นขบวนใด ๆ ในลักษณะที่เป็นการกีดขวางการจราจร เว้นแต่...(2) แถวหรือขบวนแห่หรือขบวนใด ๆ ที่เจ้าพนักงานจราจรได้อนุญาตและปฏิบัติตามเงื่อนไขที่เจ้าพนักงานจราจรกำหนด”

³International Association of Athletics Federations Competitions Rules 2018-2019, Rule 240 prescribed that “The standard distances shall be: 5 km, 10 km, 15 km, 20 km, Half-Marathon, 25 km, 30 km, Marathon (42.195 km), 100 km and Road Relay.”

ดังนั้นในการจัดงานจึงต้องมีการปิดถนนทั้งหมดหรือแต่ส่วนหนึ่งส่วนใด ผู้จัดจะต้องทำการขออนุญาตใช้ถนนต่อเจ้าพนักงานจราจร

ตามคำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 529/2555 เรื่อง แต่งตั้งเจ้าพนักงานจราจรตาม พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 เจ้าพนักงานจราจรหมายถึงข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งให้เป็นเจ้าพนักงานจราจร ซึ่งได้แก่ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หากจัดงานใน เขตกรุงเทพมหานครต้องขออนุญาตต่อผู้บัญชาการตำรวจนครบาล หรือผู้บังคับการตำรวจจราจร จัดงานในเขตทางหลวงต้องขออนุญาตต่อผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลางหรือ ผู้บังคับการตำรวจ ทางหลวง หากจัดงานในต่างจังหวัดต้องขออนุญาตต่อผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาคหรือ ผู้บังคับการ ตำรวจภูธรจังหวัด ก่อนที่จะจัดงาน

ตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 148 กำหนดว่าผู้ใดฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตาม...มาตรา 108...ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าร้อยบาท ดังนั้นหากผู้จัดรายใดฝ่าฝืน จะมีความผิดเสียค่าปรับ 500 บาท ซึ่งจะเห็นได้ว่าโทษปรับเป็นจำนวนเล็กน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับ ประโยชน์ที่จะได้จากการปิดถนนทำให้เกิดความปลอดภัยแก่นักวิ่ง ในส่วนนี้อาจต้องมีการแก้ไข โทษปรับให้รุนแรงขึ้นต่อไป

5) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ บ้านเมือง พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ บ้านเมือง พ.ศ. 2535 มาตรา 32 กำหนด “ห้ามมิให้ผู้ใด 1) ทิ้งสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยลงบนที่สาธารณะ 2) ปล่อยปละละเลยให้มีสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยในที่ดินของตนในสภาพที่ประชาชนอาจเห็นได้จากที่ สาธารณะ”

ตามกฎหมายดังกล่าวห้ามมิให้ผู้ใดทิ้งสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยลงบนที่สาธารณะ หรือปล่อยปละละเลยให้มีสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยนอกจากนี้

พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของ บ้านเมือง พ.ศ. 2535 มาตรา 39 กำหนดว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดติดตั้ง ดาก วาง หรือแขวนสิ่งใด ๆ ในที่ สาธารณะ เว้นแต่ได้รับหนังสืออนุญาต จากเจ้าพนักงานท้องถิ่นหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเป็น การกระทำของราชการส่วนท้องถิ่น ราชการส่วนอื่นหรือรัฐวิสาหกิจหรือ ของหน่วยงานที่มีอำนาจ กระทำได้ หรือเป็นการวางไว้เพียงชั่วคราว”

กฎหมายข้างต้นให้รวมถึงกรณีมีการปิดป้ายบอกทาง ป้ายโฆษณางานวิ่งมี การห้ามมิให้ติดตั้ง ดาก วาง หรือแขวนสิ่งใด ๆ ในที่สาธารณะกรณีดังกล่าวผู้จัดงานจึงต้อง ดำเนินการขออนุญาตต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น ได้แก่ นายกเทศมนตรี สำหรับในเขตเทศบาล ผู้ว่าราชการจังหวัด สำหรับในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สำหรับ วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2562

ในเขตกรุงเทพมหานคร หัวหน้าผู้บริหารท้องถิ่นขององค์การปกครองท้องถิ่น สำหรับในเขตราชการส่วนท้องถิ่น

6) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

กรณีที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกฎหมายดังกล่าว ได้แก่ การจัดงานวิ่งเทรลที่มีเส้นทางวิ่งเข้าไปในป่าสงวนหรือป่าอนุรักษ์ โดยนักวิ่งหากไม่มีความระมัดระวังอาจเหยียบทำลายพันธุ์ไม้หายาก หรือไปเด็ดทำลายพันธุ์ไม้ดังกล่าวโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ได้ หากปรากฏว่าเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารหรือมีระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นโดยทั่วไป หรือมีระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติที่อาจถูกทำลายหรืออาจได้รับผลกระทบกระเทือนจากกิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ได้โดยง่ายดังนี้

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 43 กำหนดว่า “ในกรณีที่ปรากฏว่าพื้นที่ใดมีลักษณะเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารหรือมีระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นโดยทั่วไป หรือมีระบบนิเวศน์ตามธรรมชาติที่อาจถูกทำลายหรืออาจได้รับผลกระทบกระเทือนจากกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ได้โดยง่ายหรือเป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าทางธรรมชาติหรือศิลปกรรมอันควรแก่การอนุรักษ์และพื้นที่นั้นยังมิได้ถูกประกาศกำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนด ให้พื้นที่นั้นเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม”

กฎหมายดังกล่าวจึงห้ามการกระทำหรือกิจกรรมใด ๆ ที่อาจเป็นอันตรายหรือก่อให้เกิดผลกระทบในทางเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศน์ของพื้นที่หรือเกิดผลกระทบต่อคุณค่าของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมนอกจากนี้

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 44 กำหนดว่า “ในการออกกฎกระทรวงตามมาตรา 43 ให้กำหนดมาตรการคุ้มครองอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างดังต่อไปนี้ไว้ในกฎกระทรวงด้วย (2) ห้ามการกระทำหรือกิจกรรมใด ๆ ที่อาจเป็นอันตรายหรือก่อให้เกิดผลกระทบใน ทางเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศน์ของพื้นที่นั้นจากลักษณะตามธรรมชาติหรือเกิดผลกระทบต่อคุณค่าของสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม (3) กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชนที่จะทำการก่อสร้างหรือดำเนินการในพื้นที่นั้นให้มีหน้าที่ต้องเสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม”

จะเห็นได้ว่า กฎหมายกำหนดให้ผู้จัดงานวิ่งมีหน้าที่ต้องเสนอรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมอีกด้วย แต่เป็นที่สังเกตว่า ในประเทศไทยยังไม่มีกฏบังคับใช้พระราชบัญญัติอย่างจริงจัง ต่างจากในต่างประเทศ โดยเฉพาะการจัดงานวิ่งเทรลที่กำหนดเส้นทางวิ่งเข้าไปในเขตอุทยานจะมีกฎหมายที่ใช้บังคับโดยเฉพาะ เช่น ประเทศแคนาดากำหนดให้ผู้จัดงานวิ่งเทรลต้องขออนุญาตและทำรายงานการประเมินผลกระทบเบื้องต้น (BIA) ต่อหน่วยงานประเมิน

สิ่งแวดล้อมก่อนตาม The Canadian Environmental Assessment Act: CEAA 2012 มาตรา 5 (2)(b) กำหนดว่า

“อย่างไรก็ตามหากการดำเนินการของการกระทำทางกายภาพ โครงการที่กำหนดหรือโครงการที่ต้องใช้อำนาจของรัฐบาลกลางเพื่อใช้อำนาจ หรือปฏิบัติหน้าที่หรือหน้าที่ภายใต้บทบัญญัติของรัฐสภา นอกเหนือจากที่ พระราชบัญญัตินี้ ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมต่อไป นอกจากนี้ยังให้รวมถึง

(ข) ผลกระทบอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในวรรค (1) (ค)

การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่อ้างถึงในวรรค (ก) ใน

(i) สุขภาพและเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและสังคม

(ii) มรดกทางกายภาพและมรดกทางวัฒนธรรม หรือ

(iii) โครงสร้างใด ๆ เว็บไซต์หรือสิ่งที่เป็นประวัติศาสตร์

โบราณคดี บรรพชีวินวิทยา หรือสถาปัตยกรรมอย่างมีนัยสำคัญ”

ตัวอย่างงานวิ่งในแคนาดาที่มีการทำ BIA เช่น Gran Fondo & Triathlon (Jasper National Park of Canada, 2015) ขณะที่สหรัฐอเมริกามีกฎหมาย The National Scenic Trail Act 1968 กำหนดให้ผู้จัดงานวิ่งเทรลที่มีการกำหนดเส้นทางเข้าไปในบริเวณที่มีการอนุรักษ์เป็นพิเศษต้องทำการขออนุญาตต่อหัวหน้าเขตคุ้มครองป่าก่อนจัดงาน การขออนุญาตนี้รวมถึงงานที่ คล้ายคลึงกัน เช่น การแข่งม้า การวิ่ง 100 ไมล์ (USDA, 1990, Appendix J-1)

7) ข้อบัญญัติท้องถิ่น

กรณีที่ผู้จัดงานวิ่งมีการใช้พื้นที่ในเขตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น งานวิ่งเทรลที่กำหนดเส้นทางไปตามหมู่บ้านหลายหมู่บ้านในป่า จะต้องพิจารณาข้อบัญญัติท้องถิ่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งในเขตพื้นที่นั้น ๆ ด้วย หรือการวิ่งในเขตกรุงเทพมหานคร จะต้องพิจารณาข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร หากอยู่ในเขตเทศบาลจะต้องพิจารณาข้อบัญญัติของ เทศบาลนคร งานวิ่งในเขตนอกพื้นที่เทศบาลแต่อยู่ในเขตเมืองจะต้องพิจารณาข้อบัญญัติของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น ซึ่งอาจจะแตกต่างกันไปตามสภาพพื้นที่ นอกจากนี้ กฎหมาย ท้องถิ่นบางท้องที่ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเรียกเก็บค่าบริการได้ ยกตัวอย่าง เช่น

ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครเรื่อง ค่าบริการ พ.ศ. 2543 ข้อ 4 กำหนดว่า “กรุงเทพมหานครอาจให้บริการแก่เอกชนในเรื่อง (6) การทำการต่าง ๆ ในที่สาธารณะ (7) การขอ ใช้สถานที่”

การขอการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐภายในพื้นที่โดยเฉพาะองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเรื่องจำเป็นเนื่องจากเป็นองค์กรที่ดูแลพื้นที่นั้นโดยเฉพาะ ซึ่งอาจจะรวมถึง

กรณีขอใช้พื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การขอกำลังมาสนับสนุนอำนวยความสะดวกให้แก่กั้ว เช่น จัดอาสาสมัครดูแลในจุดให้น้ำ บอทาง กำกับการจอดรถในสถานที่ที่จัดไว้ อาจต้องเสียค่าบริการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

สำหรับงานวิ่งเทรลที่มีเส้นทางวิ่งคาบเกี่ยวกับพื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่ง ก่อนจัดการแข่งขัน ผู้จัดอาจประชุมหารือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องเพื่อหาแนวทางร่วมกันเนื่องจากข้อบัญญัติท้องถิ่นแต่ละที่มีความแตกต่างตามสภาพพื้นที่ ถึงอย่างไรก็ตามข้อบัญญัติท้องถิ่นจะต้องดำเนินการตามกรอบภายใต้พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการปกครองส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562⁴ โดยปัจจุบันอยู่ในระหว่างขั้นตอนยกร่างประมวลกฎหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ..... เพื่อให้มีการปฏิรูปด้านการปกครองท้องถิ่น

3.3 ปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานวิ่ง

ก่อนที่จะจัดงานวิ่ง ผู้จัดงานวิ่งจะมีการกำหนดเส้นทางวิ่งตามระยะทางโดยมีรายละเอียดว่าจะผ่านจุดใด หรือสถานที่ใดบ้างเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้นักวิ่งได้ทราบและสามารถวางแผนการวิ่งได้ล่วงหน้า ซึ่งในส่วนของเส้นทางวิ่ง หากผู้จัดงานไม่มีการบริหารจัดการที่ดีอาจส่งผลกระทบต่อประชาชนหรือสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเส้นทางวิ่งดังกล่าวได้ โดยกรณีข้างต้นสามารถกำหนดได้ 3 ประเด็นดังนี้คือ

3.3.1 ผลกระทบกับบุคคลที่อยู่ในเส้นทางวิ่ง

การวิ่งนั้นมีทั้งการวิ่งบนถนนและการวิ่งผ่านเส้นทางภูเขาหรือเข้าไปในป่า แต่ไม่ว่าจะเป็นการวิ่งในประเภทใดเส้นทางวิ่งจะมีส่วนหนึ่งส่วนใดที่ต้องมีการผ่านบ้านเรือนผู้คนหรือหมู่บ้าน ที่ชุมชนทั้งสิ้นซึ่งอาจมีปัญหาเรื่องผลกระทบต่อบุคคลที่อยู่ในเส้นทางวิ่ง เช่น การปิดเส้นทางถนนทำให้สัญจรผ่านไปมาไม่ได้ การจราจรติดขัด การที่นักวิ่งทิ้งขยะแล้วผู้จัดเก็บไม่หมด การจัดงานวิ่งแล้วเกิดเสียงดังไม่กระทบต่อผู้คนในเส้นทางวิ่ง เป็นต้น

3.3.2 ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

สำหรับการจัดงานวิ่งบนถนนนั้น เส้นทางวิ่งจะต้องผ่านบ้านเรือนตามเส้นทางหรือหากจัดงานวิ่งเทรล อาจมีเส้นทางที่ต้องผ่านหมู่บ้านหรือสถานที่สำคัญทางศาสนา เช่น วัดวาอาราม เมืองเก่าที่เป็นโบราณสถาน เป็นต้น ซึ่งผู้จัดงานจะต้องมีจุดบริการให้น้ำตามเส้นทางวิ่ง

⁴ มาตรา 67 แห่ง กำหนดว่า ภายใต้งบับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้ (1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก (1/1) รักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย การดูแลการจราจร และส่งเสริมสนับสนุนหน่วยงานอื่นในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว (2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล...

และหากมีการจัดการไม่เพียงพอ เช่น จัดเก็บขยะ หรือเศษอาหารที่นักท่องเที่ยวทิ้งตามเส้นทางไม่หมด ก็จะสร้างมลพิษเป็นขยะแฉะสิ่งแฉะลื้อม หรือการวิ่งเทรล ที่ผู้จัดบางรายกำหนดเส้นทางวิ่งไม่ดี นักวิ่งอาจวิ่งไปเหยียบย่ำพันธุ์ไม้หายาก หรือเด็ดไม้ป่า หรือกลัวไม้หวงห้ามในป่าเข้า ก็จะสร้างความเสียหายให้กับสิ่งแฉะลื้อมได้ เรื่องนี้ในต่างประเทศถือเป็นเรื่องสำคัญ เช่น ประเทศแคนาดาที่มีกฎหมาย The Canadian Environmental Assessment Act 2012 มาตรา 19 (1)(a) กำหนดให้ผู้จัดงานวิ่งซึ่งถือเป็นการกระทำทางกายภาพที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศ โบราณสถานหรือสิ่งแฉะลื้อมจะต้องจัดทำการศึกษาประเมินต่อสิ่งแฉะลื้อม (Environmental Assessment) หรือ EA แล้วได้รับอนุญาตจากหน่วยงานประเมินสิ่งแฉะลื้อมก่อน (Canadian Environmental Assessment Agency, 2011) จึงจะจัดงานวิ่งได้

3.3.3 การโกงการแข่งขัน

ปัญหาที่นักวิ่งมีการโกงการแข่งขันมีหลายวิธี เช่น วิ่งลัดสนาม (Course-Cutting) ไม่วิ่งในเส้นทางที่ผู้จัดกำหนด การจ้างนักวิ่งอาชีพมาวิ่งให้ตนโดยใช้ชื่อของตน (Bib Mule) ทำให้ได้ผลการแข่งขันที่ดี เวลาที่ดี สำหรับในประเทศไทยยังไม่มีการลงโทษที่จริงจังหรือการห้ามผู้แข่งที่โกงการแข่งขันเข้าลงทะเบียนวิ่งในรายการต่อไป กล่าวคือ ในประเทศไทยยังถือเป็นเรื่องเล็กน้อย ยังไม่เป็นที่น่าใส่ใจเท่าใดนัก แต่ในทางต่างประเทศมีการจับผู้แข่งที่โกงการแข่งขันอย่างจริงจัง เช่น ในการแข่งขันเซินเจิ้นฮาล์ฟมาราธอน (Shenzhen half-marathon) มีการจับนักวิ่งชาวจีนประมาณ 250 คนที่วิ่งลัดเส้นทาง (Dutch, 2018) หรือในการแข่งขันอัลตรามาราธอนระยะทาง 100 กิโลเมตร ในเมืองเพิร์ธ ประเทศออสเตรเลียผู้จัดการแข่งขันจับได้ว่านักวิ่งรายหนึ่งมีการวิ่งลัดเส้นทางแทนที่จะวิ่งไปจนถึงจุดกลับตัวที่กำหนด โดยทำถึง 7 ครั้งเป็นระยะทาง 30-40 กิโลเมตร Australian Ultra Runners Association จึงปรับนักวิ่งรายนี้ไม่ผ่านการแข่งขันและลงโทษห้ามเข้าแข่งขันงานวิ่งรายการอื่น ๆ ด้วย (The editorial team, 2018) เป็นต้น อย่างไรก็ตามในประเทศไทยมีการจัดตั้งสมาคมผู้วัดระยะการแข่งขัน (Association of UK Course Measures หรือ AUKCM) เป็นองค์กรตรวจสอบระยะทางการแข่งขันมีความแม่นยำตรงหรือไม่ (ปิดิเทพ อยู่ยืนยง, 2560, น. 18) นอกจากนี้ในสหรัฐอเมริกา มีการจัดตั้งองค์กรสุนัขเฝ้าบ้าน (Watchdog) โดย Derek Murphy เสนอให้ใช้ Data Analytics (DA) ในการช่วยวิเคราะห์เปรียบเทียบจากสถิติการวิ่งครั้งก่อน หากนักวิ่งรายใดมีการเข้าเส้นชัยช้ากว่าสถิติที่กรอกในใบสมัครเกิน 20 นาทีจะถูกสันนิษฐานว่าโกงการแข่งขัน (ปิดิคุณ นิสธนอม, 2562) สำหรับประเทศไทยมีสมาคมกีฬากีฬาแห่งประเทศไทยรับรองระยะทางวิ่งของสนามการแข่งขันต่างๆ แต่ยังไม่มียุติการใดเข้ามามีส่วนรับผิดชอบในการตรวจสอบ

4. หลักเกณฑ์การพิจารณาอนุญาตจัดการแข่งขันโดยพิจารณาจากระดับผลกระทบต่อท้องถิ่น

แม้ว่าในประเทศไทยจะยังไม่มีกฎหมายหรือระเบียบ กฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการกำกับดูแลงานวิ่ง แต่ในต่างประเทศมีการพิจารณาออกใบอนุญาตจัดการแข่งขันจากระดับความเสี่ยงของการแข่งขันต่อสิ่งแวดล้อม อาทิเช่น ประเทศอังกฤษมีการตรวจสอบการประเมินความเสี่ยงของผู้จัดการแข่งขัน (Risk Assessment appraisal) (ปีติเทพ อยู่ยืนยง, 2560, น. 24) สำหรับนครเมลเบิร์นซึ่งเป็นเมืองใหญ่ในอันดับสองของออสเตรเลียและจัดงานวิ่งมาราธอนซึ่งมีขนาดใหญ่ที่สุดในออสเตรเลีย (World's Marathons, 2019) ซึ่งจัดเป็นประจำทุกปีตั้งแต่ปี ค.ศ. 1978 สภามณฑลเมลเบิร์นได้ออกกฎหมาย Activities Local Law 2009 แก้ไขเพิ่มเติมปี 2015 (Melbourne City Council, 2015) ในการพิจารณาการให้ใบอนุญาตจัดงาน หรืออีเวนต์ที่มีผลกระทบต่อท้องถิ่น โดยแบ่งระดับของผลกระทบต่อท้องถิ่น เป็น 4 ระดับ (City of Melbourne, 2019) ดังนี้

1) ผลกระทบต่ำ (Private – low impact) คือการจัดงาน หรืออีเวนต์ที่มีผู้เข้าร่วมตั้งแต่ 50-200 คน ระยะเวลาจัดงานไม่เกิน 1 วัน สถานที่จัดไม่มีการปิดถนน หรือไม่ใช้สวนสาธารณะร่วมหลายที่ ใช้เส้นทางไม่เกิน 2 ตัว ขนาดไม่เกิน 3x3 เมตร มีรถอาหารไม่เกิน 1 คัน ถึงเก้าอี้ขาพับไม่เกิน 2 คัน ไม่ขายอาหารหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่ต้องการใช้ห้องน้ำ หรือรถพ่วง การพิจารณาคำขอใช้ระยะเวลา 10 วันทำการถึง 1 เดือน ตัวอย่างงานจัดจำพวกนี้ เช่น จัดงานฉลองวันเกิด งานเลี้ยงของครอบครัว งานแข่งขันภายในบริษัท เป็นต้น

2) ผลกระทบมีความเสี่ยงต่ำ (Low risk) คือการจัดงาน หรืออีเวนต์ที่มีผู้เข้าร่วมตั้งแต่ 50-1,000 คน มีการขายอาหาร หรือขายสินค้าที่ต้องมีใบอนุญาต มีการตั้งเต็นท์และใช้สาธารณูปโภคตั้งแต่ 5 อย่างขึ้นไป เช่น ห้องน้ำ เวที รถลาก รถขายอาหาร เป็นต้น และมีการปิดถนนเล็กน้อย (ซึ่งผู้จัดต้องมีประกาศบอกกล่าวล่วงหน้าเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 2 เดือน) การพิจารณาคำขอใช้ระยะเวลา 6 สัปดาห์ถึง 3 เดือน ตัวอย่างงานจัดจำพวกนี้ เช่น การจัดงานเทศกาลขนาดเล็ก งานการกุศล เป็นต้น

3) ผลกระทบมีความเสี่ยงปานกลาง (Medium risk) คือการจัดงาน หรืออีเวนต์ที่มีผู้เข้าร่วมตั้งแต่ 1,000-10,000 คน มีการขายอาหาร หรือขายสินค้าที่ต้องมีใบอนุญาต ใช้สาธารณูปโภคตั้งแต่ 10 อย่างขึ้นไป เช่น เต็นท์ ห้องน้ำ เวที รถลาก รถขายอาหาร เป็นต้น และมีการปิดถนนเล็กน้อยซึ่งมีการรบกวนการจราจรสาธารณะ (ซึ่งผู้จัดต้องมีประกาศบอกกล่าวล่วงหน้าเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 2 เดือน) การพิจารณาคำขอใช้ระยะเวลา 3-6 เดือน

4) ผลกระทบมีความเสี่ยงสูง (High risk) คือการจัดงาน หรืออีเวนต์ที่มีผู้เข้าร่วมตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป มีการปิดถนนร่วมหลายสาย มีการจัดงานหลายวัน ใช้สาธารณูปโภคขนาดใหญ่ การพิจารณาคำขอใช้ระยะเวลา 6-12 เดือน

หากผู้จัดงานวิ่งในนครเมลเบิร์นฝ่าฝืนไม่ได้ขออนุญาตต่อสภาเมืองเมลเบิร์นจะมีความผิดฐานฝ่าฝืนกฎหมายท้องถิ่นซึ่งมีโทษปรับไม่เกิน 2,000 เหรียญออสเตรเลีย หรือหากเป็นการกระทำความผิดต่อเนื่องอาจโดนโทษปรับเพิ่มวันละ 200 เหรียญจนกว่าจะหยุดการกระทำนั้น ทั้งนี้ ตาม Melbourne City Council, Environment Local Law 2009 Section 5.1, 5.2

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ทั้งนี้ แม้ในประเทศไทยยังไม่มีข้อกำหนดให้หน่วยงานหรือองค์กรใดรับผิดชอบในการออกใบอนุญาตจัดงานวิ่งที่ชัดเจน อย่างไรก็ตามประโยชน์ที่ได้รับจากการขออนุญาต ต่อองค์กรวิ่งสากล อาทิเช่น IAAF มีดังนี้ 1) ได้รับความคุ้มครองในการประกันความรับผิด (Liability insurance) 2) ได้รับความคุ้มครองในการประกันอุบัติเหตุสำหรับนักกีฬา 3) ได้รับการรับรองสถิติ 4) ได้รับความเชื่อมั่นต่อคณาการการแข่งขัน 5) มีการควบคุมมาตรฐาน (คณะกรรมการมาตรฐานการจัดงานวิ่งไทย, 2561) เป็นต้น

ในประเทศไทยยังไม่มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติอย่างจริงจัง ต่างจากในต่างประเทศ ทำให้การจัดงานวิ่งหลายงานสามารถกระทำได้ง่ายส่งผลให้บางงานจัดงานวิ่งไม่ได้มาตรฐาน ไม่ได้คุณภาพ ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียและเป็นอันตรายต่อสุขภาพของนักวิ่ง เช่น การให้บริการจุดให้น้ำไม่เพียงพอทำให้นักวิ่งขาดน้ำ เป็นอันตรายต่อชีวิตได้

5.2 ข้อเสนอแนะ

ประเทศไทยควรจะต้องกำหนดหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งของรัฐ เช่น องค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบในการอนุญาตหรือออกใบรับรองโดยอาจใช้แนวทางประเมินผลกระทบต่อนักวิ่งเป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณา หากมีผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่นสูง เช่น งานวิ่งมีการปิดถนนหลายสาย มีการใช้สาธารณูปโภคเป็นจำนวนมาก จะต้องใช้ระยะเวลาพิจารณาเบื้องต้นตามสมควร เช่น 3-6 เดือน จะต้องประกาศหรือประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบสามารถหลีกเลี่ยงเส้นทางในวันจัดงานล่วงหน้าอย่างน้อยเป็นระยะเวลา 15 วันถึง 1 เดือน เป็นต้น รวมทั้งการตรากฎหมายบางฉบับที่กำหนดให้ผู้จัดงานแข่งวิ่งทุกประเภทต้องขออนุญาตจากหน่วยงานของรัฐก่อนจัดงานวิ่ง หากไม่ขออนุญาตอาจได้รับโทษทางกฎหมาย เช่น โทษปรับ หรือจำคุก นอกจากนี้เห็นว่า การกีฬาแห่งประเทศไทยต้องมียุทธศาสตร์มากขึ้นในการกำหนดมาตรฐานสำหรับงานวิ่งโดยเฉพาะ เช่น กำหนดว่างานวิ่งระดับใดต้องได้รับการประเมินมาตรฐานก่อนจัดงานวิ่งโดยอาจใช้มาตรฐานของ IAAF ขั้นต่ำ อาทิเช่น ระดับบรอนซ์เป็นแนวทาง เป็นต้น อีกทั้งหากงาน

วิ่งได้มีการกำหนดเส้นทางเข้าไปในเขตป่าอนุรักษ์จะต้องทำรายงานการประเมินสิ่งแวดล้อม (EA) ต่อคณะกรรมการประเมินสิ่งแวดล้อมก่อนด้วย ซึ่งแนวทางดังกล่าวข้างต้นนี้อาจช่วยลดปริมาณงานวิ่งที่ไม่ได้มาตรฐานและไม่ได้คุณภาพลง และสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนทำให้ประชาชนที่ไม่ได้เข้าร่วมงานวิ่งแต่ต้องเดินทางผ่านเส้นทางวิ่งได้รับความสะดวกมากขึ้นและลดผลกระทบจากการจัดงานวิ่ง เช่น การปิดถนน รถติด ปัญหาขยะในชุมชนในปริมาณที่น้อยลงได้

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการมาตรฐานการจัดการงานวิ่งไทย. (2561). *คู่มือการจัดกิจกรรมวิ่งประเภทถนนของ IAAF*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).
- เคลิณวิศ. (2561). นักวิ่งช็อกคับคาการแข่งขัน สวดขับผู้จัดไม่เตรียมพร้อม. *เคลิณวิศ*. สืบค้นจาก <https://www.dailynews.co.th/regional/648447>.
- ไทยรัฐออนไลน์. (2561). หนุมใหญ่ ล้มตึงหัวใจวายดับ แข่งวิ่ง อานาจเจริญมินิมาราธอน. *ไทยรัฐออนไลน์*. สืบค้นจาก <https://www.thairath.co.th/content/1304094>.
- ปิติเทพ อยู่ยั้ง. (2560). การเปรียบเทียบมาตรฐานการจัดการแข่งขันวิ่งมาราธอนระหว่างประเทศไทยและสหราชอาณาจักร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์*. 2(3), 18.
- ปิติกุณ นิลถนอม. (2562). จากถนนที่บอสตันถึงการใช้จ่ายเงินแผ่นดิน : การนำ Data Analytics มาใช้ในการสร้างความโปร่งใสให้กับสังคม. *ไทยพับลิก้า*. สืบค้นจาก <https://thaipublica.org/2019/08/pitikhun-nilthanom-03/>
- วัชรพงศ์ รติสุขพิมล. (2561, ส.ค. 5-8). เศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการจัดงานวิ่ง. *หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ*. (3,380), น.7.
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2559). *กิจกรรมทางกายของคนไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อศวิน แผ่นเกิดไทย. (2559). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ร่วมงานอีเวนต์มาราธอน*. สารนิพนธ์ปริญญาโทนิพนธ์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอ็มจีอาร์ออนไลน์. (2560). มาราธอนบูมหนัก เน้นปริมาณ-ลดคุณภาพ รอยด่างที่รอการแก้ไข. *ผู้จัดการออนไลน์*. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/sport/detail/9600000076631>.
- เอ็มจีอาร์ออนไลน์. (2561). มาราธอนพันธุ์เสี่ยง!! น้ำไม่พอ-ฝาท่อเปิด-เกือบต้องทิ้งชีวิต. *ผู้จัดการออนไลน์*. สืบค้นจาก <https://mgronline.com/live/detail/9610000103141>.

- The Association of International Marathons and Distance Races. (2019). *Objectives*. Retrieved from <http://aims-worldrunning.org/aims.html>.
- AIMS. (2016). *Green Award and Social Award*. Retrieved from <http://aims-worldrunning.org/articles/520.html>.
- Canadian Environmental Assessment Agency & Ontario Ministry of Environment Assessment and Approvals Branch. (2011). *Guidelines for the preparation of an environmental impact statement pursuant to the Canadian environmental assessment act and Ontario environmental assessment act for the Marathon platinum group metals and Copper mine project*. Retrieved from <https://ceaa-acee.gc.ca/050/documents/51569/51569E.pdf>.
- City of Melbourne. (2019). *Event permits*. Retrieved from <https://www.melbourne.vic.gov.au/community/organising-events/event-permits/Pages/event-permits.aspx>.
- Dutch, T. (2018). *Over 250 runners caught cheating in China race*. Retrieved from <https://www.runnersworld.com/news/a25361215/runners-caught-cheating-shenzhen-half-marathon-on-camera/>
- The editorial team. (2018). *Ultra-marathon racer caught cheating at WA event*. News.com.au. Retrieved from <https://www.news.com.au/sport/more-sports/ultramarathon-racer-caught-cheating-at-wa-event/news-story/ee6109d94bfc7444d7d931174302800e>.
- Fartlek, M. (2016). *Marathon Simulation Long Runs with P.A.T. 42.2 Running*. Retrieved from <https://www.sbtc.com.au/event/marathon-simulation-long-runs-with-p-a-t-42-2-running-2/>
- Fitzgerald, M. (2019). *Marathon Training Workout: The Simulator*. PodiumRunner. Retrieved from https://www.podiumrunner.com/workout-of-the-week-the-simulator_14385.
- Jasper National Park of Canada. (2015). *Basic Impact Analysis: Gran Fondo & Triathlon 2015*. Canada: Parks Canada.
- Higgins, J. W. & Lauzon, L. (2006). Finding the funds in fun runs: Exploring physical activity events as fundraising tools in the nonprofit sector. *International Journal of Nonprofit and Voluntary Sector Marketing*, 8(4), 363-377.
- The International Association of Ultrarunning. (2019). *What is IAU*. Retrieved from <http://www.iau-ultramarathon.org/>
- The International Trail-Running Association. (2013). *Historical*. Retrieved from <https://itra.run>.
- Manford, J. (2016). *Memories of a marathon man*. New York: Lulu Press.

- Melbourne City Council. (2015). *Activities Local Law 2009 (Miscellaneous Amendments) Local Law*. Retrieved from <https://www.melbourne.vic.gov.au/sitecollectiondocuments/activities-local-law-2009.pdf>
- Polpitakchai, W. (2018). รู้จัก Virtual Run เทคโนโลยีที่ช่วยให้อยากวิ่งเมื่อไรก็ได้วิ่ง. *The MATTER*. สืบค้นจาก <https://thematter.co/sponsor/cat-thamluangcaverun-2018/64846>.
- UNEP. (2013). *Half-Marathon to celebrate Nairobi as World's 'Environment Capital'*. Retrieved from <https://www.unenvironment.org/news-and-stories/press-release/half-marathon-celebrate-nairobi-worlds-environment-capital>
- USDA. (1990) . *Environmental impact statement for the Tahoe national forest land and management plan 1990*. California: Tahoe National Forest.
- Watson, T. (2018). *Types of Race*. Retrieved from <http://marathonhandbook.com/starthere/types-of-race/>
- World's Marathons. (2019). *AboutMelbournemarathon*. Retrieved from [https:// worldsmarathons.com/marathon/melbourne-marathon](https://worldsmarathons.com/marathon/melbourne-marathon).
- World Mountain Running Association. (2018). *History*. Retrieved from <http://www.wmra.info/about-us/history>.

การวางแผนกลยุทธ์ : เครื่องมือสู่ความสำเร็จขององค์กร

พัชราพรรณ ขอบธรรม

อาจารย์ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บทคัดย่อ

ในสภาพแวดล้อมทั่วไปที่เป็นพลวัต ส่งผลให้องค์การทั้งภาคเอกชนและภาครัฐ ต้องปรับตัวเพื่อเผชิญหน้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง และเพื่อสามารถบริหารงานได้บรรลุความสำเร็จ “การวางแผนกลยุทธ์” จึงเป็นหน้าที่แรกของผู้บริหารระดับสูงในการบริหารองค์การ การวางแผนกลยุทธ์มีรากฐานมาจากการวางยุทธศาสตร์การรบที่ถูกอ้างอิงถึงในหนังสือ The Art of War ของ Sun Tzu ต่อมามหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาทำการวิจัยเชิงประยุกต์ยุทธศาสตร์ทางการทหาร โดยมีงานวิจัยที่บุกเบิกจนแพร่หลายในภาคธุรกิจ และในภาครัฐ โดยมีกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ ได้แก่ (1) การกำหนดเป้าหมายและพันธกิจขององค์การ (2) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกขององค์การ (3) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในขององค์การ (4) เลือกกลยุทธ์ขององค์การ และ (5) การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ การวางแผนกลยุทธ์จึงเป็นการวางแผนเชิงกระบวนการ และการสร้างคุณค่า เพื่อให้เกิดการนำไปปฏิบัติทั่วทั้งองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้นวัตถุประสงค์ของบทความนี้จึงมุ่งนำเสนอ การวางแผนกลยุทธ์ เครื่องมือสู่ความสำเร็จขององค์การ เพื่อเป็นฐานข้อมูลความรู้และการแสดงหลักคิดอย่างเป็นระบบในการวางแผนในปัจจุบันเพื่ออนาคตที่พึงปรารถนา

คำสำคัญ: การวางแผนกลยุทธ์ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม เครื่องมือความสำเร็จ

The Strategic Planning: Tool for Success in Organization

Pacharapan Chobtham

Lecturer, Department of Public Administration, Faculty of Humanities and
Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University

Abstract

In a dynamic environment, private and governmental sections have to adjust themselves for confronting with changeable environment. With remarkable accomplishment in management “Strategic Planning” is the first priority for all chief executives. The strategic planning is referenced by the book “The Art of War”, written by Sun Tzu. Afterwards, universities in the United States of America conducted the applied military strategic researches-- the pioneered research was in title “Higher Education for Business”, which was renowned and disseminated in private and governmental sections. As the process of the strategic planning, firstly select the corporate mission and major corporate goals, secondly analyze the organization’s external environment, thirdly analyze the organization’s internal environment, fourthly select strategies, and finally implement the strategies. The strategic planning is consequently the processing planning and value-added in order to practically conduct in the entire organization efficiently and effectively. The purpose of this article entitled “The Strategic Planning: Tool for Success in Organization” is aimed for presenting the planning of strategies to reach the successful goal of organization and for elucidating the data as well as for illuminating the principle of systemic thinking in planning for the present and desired future.

Keywords: Strategic planning, Environmental analysis, Tool for success

1. บทนำ

การวางแผนกลยุทธ์เป็นเครื่องมือการบริหารจัดการเครื่องมือหนึ่งที่มีความนิยมที่สุดในโลก ด้วยผลสำรวจและการจัดอันดับ 25 เครื่องมือการบริหารจัดการสมัยใหม่สำหรับผู้บริหารทั่วโลก นิยมใช้ในการบริหารองค์กร ซึ่งรายงานผลล่าสุดของปี 2017 อันดับที่ 1 คือ “การวางแผนกลยุทธ์” ความนิยมไม่ใช่ว่าแค่ปีล่าสุดเท่านั้น ทว่าการวางแผนกลยุทธ์ยังติดอันดับเครื่องมือที่ได้รับความนิยมใน 25 อันดับแรกอย่างต่อเนื่อง (Bain and Company, 2018) ข้อสรุปจากการสำรวจผู้บริหารเกี่ยวกับแนวโน้มที่มีผลกระทบต่อองค์กรและการบริหารจัดการดังกล่าว เพื่อการใช้เครื่องมือทางการบริหารให้เกิดประโยชน์สูงสุด และในการประยุกต์ใช้เครื่องมือยังให้ความสำคัญกับการวางแผนกลยุทธ์ขององค์กร เพื่อการประยุกต์ใช้เครื่องมือให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อความสำเร็จขององค์กร จึงเห็นได้ว่าการวางแผนกลยุทธ์เป็นเครื่องมือที่มีอิทธิพลต่อการบริหาร และเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างความสำเร็จ โดยผู้บริหารต้องมีความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ทราบได้ว่าอีก 5 ปี หรือ 10 ปี หรือมากกว่านั้น องค์กรจะเกิดอะไรขึ้น เป็นการมองเห็นภาพเป้าหมาย และการวางแผนเพื่อไปสู่ภาพเป้าหมายนั้น เพื่อความสำเร็จในการบริหาร องค์กรจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง จะต้องวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมแบบมองภายนอกประสานภายในอย่างรอบคอบ เพื่อกำหนดทางเลือกหรือกลยุทธ์ที่ดีที่สุด ซึ่งผู้บริหารต้องรับผิดชอบต่ออนาคตขององค์กร โดยการเข้าใจถึงองค์ประกอบทั้งหมดขององค์กร หากไม่แล้วยากที่จะบริหารและวางแผนกลยุทธ์ได้ (ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, 2560) การวางแผนกลยุทธ์จึงเป็นเครื่องมือการบริหารที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม และการกำหนดกลยุทธ์ต่าง ๆ อาทิ SWOT Analysis, TOWS Matrix, PESTEL Analysis, The five competitive forces, Balanced Scorecard (BSC), 7-S McKinsey ซึ่งเป็นกลยุทธ์สำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้ในทางตรงข้ามการไร้ซึ่งแผนกลยุทธ์เปรียบเสมือนเรือที่ขาดหางเสือย่อมไปไม่ถึงจุดหมายปลายทาง ในบทความจึงได้นำเสนอความหมาย พัฒนาการ การวางแผนกลยุทธ์ เครื่องมือการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร กระบวนการวางแผนกลยุทธ์ และความสำเร็จของการประยุกต์ใช้การวางแผนกลยุทธ์ เพื่อเป็นฐานข้อมูลความรู้ทางการศึกษา และการประยุกต์ใช้ในการบริหารองค์กร

2. ความหมายและพัฒนาการของการวางแผนกลยุทธ์

การวางแผนกลยุทธ์เป็นหน้าที่แรกที่สำคัญของผู้บริหารในองค์กรทุกประเภท เป็นเข็มทิศนำทางองค์กรไปสู่จุดหมายปลายทางที่พึงปรารถนา แผนที่ทำให้องค์กรสามารถอยู่รอดในระยะยาวและ

ได้เปรียบในการแข่งขัน และเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างความสำเร็จในการบริหารงาน โดยมี การนิยามความหมายของนักวิชาการ และมีพัฒนาการดังนี้

2.1 ความหมายของการวางแผนกลยุทธ์

การนิยามความหมายของการวางแผนกลยุทธ์สามารถจำแนกการอธิบายออกเป็น ความหมายของการวางแผน และคำว่า กลยุทธ์ โดยมีนักวิชาการได้นิยามความหมายของ การวางแผน อาทิ W.W. Simmons (อ้างถึงใน ธงชัย สันติวงษ์, 2540) ได้กล่าวถึงความหมายของการวางแผนไว้ 2 ความหมาย กล่าวคือ

(1) ความหมายในแง่ของงานที่ต้องปฏิบัติของผู้บริหารแต่ละคน คือ การกำหนด วัตถุประสงค์ การจูงใจและสื่อความ การวัดผลงาน และการพัฒนาบุคคล

(2) ความหมายที่มีขอบเขตกว้างกว่าที่คลุมถึงการบริหารทั้งหมด คือ กระบวนการบริหารที่ต่อเนื่อง ครอบคลุมถึงทุกกิจกรรมของงานและมุ่งสู่อนาคต

เช่นเดียวกับ Elbert Wohlstetter (อ้างถึงใน อนันต์ เกตุวงศ์, 2541) ให้คำอธิบาย ความหมายของการวางแผน คือ วิธีการที่จำเป็นของการทำให้การตัดสินใจก้าวหน้า และเป็นสิ่งที่ จะต้องมียู่ก่อนการกระทำ การวางแผนจะต้องหาคำตอบ 2 ประการนี้ให้ได้คือ (1) ความมุ่งหมาย ขององค์การหรือแผนงานคืออะไร (2) อะไรคือวิธีการที่ดีที่สุดจะทำให้บรรลุผลสำเร็จของ ความมุ่งหมายนั้น ยิ่งกว่านั้นยังเน้นอีกต่อไปว่าการวางแผนเป็นเรื่องที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง ต้องมี การปรับเปลี่ยนอยู่เสมอ และสามารถทำนาย การเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้

สำหรับนักวิชาการไทยปรากฏตามที อนันต์ เกตุวงศ์ (2541) กล่าวว่า การวางแผน คือ การตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกทางเลือกเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์หรือ วิธีการกระทำ โดยทั่วไปจะเป็นการตอบคำถามต่อไปนี้ คือ จะทำอะไร (What) ทำไมจึงต้องทำ (Why) ใครบ้างที่จะเป็นผู้กระทำ (Who) จะกระทำเมื่อใด (When) จะกระทำกันที่ไหนบ้าง (Where) และจะทำกันอย่างไร (How)

การวางแผนจึงเป็นการกำหนดเป้าหมายที่ต้องการในอนาคต และตัดสินใจกำหนด วิธีการดำเนินงานไว้ล่วงหน้าเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์

สำหรับ กลยุทธ์ นั้น Kenneth Andrews ได้นำแนวคิดกลยุทธ์มาเผยแพร่ครั้งแรกใน งานเขียนสุดคลาสสิกชื่อ The Concept of Corporate Strategy ได้นิยาม กลยุทธ์ ว่า เป็นสิ่งที่องค์กร สามารถสร้างขึ้นได้ และเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นต่อองค์กร โดยอธิบายถึงกรอบแนวคิดที่

ยังคงใช้อยู่มาจนถึงปัจจุบันว่า จุดแข็ง จุดอ่อนเป็นสิ่งที่องค์กรสามารถสร้างขึ้นจากภายในได้ ในขณะที่โอกาสและภาวะคุกคามเป็นสิ่งที่เป็นไปได้จากภายนอกที่จะเกิดขึ้นต่อองค์กร

ต่อมา Michael E. Porter ได้ให้คำจำกัดความกลยุทธ์ว่า เป็นหลักการพื้นฐานทั่วไปในการแข่งขันขององค์การธุรกิจ สำหรับ Henderson ได้นิยามกลยุทธ์ว่า กลยุทธ์เป็นการค้นหาอย่างไตร่ตรองและรอบคอบ เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการที่สามารถพัฒนาความได้เปรียบในการแข่งขันและความสามารถในการแข่งขัน และยังคงกล่าวอีกว่า ความได้เปรียบในการแข่งขันเกิดจากการสร้างสิ่งที่มีความแตกต่าง นั่นคือ ความแตกต่างระหว่างองค์กรของคุณและของคู่แข่งจะเป็นพื้นฐานของความได้เปรียบขององค์กร ซึ่ง Porter ได้เห็นด้วยกับแนวความคิดการสร้าง ความแตกต่าง ซึ่งหมายถึง การเลือกชุดกิจกรรมที่มีความแตกต่างอย่างรอบคอบ เพื่อส่งมอบคุณค่าจากส่วนผสมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว (จักร ดิงศักดิ์, 2552) เช่นเดียวกับ Fitts and Lei (2000 อ้างถึงใน อนิวัช แก้วจันทร์, 2555) กล่าวคือ “กลยุทธ์” เป็นความคิด แผนงาน และการกระทำที่องค์กรนำมาใช้ก่อให้เกิดผลสำเร็จและได้เปรียบคู่แข่ง

สำหรับ Henry Mintzberg ได้ใช้หลักการ 5Ps หรือตัวอักษร P ห้าตัวที่ใช้แทนความหมายของกลยุทธ์ดังต่อไปนี้ (Henry Mintzberg, 1994)

P 1 แผน (Strategy is a plan) หมายถึง กิจกรรมทั้งหลายกำหนดกลยุทธ์ขึ้นเพื่อใช้เป็นสิ่งที่กำหนดทิศทาง หรือแนวทางการดำเนินงานในอนาคต

P 2 แบบแผน (Strategy is a pattern) เป็นเรื่องเกี่ยวกับแบบแผนพฤติกรรมในการปฏิบัติงานที่เป็นไปอย่างต่อเนื่องในแต่ละช่วงเวลา

P 3 ตำแหน่ง (Strategy is position) การเน้นไปที่ความสำคัญของตำแหน่งของกิจการในสนามการแข่งขัน

P 4 ทรรศนะ (Strategy is a perspective) หมายถึง จุดมุ่งหมายที่ต้องการให้สมาชิกขององค์กรยึดถือร่วมกัน

P 5 กลวิธีในการเดินหมาก (Strategy is a ploy) หมายถึง การวางกลยุทธ์โดยคำนึงถึงการใช้กลอุบาย หรือกลวิธีในการเดินหมากเดินเกมส์ เพื่อเอาชนะฝ่ายตรงข้ามให้ได้

กลยุทธ์จึงเป็นแผนที่มุ่งสร้างสมรรถนะ สร้างความได้เปรียบขององค์กรในการแข่งขัน จากความแตกต่างหรือความเป็นเอกลักษณ์ขององค์กร โดยการมุ่งมั่นไปที่การวางแผนในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เพื่อบรรลุผลสำเร็จตามที่องค์กรต้องการ

ดังนั้น การวางแผนกลยุทธ์จึงเป็นการกำหนดยุทธวิธีเพื่อการตัดสินใจเลือกเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในอนาคตขององค์กร ซึ่งเป็นเป้าหมายในระยะยาว เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยต้องมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกขององค์กรเพื่อค้นหาโอกาสและอุปสรรค รวมถึงสภาพแวดล้อมภายในองค์กรเพื่อค้นหาจุดแข็งและจุดอ่อนเพื่อกำหนดเป็นกลยุทธ์ที่จะนำองค์กรบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

2.2 พัฒนาการของการวางแผนกลยุทธ์

การวางแผนกลยุทธ์มีพัฒนาการที่เชื่อมโยงจากการอ้างอิงแนวคิดทางการทหารในประวัติศาสตร์ของตะวันออก สำหรับในการบริหารงานทั่วไปแนวคิดที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงานทั่วโลกปัจจุบันนั้นได้รับอิทธิพลของฝั่งตะวันตก ปรากฏตามพัฒนาการจุดเริ่มต้นสำคัญดังนี้

กลยุทธ์มีรากฐานมาจากศาสตร์ทางการทหาร ในภาษาอังกฤษใช้คำว่า Strategy โดยมีรากศัพท์มาจากภาษากรีกคำว่า Strategia ซึ่งหมายถึง การบัญชาการรบ (Freedman, 2013) จึงพิจารณาได้ว่า แนวคิดเชิงกลยุทธ์มีจุดเริ่มต้นจากทางด้านการทหาร ซึ่งถูกกล่าวถึงในตำราพิชัยสงครามของนักยุทธศาสตร์ชาวจีน ชื่อ Sun Tzu โดยเล่มที่มีชื่อเสียงและได้รับการอ้างอิงมากที่สุดคือ ฉบับภาษาอังกฤษชื่อ The Art of War (ปกรณัม ปรีชากร, 2548)

ในช่วงทศวรรษที่ 1950 การบริหารทั่วไปและการบริหารของภาคธุรกิจเอกชน ให้ความสนใจในการวางแผนกลยุทธ์ โดยมูลนิธิฟอร์ด ภายใต้การนำของ Robert McNamara อดีตผู้บัญชาการทางทหารสูงสุดของสหรัฐอเมริการะหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ร่วมกับมูลนิธิ Carnegie ได้สนับสนุนให้นักวิชาการของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกาหลายมหาวิทยาลัยทำการวิจัยในเชิงประยุกต์ยุทธศาสตร์ทางการทหารจากผลงานของกองทัพอากาศสหรัฐอเมริกา เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนทางการบริหาร โดยมีผลงานวิจัยเชิงบุกเบิกเรื่อง Higher Education for Business ของ R. A. Gordon และ J. E. Howell

นับตั้งแต่ทศวรรษที่ 1960 เป็นต้นมา คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้รับการยอมรับว่าเป็นแกนนำสำคัญของการบุกเบิก และผลักดันให้การศึกษาด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์กลายมาเป็นแนวคิดที่น่าสนใจ และมีผลต่อการพัฒนาธุรกิจของโลกตะวันตกเป็นอันมาก และงานเขียนของนักวิชาการแกนนำสำคัญ อาทิ Keneth R. Andrews, H. Igor Ansoff, Alfred D. Chandler Jr. and Michael E. Porter ได้ถูกนำไปใช้ในการอ้างอิงโดยนักศึกษาทางการบริหารของมหาวิทยาลัยชั้นนำทั่วโลก (ปกรณัม ปรีชากร, 2548)

ทั้งนี้การวางแผนกลยุทธ์ในทางธุรกิจสามารถแบ่งพัฒนาการของการจัดการเชิงกลยุทธ์เป็น 4 ระยะ กล่าวคือ (Thomas L. Wheelen and David J. Hunger, 2006) ระยะที่ 1 การวางแผนการเงินใช้งบประมาณประจำปี เป็นเครื่องมือในการกำหนดและควบคุมการปฏิบัติงาน ระยะที่ 2 การวางแผนคาดการณ์อนาคต ซึ่งเป็นการวางแผนเพื่อการเจริญเติบโตที่มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ระยะที่ 3 การวางแผนพิจารณาสถานการณ์ภายนอกองค์กรหรือการวางแผนกลยุทธ์ และระยะที่ 4 การจัดการเชิงกลยุทธ์ ผู้บริหารจะวางแผนโดยการประสานประโยชน์อย่างสอดคล้องของทรัพยากรทั้งหมดในองค์กร เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน มุ่งเน้นการทำงานอย่างเป็นระบบ โดยประสานการจัดการทั่วทั้งองค์กรเพื่อการสร้างสรรค่อนาคต ซึ่งในระยะที่ 4 เป็นการสร้างความสมบูรณ์ของของระยะที่ 3 ให้เกิดขึ้น นอกจากจะเป็นการวางแผนกลยุทธ์แล้ว ยังแสวงหาแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติและการควบคุมการปฏิบัติที่ได้ผลอีกด้วย

ในการประยุกต์การจัดการเชิงกลยุทธ์ในองค์การภาครัฐนั้นถูกท้าทายด้วย การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งแสดงถึงความเชื่อมโยงและผูกพันกันทั่วโลก การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในที่หนึ่งย่อมมีผลกระทบไปยังทุกหนทุกแห่ง จากความท้าทายจึงเป็นเรื่องที่นักวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์ปัจจุบันตระหนักร่วมกันว่า พรหมแดนของการจัดการภาครัฐและภาคเอกชนค่อนข้างเลือนลาง ดังนั้นความรับผิดชอบในการจัดการ งานสาธารณะ และการจัดการภาครัฐกิจเอกชน จึงเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของนักบริหาร ดังที่ John M. Bryson แสดงความเห็นว่าการวางแผนกลยุทธ์ในองค์การภาครัฐช่วยสร้างสรรค์ การสื่อสาร การมีส่วนร่วม การคำนึงถึงความแตกต่างด้านค่านิยมและผลประโยชน์ การเสริมสร้างการตัดสินใจตามหลักพื้นฐานของความมีเหตุผล และที่สำคัญที่สุดคือก่อให้เกิดความสำเร็จใน การปฏิบัติอย่างแท้จริง

ในเวลานี้การประยุกต์แนวคิดการจัดการเชิงกลยุทธ์ของภาคเอกชนเพื่อใช้ในการบริหารงานของภาครัฐจึงเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง โดยนักวิชาการรัฐประศาสนศาสตร์จำนวนมากมีความเห็นร่วมกันว่า การประยุกต์เช่นนี้จะนำไปสู่ประโยชน์สำคัญหลายประการ ได้แก่ (John M. Bryson, 2011) เสริมสร้างการคิดและการปฏิบัติในเชิงกลยุทธ์ การปรับปรุงการตัดสินใจ เน้นย้ำความรวดเร็วในการสนองตอบและปรับปรุงการปฏิบัติงาน และการเสริมสร้างคุณค่าและคุณประโยชน์ให้แก่บุคลากรผู้เป็นสมาชิกขององค์การ

ดังนั้นพัฒนาการของการวางแผนกลยุทธ์จึงมีการพัฒนาที่อ้างอิงวิถีคิดของตะวันออกจากยุทธศาสตร์การรบทางด้านทหารของ Sun Tzu ในหนังสือเรื่อง The Art of War และแนวคิดทางฝั่งตะวันตก ในการบริหารงานทั่วไปเริ่มให้ความสนใจในช่วงทศวรรษที่ 1950 มีผลงานวิจัยเชิงบุกเบิก

ของ R. A. Gordon และ J. E. Howell เรื่อง Higher Education for Business และช่วงทศวรรษ 1960 การศึกษาด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ กลายเป็นแนวคิดที่น่าสนใจ และมีอิทธิพลทั่วโลก สำหรับในองค์การภาครัฐ ได้มีการวางแผนกลยุทธ์ เป็นรูปธรรมเพื่อตอบสนองต่อการบริการสาธารณะ และการมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดการนำไปปฏิบัติทั่วทั้งองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตอบสนองต่อสภาพบริบทแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

3. เครื่องมือการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์การสำหรับการวางแผนกลยุทธ์

ในสภาพแวดล้อมการบริหารงานขององค์การในยุคโลกาภิวัตน์ องค์การย่อมถูกกระทบด้วยสภาพแวดล้อมที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อกันเป็นลูกโซ่ไปทั่วโลก องค์การใดสามารถปรับตัวได้ทันย่อมส่งผลต่อความสามารถในความอยู่รอดและความมั่นคงขององค์การ ในทางตรงข้ามหากองค์การไม่ได้มีการวางแผนที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ก็อาจจะนำไปสู่ความล้มเหลวของการบริหารได้ เพื่อสร้างความสำเร็จในการบริหาร องค์การจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในองค์การ โดยมีเครื่องมือทางการบริหารมากมายที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมเพื่อกำหนดกลยุทธ์ที่สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันและแตกต่างให้กับองค์การ อาทิ SWOT Analysis, PESTEL Analysis, The five competitive forces, Balanced Scorecard (BSC), Tows Matrix

Henry Mintzberg ได้เสนอตัวแบบในการวางแผนกลยุทธ์ ซึ่งเป็นตัวแบบที่เป็นทางการ และเป็นตัวแบบที่ง่าย ชัดเจน โดยเป็นงานของนักวิชาการในสังกัด Harvard Business School เรียกว่า Core “Design School” Model of Strategy Formation หรือที่รู้จักเป็นการทั่วไปในทาง การบริหารว่า SWOT Model

หัวใจสำคัญของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์การ คือ กลยุทธ์กำหนดขึ้นจากการพิจารณาโอกาส (Opportunities) และข้อจำกัด (Threats) ของสภาพแวดล้อมภายนอก ที่น่าจะมีผลต่อองค์การ โดยถือเป็นปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จ (Key success factors: KSF) และการประเมินจุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weaknesses) ภายในองค์การ เพื่อกลั่นกรองสมรรถนะที่โดดเด่นขององค์การ (distinctive competence) (ปกรณ์ ปรีชากร, 2548)

ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก คือ การวิเคราะห์สถานการณ์ทั่วไปที่ไม่แน่นอนที่อาจจะเกิดขึ้นได้โดยคาดไม่ถึงต่อองค์การ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยในการวิเคราะห์ ได้แก่ ปัจจัยด้าน

เศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเทคโนโลยี และปัจจัยด้านระบบนิเวศ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้แสดงถึงโอกาส อุปสรรคขององค์กร (John A. Pearce II and Richard B. Robinson, 2015) เช่นเดียวกับ อังฉรา จันทรักษ์ (2558) กล่าวว่า โอกาส และอุปสรรคขององค์กรในการดำเนินการขององค์กรเกิดจากปัจจัยสภาพแวดล้อม ได้แก่ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม และกฎหมาย หรือเรียกการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมดังกล่าวว่า PESTEL Analysis ซึ่งจะต้องคาดการณ์ในอนาคตว่าจะเกิดอะไรขึ้น ถ้าเกิดจะมีผลกระทบต่อภารกิจอย่างไร และเป็นการวิเคราะห์การแข่งขันที่จะครอบคลุมถึงสถานะการแข่งขันในปัจจุบันและอนาคต

นอกจากนี้การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกสามารถใช้กรอบแนวคิด “The five competitive forces” หรือเรียกในภาษาไทยว่า “ห้าพลังแห่งการแข่งขัน” ของ Michael E. Porter เพื่อใช้ศึกษาในเชิงวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ของการแข่งขันรวมถึงสถานะทางเศรษฐกิจในอุตสาหกรรมหนึ่ง ๆ กรอบแนวคิดของ Porter ยังกระตุ้นนักวางแผนกลยุทธ์มองออกไปข้างนอกสมรรถภูมิ การแข่งขันไปถึงผู้เล่นและผู้มีอิทธิพลอื่น ๆ ที่เป็นผู้กำหนดความสามารถในการทำกำไร และการเติบโตในอุตสาหกรรมนั้น ซึ่ง Porter ให้ความเห็นว่าพลังทั้ง 5 มีอิทธิพลต่อการแข่งขันในอุตสาหกรรมอย่างสูง ประกอบด้วย (1) การต่อสู้ของคู่แข่งปัจจุบัน (2) คู่แข่งรายใหม่ที่มีศักยภาพ (3) ภาวะคุกคามจากสินค้าหรือบริการภายนอก (4) อำนาจต่อรองของผู้ซื้อ และ (5) อำนาจต่อรองของผู้จัดหาสินค้าหรือวัตถุดิบ การเติบโตและอยู่รอดในธุรกิจนั้น จำเป็นจะต้องมีความรู้และความเข้าใจในพลังของการแข่งขันทั้ง 5 ประการ ทั้งนี้เพื่อทะยานไปสู่ตำแหน่งที่มีจุดอ่อนน้อยที่สุด และสามารถเผชิญหน้าแบบตัวต่อตัวไม่ว่าจะเป็นคู่แข่งเดิมที่อยู่ในธุรกิจหรือคู่แข่งใหม่ที่กำลังจะก้าวเข้ามา และต้องเป็นตำแหน่งที่สามารถต่อรองกับลูกค้า คู่ค้า และสิ่งทดแทนได้เป็นอย่างดีอีกด้วย (Richard Luecke and David J. Collis อ้างถึงใน จักร ดิงศภัทัย, 2553)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกขององค์กรจึงเป็นการค้นหาโอกาสและภัยคุกคามจากภายนอกองค์กร เพื่อให้้องค์กรสามารถเผชิญหน้ากับสภาพแวดล้อมได้ และสามารถกำหนดกลยุทธ์ที่นำพาองค์กรไปสู่การเติบโตได้อย่างมั่นคง

เมื่อองค์กรวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกแล้ว นักวางแผนกลยุทธ์จำเป็นต้องวิเคราะห์ประเมินจุดแข็ง และจุดอ่อนภายในองค์กร ผลจากการประเมินสภาพแวดล้อมภายในองค์กรจะทำให้เห็นมุมมองด้านการปฏิบัติการว่า เป้าหมายและกลยุทธ์ใดที่สามารถจะปฏิบัติได้จริงและบรรลุผลตามที่คาดหวังไว้ได้

ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในขององค์กร มีประเด็นที่ต้องศึกษามากมาย ทั้งนี้จากหนังสือ *Creating and Implementing Strategy* การสร้างและประยุกต์ใช้กลยุทธ์ที่สอดคล้องที่สุดสำหรับธุรกิจของคุณ ได้กล่าวถึง 3 ประเด็นสำคัญในการพิจารณา ได้แก่ สมรรถนะหลักและกระบวนการขององค์กร สถานะทางการเงิน และการบริหารจัดการและวัฒนธรรมองค์กร (Richard Luecke and David J. Collis อ้างในจักร ดิงศักดิ์, 2553)

หากพิจารณาการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กรตามประเด็นข้างต้น ผู้เขียนพบว่า มีจุดร่วมสอดคล้องกับหลักการวิเคราะห์ตามแนวคิด *The four perspective of balanced scorecard* (BSC) โดย Alex Miller and Gegory G Dess ซึ่งดัดแปลงจากแนวคิดของ Norton และ Kaplan (Miller and Dess, 1996 อ้างถึงใน ปกรณ์ ปรียากร, 2548) ซึ่งสามารถแยกประเด็นของการวิเคราะห์ได้แก่

ด้านการเงิน (The financial perspective) พิจารณาจากประเด็นต่าง ๆ คือ การวิเคราะห์มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ การวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไร การวิเคราะห์การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

ด้านลูกค้า (The customer perspective) พิจารณาสมรรถนะในการเสนอคุณค่าต่าง ๆ ที่ดีให้แก่ลูกค้า โดยคำนึงถึงการจำแนกแตกต่างหรือสร้างความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ การเป็นผู้นำด้านต้นทุน และความฉับไวในการบริการ

ด้านปฏิบัติการ (The operation perspective) พิจารณาระดับประสิทธิผลและประสิทธิภาพของกระบวนการหลัก คือ การพัฒนาการผลิต การจัดการด้านความต้องการ การสร้างความพึงพอใจในการตอบสนองการสั่งซื้อ

ด้านองค์กร (The organization perspective) เป็นการวิเคราะห์สมรรถนะขององค์กรในการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม บุคลากรมีความผูกพันต่ออุดมการณ์ร่วมกันเพียงใด องค์กรเรียนรู้จากบทเรียนแห่งความผิดพลาดมากน้อยเพียงใด ในการแก้ปัญหาสามารถลงลึกไปสู่รากเหง้าของปัญหาหรือไม่ โดยพิจารณาประเด็นเกี่ยวกับ บทบาทของภาวะผู้นำ องค์กรแห่งการเรียนรู้ สมรรถนะในการเปลี่ยนแปลง

ประเด็นทั้งสี่จึงมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ไม่มีประเด็นใดประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญไปกว่าประเด็นอื่น นักวิเคราะห์จึงต้องให้คะแนนอย่างมีดุลยภาพ

ดังนั้นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กรมีความสำคัญยิ่งที่ทำให้องค์กรสามารถค้นพบสมรรถนะที่เป็นจุดแข็งขององค์กร และค้นพบปัจจัยความสำเร็จขององค์กรที่มาจากโอกาส เพื่อนำจุดแข็งและโอกาสไปใช้ในการหลีกเลี่ยงอุปสรรคและสามารถทำให้องค์กรพัฒนาวิสัยทัศน์กลยุทธ์ขององค์กรได้อย่างเหมาะสม

จากการการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในองค์กร จะพัฒนาสู่การกำหนดเป็นกลยุทธ์ขององค์กรในรูปแบบต่าง ๆ ด้วยเครื่องมือ TOWS Matrix โดยแบ่งรูปแบบการจัดกลุ่มกลยุทธ์ของ TOWS ออกเป็น (เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์, ศิรินทร ภูจินดา และคณะ, 2553)

- (1) กลยุทธ์เชิงรุก (SO) คือ การใช้จุดแข็งขององค์กรกับโอกาสที่กำหนดเป็นกลยุทธ์เชิงรุก
- (2) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) คือ การใช้โอกาสที่กำหนดเป็นกลยุทธ์เพื่อแก้ไขจุดอ่อนขององค์กร
- (3) กลยุทธ์เชิงรับ (ST) คือ การใช้จุดแข็งขององค์กรมากำหนดเป็นกลยุทธ์เพื่อรับมือกับอุปสรรค
- (4) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (WT) คือการใช้จุดอ่อนและข้อจำกัดขององค์กรพิจารณาร่วมกันกำหนดเป็นกลยุทธ์ป้องกัน

เครื่องมือการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมองค์กรจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้วางแผนหรือผู้บริหารมีความคิดเป็นระบบ ทำให้รู้จักองค์กรตนเอง และรู้จักปัจจัยภายนอก ก่อนที่จะพัฒนากลยุทธ์ที่สามารถสร้างความได้เปรียบ ความสามารถในการแข่งขันให้กับองค์กร ซึ่งองค์กรสามารถเลือกนำมาใช้ได้ตามศักยภาพและความเหมาะสมขององค์กร

4. กระบวนการวางแผนกลยุทธ์

การวางแผนกลยุทธ์เป็นการกำหนดกลยุทธ์หรือยุทธวิธีเพื่อการตัดสินใจเลือกเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานในอนาคตขององค์กร ซึ่งเป็นเป้าหมายในระยะยาว เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยต้องมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกขององค์กรเพื่อค้นหาโอกาสและอุปสรรค รวมถึงสภาพแวดล้อมภายในองค์กรเพื่อค้นหาจุดแข็งและจุดอ่อนเพื่อกำหนดเป็นกลยุทธ์ที่จะนำองค์กรบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้น องค์กรจะต้องตอบคำถาม 3 ประการ ให้ชัดเจน คือ (1) องค์กรเราอยู่ที่ไหน (2) องค์กรของเราจะไปที่ไหน (3) องค์กรของเราจะไปสู่จุดนั้นได้อย่างไร คำตอบที่ได้คือ องค์กรจะต้องมีการวางแผนกลยุทธ์อย่างเป็นกระบวนการ

ตัวแบบกระบวนการวางแผนกลยุทธ์ของ Hill, Jones and Schilling (2015) ได้กำหนดขั้นตอนหลักของการวางแผนกลยุทธ์อย่างเป็นทางการ 5 ขั้นตอน ได้แก่

- (1) การกำหนดเป้าหมายและพันธกิจขององค์กร
- (2) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการแข่งขันภายนอกขององค์กรเพื่อกำหนดโอกาสและภัยคุกคาม
- (3) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในองค์กรเพื่อกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อน
- (4) เลือกกลยุทธ์ที่สร้างจุดแข็งแก่องค์กร และแก้ไขจุดอ่อน โดยการใช้โอกาสจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร และหลีกเลี่ยงอุปสรรคภายนอกองค์กร
- (5) การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ

จากขั้นตอนของการวางแผนกลยุทธ์จึงเห็นได้ว่า การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) หรือเป้าหมายเป็นสิ่งที่ผู้บริหารขององค์กรใฝ่ฝันปรารถนาให้องค์กรเป็นเกี่ยวกับอนาคตขององค์กร (เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์, ศิรินทร ภูจินดา และคณะ, 2553) เป้าหมายจึงเป็นสิ่งที่แปลงเอกลักษณ์จุดมุ่งหมาย และความตั้งใจระยะยาวให้เป็นผลลัพธ์ที่ชัดเจนและจับต้องได้ (Mark Morgan, Raymond E. Levitt and William Malek อ้างถึงใน ฌัญญา สันตระกูลผล, 2554)

ยกตัวอย่างได้จากบริษัทที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งมีธุรกิจเติบโตอย่างต่อเนื่อง เช่น บริษัท Toyota พบว่า การบริหารที่เป็นเอกลักษณ์ของบริษัท Toyota และหลักพื้นฐานของวิธีการบริหารตามวิถีแห่งโตโยต้า ในหลักการข้อแรกคือ ปรัชญาในระยะยาวเป็นรากฐาน กล่าวคือ เป็น การวางรากฐานการตัดสินใจเชิงบริหารบนปรัชญาระยะยาว แม้ว่าจะเป็นภาระแก่เป้าหมายทางการเงินในระยะสั้น ซึ่งบริษัท Toyota ถือได้ว่าเป็นหนึ่งในบริษัทที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงานสูงที่สุดในโลก แต่ต้นตอของประสิทธิภาพในการดำเนินงานไม่ได้เกิดจากวิธีการดำเนินงาน ทว่าความสำเร็จที่แท้จริงของ Toyota เกิดขึ้นมาจากจุดมุ่งหมายที่ฝังรากลึกอยู่ในองค์กร รวมถึงความมุ่งมั่นของบริษัทที่จะมองเป้าหมายในระยะยาว (Mark Morgan, Raymond E. Levitt and William Malek อ้างถึงใน ฌัญญา สันตระกูลผล, 2554) ซึ่งสนับสนุนด้วยข้อค้นพบของ Mike Rother (2017) กล่าวถึงพื้นฐานของวิถีโตโยต้าในภาพกว้างนั้นมี 4 ขั้นตอน คือ (1) การรู้เส้นทางที่ต้องการจะเดิน ซึ่งเรียกกันว่า “วิสัยทัศน์” ซึ่งกำหนดขึ้นทั่วทั้งองค์กร เพื่อทราบว่าจะองค์กรจะไปทิศทางไหน (2) เข้าใจสถานการณ์ปัจจุบัน (3) กำหนดเป้าหมายระยะสั้น ที่เป็นส่วนหนึ่งของวิสัยทัศน์ระยะยาว และ (4) ลงมือปฏิบัติ

การขับเคลื่อนความสำเร็จขององค์กรด้วยการมีวิสัยทัศน์ จึงเป็นคุณค่าร่วมของทุกคนในองค์กร ที่เป็นแนวทางสู่การปฏิบัติงานให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้โดยองค์กรต้องกำหนด

แนวทางการดำเนินงานเพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติ หรือเรียกว่า พันธกิจ (Mission) อธิบายถึงภารกิจ ที่องค์กรต้องทำ เช่น พันธกิจของบริษัท Google คือ การจัดการข้อมูลของโลก และสามารถทำให้ ข้อมูลเข้าถึงได้ง่ายและมีประโยชน์ในระดับสากล (Charles W.L.Hill, Gareth R. Jones and Melissa A. Schilling, 2015)

สำหรับในการกำหนดกลยุทธ์ (Strategies) ซึ่งเป็นขั้นตอนของการตัดสินใจที่มีคุณค่าต่อ การกำหนดจุดหมายปลายทางในอนาคต (Ends) และการเลือกเส้นทางหรือวิธีการ (Means) ที่เป็นไปได้มากที่สุด ที่ผู้บริหารระดับสูงต้องมีการตัดสินใจว่าควรใช้กลยุทธ์หลักหรือยุทธศาสตร์ใดในการบริหารและพัฒนาที่สามารถเผชิญหน้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ และผู้บริหารระดับกลางจะนำ กลยุทธ์หลักไปเป็นกรอบสำคัญในการกำหนดกลยุทธ์ระดับหน่วยงานทั้งในสายงานหลักและ สนับสนุน ซึ่งต้องมีการจัดทำรายละเอียดกลวิธี หรือแผนงานทั้งในส่วนงานประจำและงานที่ต้อง จัดทำขึ้นเป็นโครงการ สำหรับในขั้นตอนของการดำเนินงานถือเป็นหน้าที่ของผู้บริหารระดับต้นจะเป็นผู้นำแผนไปสู่การปฏิบัติด้วยการจัดวางระบบการติดตาม ควบคุมและประเมินผลการดำเนินงาน ต่อไป (ปกรณั์ ปรีชากรณั์, 2548)

กลยุทธ์ (Strategies) นั้นจะต้องเริ่มต้นด้วยเป้าหมาย ซึ่งเป็นผลมาจากพันธกิจขององค์กร แต่ภายใต้วัตถุประสงค์ในทางปฏิบัติแล้วเป้าหมายย่อมไม่สามารถเกิดขึ้นได้มาอย่างโดด ๆ แต่ จำเป็นต้องมีการสำรวจข้อมูลของสภาพแวดล้อมภายนอกและสมรรถนะหลักภายในองค์กรเพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ร่วมกันอีกหลาย ๆ รอบ ซึ่งในการกำหนดกลยุทธ์ เป็นขั้นตอนที่ นักวางแผนต้องตอบให้ชัดเจน ถ้าไม่ชัดเจนต้องกลับไปวิเคราะห์ใหม่ในคำถามพื้นฐานที่สำคัญที่ เรียกว่า “คำถามเชิงกลยุทธ์” ด้วยคำถามที่ว่า คุณคือใคร ใครคือลูกค้าและคู่ค้าขององค์กร ใครคือ คู่แข่งทางธุรกิจขององค์กร องค์กรมีเป้าหมายอย่างไร องค์กรอยู่ตรงตำแหน่งไหน องค์กรจะ ไปสู่จุดหมายได้อย่างไร องค์กรจะมีค่าใช้จ่ายเท่าไร องค์กรจะมีวิธีการติดตามอย่างไร อะไรคือ แผนแม่บทในการดำเนินงานขององค์กร

ในการกำหนดกลยุทธ์แบ่งได้เป็นกลยุทธ์ระดับองค์กร และกลยุทธ์ระดับหน่วยงาน กล่าวคือ กลยุทธ์ระดับองค์กร เป็นกลยุทธ์ระดับองค์กรโดยรวม ที่จะชี้ให้เห็นถึงทิศทาง การเจริญเติบโตของกิจการ และเจตนารมณ์ในการสร้างสมรรถนะในการแข่งขันหรือสร้าง สัมพันธมิตรในธุรกิจใดธุรกิจหนึ่ง สำหรับกลยุทธ์ระดับหน่วยงาน ต้องกำหนดตามกลยุทธ์ของ กิจการหรือกลยุทธ์หลัก ซึ่งการกำหนดกลยุทธ์ระดับหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุน จำเป็นต้องแปลงกลยุทธ์ในระดับนโยบายให้เป็นกลวิธีในระดับบริหาร ซึ่งจะต้องกระทำให้ สอดคล้องกันกับการปรับตัวด้านงานประจำ หรือส่วนที่เกี่ยวข้องกับการต้องลงทุนเพื่อการปรับตัว

โดยการจัดทำในรูปแบบของโครงการ ทั้งนี้แนวทางในการพิจารณาถึงกลยุทธ์หลักขององค์การ แบ่งเป็นกลยุทธ์รูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ (ปกรณั ปรีชากร, 2548)

กลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการเติบโต (Growth strategies) หรือการรุกไปข้างหน้า เป็นกลยุทธ์ที่เกิดขึ้นในกรณีการวิเคราะห์ข้อมูล มีสัญญาณแสดงถึงความเข้มแข็งของกิจการที่ผสมผสานกับแรงดึงดูดหรือความน่าสนใจของธุรกิจโดยทั่วไป

กลยุทธ์การรักษาเสถียรภาพ (Stabilizing strategies) หรือการตรึงอยู่ในที่มั่น กลยุทธ์นี้เป็นการเผชิญกับความไม่แน่นอน หรือความเสี่ยงของกิจการ ดังนั้น กิจการจึงเลือกกลยุทธ์เดิมเพื่อเกี่ยวผลประโยชน์ต่าง ๆ ต่อไป

กลยุทธ์การถอนตัว (Retrenchment strategies) การตั้งรับหรือการถอย กลยุทธ์นี้มุ่งเน้นการลดขนาดการดำเนินงานลง ตามสภาพความร้ายแรงของสถานการณ์ที่เป็นข้อจำกัดภายนอก และจุดอ่อนของศักยภาพภายใน

กลยุทธ์ผสมผสาน (Mixed strategies) ในบางกิจการ การกำหนดกลยุทธ์ย่อมจะเป็นไปตามสถานการณ์แต่ละด้าน ดังนั้น จึงอาจใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ที่กล่าวมาผสมผสานกัน เพื่อตลาดหลายระดับ หลายพื้นที่ หรือตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าที่แตกต่างกัน ดังนั้น กลยุทธ์ต่าง ๆ จึงนำมาเลือกใช้อย่างหลากหลายและรับกับสถานการณ์แต่ละด้านที่ต้องเผชิญ

นอกจากนี้ ในการกำหนดกลยุทธ์ในสถานการณ์แวดล้อมของการแข่งขัน องค์การต้องพยายามกำหนดตำแหน่งในการแข่งขันเพื่อสร้างความได้เปรียบ ในการสร้างกลยุทธ์การแข่งขันทั่วไปถูกนำเสนอโดย Porter (1980) ซึ่งได้กำหนดกลยุทธ์การแข่งขันทั่วไปออกเป็น 2 กลยุทธ์ โดยสามารถนำไปใช้ได้กับองค์การทุกประเภททั้งแสวงหาผลกำไร และไม่แสวงหาผลกำไร ได้แก่

(1) กลยุทธ์การเป็นผู้นำด้านต้นทุน คือ การที่องค์การพยายามที่จะสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีมูลค่า หรือใกล้เคียงสำหรับลูกค้า เช่นเดียวกับมูลค่าที่คู่แข่งนำเสนอให้แก่ลูกค้า ด้วยวิธีการนำเสนอสินค้า หรือบริการด้วยต้นทุนที่ต่ำกว่าคู่แข่งทำให้้องค์การสามารถนำเสนอขายสินค้า หรือบริการในราคาที่ต่ำกว่าให้แก่ลูกค้า

(2) กลยุทธ์การสร้างแตกต่าง คือ การที่องค์การพยายามที่จะสร้างผลิตภัณฑ์ หรือบริการให้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นสำหรับลูกค้า มากกว่ามูลค่าที่คู่แข่งนำเสนอให้แก่ลูกค้า ด้วยวิธีการนำเสนอสินค้าและบริการที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ในขณะที่เดียวกัน องค์การพยายามรักษาระดับต้นทุนให้เหมือนหรือใกล้เคียงกับคู่แข่ง

จากกลยุทธ์ที่ถูกกำหนดขึ้นอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมขององค์กร แล้วนั้น การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ เป็นขั้นตอนสำคัญหนึ่งในกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ เพราะจะเปลี่ยนผ่านกลยุทธ์ในระดับต่าง ๆ ลงสู่การปฏิบัติ เพื่อบรรลุเป้าหมายผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับความสอดคล้องในการดำเนินกิจกรรมภายในองค์กร สำหรับเครื่องมือที่ทำให้เกิดการเชื่อมโยงการดำเนินงานกลยุทธ์ไปในทิศทางเดียวกันเครื่องมือหนึ่ง คือ 7-S McKinsey ภายใต้นแนวคิดที่ว่า การประสบความสำเร็จจะต้องใช้ปัจจัย 7 ประการ ได้แก่ กลยุทธ์ (Strategy) โครงสร้างองค์กร (Structure) ระบบ (Systems) รูปแบบ (Style) บุคคล (Staff) ทักษะ (Skills) และค่านิยมร่วม (Share value) ซึ่งปัจจัยทั้ง 7 ประการ จะต้องสอดคล้องและสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน (ไพโรจน์ ปิยะวงศ์วัฒนา, 2557)

นอกจากนี้เครื่องมือที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในการปฏิบัติอีกเครื่องมือหนึ่ง คือ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติผ่านแผนที่กลยุทธ์ (Strategy map) ดังที่ Kaplan and Norton (1996, 2001) ได้เสนอแนวคิด Balanced Scorecard (BSC) และแผนที่กลยุทธ์ โดยการระบุเป็นแผนภาพเพื่อการสื่อสารและบอกเล่ากลยุทธ์ขององค์กร ไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ภายใต้อกรอบการบริหารจัดการที่สามารถวัดผลได้ การสร้างระบบการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติที่สามารถวัดผลได้ตามกรอบ BSC หมายความว่า เพื่อให้องค์กรบรรลุวิสัยทัศน์ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ และกลยุทธ์ BSC จะนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติด้วยมุมมอง 4 ด้าน ได้แก่ มุมมองด้านการเงิน มุมมองด้านลูกค้า มุมมองด้านกระบวนการ และมุมมองด้านการเรียนรู้และการเติบโต ซึ่งองค์ประกอบของมุมมอง 4 ด้าน คือ วัดดูประสงค์ เป้าหมายในแต่ละมุมมอง ตัวชี้วัด และโครงการที่จะดำเนินการในแต่ละมุมมอง หลักการดังกล่าวสามารถนำมาเขียนเป็นแผนที่กลยุทธ์เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่เป็นเหตุเป็นผลอย่างเป็นรูปธรรม

อย่างไรก็ตามแผนที่กลยุทธ์ไม่ใช่เครื่องมือที่ทำให้้องค์การประสบความสำเร็จเสมอไป การที่้องค์การจะประสบความสำเร็จภายใต้แผนที่กลยุทธ์นั้น สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ คือ ผู้บริหารให้การสนับสนุนทั้งกลยุทธ์และตัวชี้วัด ความสัมพันธ์ของผลกับเหตุ แรงผลักดันการดำเนินการ เชื่อมโยงกับงบประมาณ และการสร้างแผนงาน การปรับแผนงาน การริเริ่ม ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมองค์กร (Kaplan and Norton, 1996)

ดังนั้นการวางแผนกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารจะต้องมีความเข้าใจในกระบวนการ โดยมีการวิเคราะห์ความคิดในเชิงกลยุทธ์ กระบวนการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ และการปฏิบัติแบบมียุทธวิธี เพราะการวางแผนกลยุทธ์จากกระบวนการสำคัญข้างต้น เห็นได้ชัดเจนว่าการวางแผนกลยุทธ์เป็นเรื่องของความคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ และการประเมินผล

ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดเพื่อได้กลยุทธ์ที่สามารถสร้างความสามารถในการแข่งขัน และต้องสามารถปฏิบัติได้จริง

5. ความสำเร็จของการประยุกต์ใช้เครื่องมือการวางแผนกลยุทธ์

หากกล่าวถึงความสำเร็จของการบริหารองค์การนั้น สามารถวัดได้จากตัวชี้วัดต่าง ๆ อันได้แก่ ผลกำไร การเจริญเติบโตของการขาย หรือการเจริญเติบโตในมูลค่าของผู้ถือหุ้น การบรรลุความสำเร็จดังกล่าวขึ้นอยู่กับความสามารถทางการบริหารของผู้บริหารและบุคลากรในองค์การในการประยุกต์ใช้เครื่องมือการวางแผนกลยุทธ์ จากทฤษฎี แนวคิดสู่การปฏิบัติได้

องค์การระดับแนวหน้าที่ประสบความสำเร็จต้องผ่านการบริหารจัดการไม่ว่าจะรูปแบบใดก็ตาม เพื่อให้้องค์การเจริญรุ่งเรืองจนอยู่ในระดับแนวหน้าและคงอยู่อย่างยาวนาน เมื่อกล่าวถึงบริษัทที่ประสบความสำเร็จแล้วนั้น รายชื่อบริษัท อาทิ Apple, Google, Coca-cola, Procter & Gamble, McDonald's และ Microsoft ก็จะแสดงขึ้นมาในความคิด แต่การประสบความสำเร็จในระยะยาวไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในสหรัฐอเมริกาเท่านั้น บริษัทหลากหลายทั้งเล็กและใหญ่จากประเทศต่าง ๆ ก็สามารถที่จะคงสภาพความมั่นคงอยู่ได้ เช่น IKEA ของสวีเดน, BHP ของออสเตรเลีย, Hyundai Heavy Industry ของเกาหลี และ Nintendo ของญี่ปุ่น ซึ่งปัจจัยมากมายเข้ามามีบทบาทในการอธิบายสมรรถนะขององค์การ สิ่งหนึ่งที่จะสามารถอธิบายความสำเร็จระยะยาวที่สามารถเห็นได้ในองค์การที่ยิ่งใหญ่ในโลก และเป็นกลยุทธ์ที่มีความสามารถและผ่านการดำเนินการที่ดีคือ สิ่งที่ทำให้้องค์การสามารถปรับตัวเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขของการแข่งขัน และสามารถทนต่อความท้าทายของการแข่งขัน และคู่แข่งได้ (Thompson, Peteraf, Gamble and Strickland, 2012) จึงสะท้อนให้เห็นว่าบริษัทดังกล่าวข้างต้นมีการบริหารจัดการที่ดี โดยมีขีดความสามารถในการปรับตัวได้อย่างสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางการแข่งขันที่มีอิทธิพลต่อองค์การ และการมีกลยุทธ์การแข่งขันที่ทำให้้องค์การสำเร็จได้อย่างมั่นคง

ดังที่ Clark (2001 อ้างถึงใน ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, 2560) กล่าวว่า กลยุทธ์การแข่งขันเกิดขึ้นจากความพยายามในการศึกษา และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ในแง่มุมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความอยู่รอด ความเจริญเติบโต หรือความล้มเหลวแห่งการดำเนินธุรกิจขององค์การอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการที่้องค์การจะสามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษานั้นไปใช้ในการกำหนดโอกาสหรือช่องทางต่าง ๆ ในการบริหารงาน และวิเคราะห์ความเสี่ยงใด ๆ ทางการบริหาร และพัฒนาวิธีการที่จะใช้ในการแสวงหาประโยชน์และโอกาสที่เปิดกว้าง หรือหลบ

ภัยอันตรายต่าง ๆ ที่จะมีขึ้นในอนาคต เช่นเดียวกับ Porter (1980 อ้างถึงใน ประเวศน์ มหารัตน์สกุล, 2560) เห็นว่าสภาพแวดล้อมภายนอกมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และบางกรณีเป็นภัยคุกคามที่องค์กรต้องเฝ้าติดตามไม่ว่าจะเป็นสภาพการแข่งขันทางธุรกิจ อำนาจการต่อรองจากผู้ผลิตวัตถุดิบ คู่แข่งหน้าใหม่ สินค้าหรือบริการที่ผลิตสู่ตลาด หรือที่ลูกค้าสามารถเลือกทดแทนกันได้ หรือคู่แข่งพัฒนาระดับความสามารถของตน ซึ่งเมื่อใดก็ตามที่องค์กรหยุดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ หรือพึงพอใจกับสิ่งที่เป็นอยู่ เท่ากับสูญเสียความสามารถในการแข่งขันไปโดยไม่รู้ตัว

ทั้งนี้หัวใจหลักของกลยุทธ์ใด ๆ ก็คือการกระทำและการดำเนินการที่ผู้บริหารกระทำในตลาดสินค้าเพื่อที่จะได้รับความแข็งแกร่งเหนือคู่แข่ง กลยุทธ์ที่สร้างสรรค์และแตกต่างที่สามารถทำให้องค์กรแตกต่างจากคู่แข่ง และสร้างความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบคือ สิ่ง que เชื่อถือได้มากที่สุดที่จะทำให้องค์กรได้รับกำไรมากกว่ากำไรเฉลี่ย ซึ่งความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบมาจากความสามารถที่ทำให้ลูกค้ามีความพึงพอใจได้อย่างมีประสิทธิภาพจากสินค้าหรือบริการที่มีมูลค่าสูงกว่า หรือมีประสิทธิภาพมากกว่าต้นทุนที่ต่ำกว่า การตอบสนองความต้องการของลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพสามารถทำให้ตั้งราคาได้สูงขึ้น เช่น ช็อคโกแลต Godiva สามารถพัฒนากำไรโดยการเพิ่มรายรับ การตอบสนองความต้องการของลูกค้าด้วยต้นทุนที่มีประสิทธิภาพมากกว่าทำให้สามารถขายได้ในราคาที่ต่ำกว่า และปริมาณมากกว่า ยิ่งไปกว่านั้น ถ้าการแข่งขันขององค์กรมีการให้สัญญาณว่ามีความยั่งยืน หรือความมั่นคงก็จะส่งผลสำหรับกลยุทธ์และกำไรในอนาคตขององค์กร (Thompson, Peteraf, Gamble and Strickland III, 2012)

อีกทั้งสนับสนุนด้วยผลงานของ Paul Leinwand จากหนังสือ Strategy That Works ได้รวบรวมผลสำรวจที่น่าสนใจไว้มากมาย อาทิ มีผู้บริหารเพียง 8% เท่านั้น ที่เชื่อว่าธุรกิจของตนมีความสามารถทั้งในการวางแผนกลยุทธ์และการนำมาปฏิบัติจริง ในขณะที่บริษัทส่วนใหญ่ยังยึดติดกับการพัฒนาธุรกิจแบบเดิม ๆ เช่น การลงทุน กระจายความเสี่ยง หรือไขว่คว้าหาโอกาสที่หลากหลยเกินไป จนหาจุดแข็งของตัวเองไม่เจอ หรือแม้กระทั่งการตั้งเป้าหมายของบริษัทที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงและไม่ชัดเจน จนเป็นสาเหตุทำให้หลายบริษัทขาดทุน พลาดโอกาสทางธุรกิจ และกลายเป็นบริษัทที่ไม่มีความสามารถในการสร้างความแตกต่างออกจากคู่แข่ง ในขณะที่บริษัทระดับโลก อาทิ Apple, Amazon, IKEA และ Zara มีการนำกลยุทธ์มาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยกตัวอย่างเช่น Apple ที่ไม่ได้เป็นเพียงแค่บริษัทผู้ผลิตโทรศัพท์ทั่วไป แต่มุ่งสร้างคุณค่าที่นำเสนอให้แก่ลูกค้า ผ่านการลงทุนด้านนวัตกรรมและการออกแบบ เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงโลก เช่น iPad และ Apple Watch หรือแบรนด์เสื้อผ้า ZARA ไม่ใช้การขายเสื้อผ้าราคาถูก แต่กลยุทธ์สร้างความแตกต่างคือ ความเร็ว กล่าวคือ การมีทีมผู้ออกแบบเสื้อผ้าที่อยู่ในกระแส

ความนิยมได้อย่างรวดเร็วและหลากหลาย และเน้นเสื้อผ้าออกใหม่ที่มีความทันสมัย ออกสู่ตลาดที่มีความถี่สูงกว่าคู่แข่ง และผลิตรายจํานวนจํากัดในแต่ละรุ่น ในขณะที่ผู้ผลิตและจำหน่ายเฟอร์นิเจอร์อย่าง IKEA เน้นการใช้กลยุทธ์ลดต้นทุนที่ต้องไม่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของสินค้า ระบบปฏิบัติการ และการให้บริการแก่ลูกค้า

ในหนังสือ Strategy That Works ยังได้เปิดเผยถึง 5 ขั้นตอนเพื่อลดช่องว่างการนำแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จได้จริง ได้แก่ (SMELeader, ออนไลน์)

(1) ยึดมั่นในเอกลักษณ์และตัวตนขององค์กร โดยองค์กรต้องหาจุดเด่นของตนเอง และต้องมีความสามารถในการใช้จุดเด่นของตนในการสร้างความแตกต่างให้เหนือคู่แข่ง ที่สำคัญไปกว่านั้น คือ ต้องไม่วิ่งตามทุกโอกาสหรือขายธุรกิจที่ตนไม่มีความชำนาญ หรือไม่มีโอกาสที่จะชนะ

(2) ทำให้ทุกวิถีกลายเป็นการปฏิบัติ ซึ่งผู้บริหารต้องรู้จักพัฒนาและเชื่อมต่อกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร เช่น กระบวนการ เครื่องมือ ทักษะ ความรู้ของแต่ละหน่วยงานเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการทำงานที่ต่อเนื่องและเป็นระบบ

(3) ใช้วัฒนธรรมองค์กรให้เกิดประโยชน์ กล่าวคือ ทำความเข้าใจ ส่งเสริม และใช้ประโยชน์จากวัฒนธรรมองค์กรที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเพื่อเสริมจุดแข็งให้กับองค์กร อีกทั้งสื่อสารให้บุคลากรภายในองค์กรนำไปปฏิบัติและเข้าใจเป้าหมายเดียวกัน

(4) ลดค่าใช้จ่ายเพื่อโตต่อ คือ รู้จักบริหารต้นทุนอย่างฉลาด โดยเลือกลงทุนในสิ่งที่มีความสำคัญต่อองค์กร เพื่อสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งทางธุรกิจ และลดค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ไม่จำเป็น

(5) กำหนดอนาคตของตนเอง ด้วยการพัฒนาขีดความสามารถขององค์กรอย่างสม่ำเสมอ และตระหนักถึงการตอบสนองความต้องการของลูกค้า

ดังนั้นความสำเร็จของการประยุกต์ใช้เครื่องมือการวางแผนกลยุทธ์นั้น พบว่า เกิดจากปัจจัยที่สำคัญ คือ การกำหนดกลยุทธ์การแข่งขัน ในรูปแบบของกลยุทธ์ที่สร้างความแตกต่างขององค์กร และการเป็นผู้นำด้านต้นทุน เป็นการคิดตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญยิ่ง โดยมาจากความสามารถขององค์กรในการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ของสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในองค์กรได้อย่างรอบคอบ และเกิดกลยุทธ์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ เพราะหากองค์กรไม่มีความแตกต่างจากคู่แข่งแล้วนั้น ก็เท่ากับว่า องค์กรขึ้นอยู่กับความเสี่ยง และไม่เป็นที่สนใจของลูกค้า องค์กรต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จ สามารถดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน และสามารถแข่งขันได้อย่าง Apple, Google, IKEA แล้วแต่มีกลยุทธ์ที่สร้างจุดเด่นและความแตกต่างทั้งสิ้น รวมถึงความสามารถในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติได้จริง

6. บทสรุป

การวางแผนกลยุทธ์มีกระบวนการสำคัญซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จทางการบริหาร คือ การพัฒนาวิสัยทัศน์หรือเป้าหมาย พันธกิจ ซึ่งเกิดจากการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพแวดล้อมรอบด้านทั้งภายนอกและภายในองค์กร และการกำหนดกลยุทธ์ที่จะชี้ให้เห็นถึงทิศทางทางเจริญเติบโตของกิจการ และเจตนารมณ์ในการสร้างสมรรถนะในการแข่งขัน การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ถึงอย่างไรก็ตาม ความสำเร็จขององค์กรที่มีตัวชี้วัด อาทิ กำไร ความสามารถในการแข่งขัน หรือความยั่งยืนขององค์กรนั้น ไม่ใช่ว่าองค์กรดำเนินการตามขั้นตอนแล้วจะสำเร็จได้เสมอไป แต่ความสำเร็จนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถขององค์กรในการสร้างกลยุทธ์ที่แข่งขันได้ มีความแตกต่าง เป็นกลยุทธ์ที่เกิดจากการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมจากภายนอกประสานภายใน ได้แก่ ปัจจัยด้านการเมือง ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยด้านเทคโนโลยีนวัตกรรม ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและปัจจัยด้านกฎหมาย หรือวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางด้านการแข่งขัน สำหรับภายในวิเคราะห์สมรรถนะการปฏิบัติการขององค์กร ผลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมอย่างรอบคอบ จะนำไปสู่การได้กลยุทธ์ที่สามารถแข่งขันได้ ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ผ่านแผนที่กลยุทธ์ ดังนั้นการวางแผนเชิงกลยุทธ์จะเน้นความสามารถในการคาดคะเนสภาพในอนาคต การคิดไปในอนาคต เพื่อที่จะได้กำหนดหนทาง หรือกลยุทธ์การทำงานในอนาคตของหน่วยงาน สู่จุดหมายที่ต้องการเพื่อเตรียมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น เน้นถึงความสามารถในการปรับตัวขององค์กร เพื่อนำองค์กรไปสู่จุดหมายที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุดกับองค์กร

7. ข้อเสนอแนะ

การวางแผนกลยุทธ์ อาจจะไม่ได้เป็นเครื่องมือครอบจักรวาลที่ทำให้องค์กรสำเร็จในระดับเดียวกันได้ทุกองค์กร แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าการที่องค์กรมีแผนกลยุทธ์ที่ดี และนำไปปฏิบัติได้จริง ย่อมนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จขององค์กร ผู้เขียนจึงเกิดข้อเสนอแนะในการประยุกต์ใช้เครื่องมือการวางแผนกลยุทธ์สู่ความสำเร็จดังนี้

(1) ในการเลือกกลยุทธ์ควรเลือกที่กลยุทธ์ใดกลยุทธ์หนึ่ง และเน้นที่กลยุทธ์นั้น เพื่อเน้นกลุ่มลูกค้าหรือผู้รับบริการที่เป็นเป้าหมายของกลยุทธ์ขององค์กร ได้อย่างชัดเจน มีกลยุทธ์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ โดดเด่น และแตกต่าง

(2) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กรเป็นการสร้างกลยุทธ์ที่สำคัญยิ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร ดังนั้นกลยุทธ์ที่สร้างความแตกต่างเป็นหัวใจหลักในการสร้างความสามารถในการแข่งขัน และความยั่งยืนขององค์กร ต้องมาจากจากความสามารถของ

ผู้บริหารและนักวางแผนที่ได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องได้อย่างแหลมคม และรอบคอบ จากภายนอกประสานภายในองค์กร และมีการพัฒนากลยุทธ์ใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับ สภาพแวดล้อมตามยุคสมัยอยู่เสมอ

(3) ผู้บริหารระดับสูงต้องสามารถสื่อสารกลยุทธ์สู่การปฏิบัติในระดับปฏิบัติการได้ตาม แผนที่กำหนดไว้ หากองค์กรมีแผนกลยุทธ์ที่ดี ขอดเยี่ยมเพียงใด หากไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติ ได้ก็จะไร้คุณค่าไปทันที

เอกสารอ้างอิง

- จักร ดิงสภักดิ์. (2553). *กลยุทธ์ : การสร้างและการนำไปปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็กสเปอร์เน็ท จำกัด.
- เจฟฟรีย์, เค และเดวิด, มิเชลล์. (2550). *วิธีแห่งโตโยต้า*. แปลจาก *The Toyota Way*. แปลโดย วิชา สุหฤตดำรง. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: อี.ไอ.สแควร์.
- ณัฐยา สันตระการผล. (2554). *การจัดการเชิงกลยุทธ์ : ภาคปฏิบัติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เอ็กส เพอร์เน็ท.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2540). *การวางแผน*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์, ศิรินทร ภูจินดา และคนอื่น ๆ. (2553). *การจัดการเชิงกลยุทธ์ : Strategic Management*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อินเฮาส์ โนว์เลจ.
- ไพโรจน์ ปิยะวงศวัฒนา. (2557). *การจัดการเชิงกลยุทธ์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ทวี พรินท์.
- ปกรณ ปรีชากร. (2548). *การวางแผนกลยุทธ์ : แนวคิดและแนวทางเชิงประยุกต์*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: เสมารธรรม.
- ประเวศน์ มหารัตน์สกุล. (2560). *กลยุทธ์ การวางแผนและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- อัจฉรา จันทร์ฉาย. (2558). *สู่ความเป็นเลิศทางธุรกิจ คู่มือการวางแผนกลยุทธ์และจัดทำ BSC (Balanced Scorecard)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนันต์ เกตุวงศ์. (2541). *หลักและเทคนิคการวางแผน*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อนิวัช แก้วจันทน์. (2555). *การจัดการเชิงกลยุทธ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: นาสิตปรีชานิษา.
- Bain and Company. (2018). *Management Tools & Trends*. Retrieved from <https://www.bain.com/insights/management-tools-and-trends-2017/>

- Charles W.L.Hill, Gareth R. Jones and Melissa A. Schilling. (2015). *Strategic management: An integrated approach*. Stamford, CT: Cengage Learning.
- Freedman L. (2013). *Strategy: A history*. New York: Oxford University.
- Henry Mintzberg. (1994). *Rise and fall of strategic planning*. New York: Prentice Hall.
- John A. Pearce II and Richard B. Robinson. (2015). *Strategic management: Planning for domestic & global competition*. New York: McGraw-Hill Education.
- Kaplan and Norton. (1996). *The balanced scorecard: Translating strategy into action*. Boston: Havard Business School Press.
- Kaplan and Norton. (2001). *The strategy focused organization: How balanced scorecard companies thrive in the new business environment*. Boston: Havard Business School Press.
- John M. Bryson. (2011). *Creating your strategic plan: A work book for public and nonprofit organizations*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Mike Rother. (2017). *The Toyota Kata practice guide*. New York: McGraw-Hill.
- Porter. (1980). *Competitive strategy*. New York: The Free Press.
- SMELeader. (ม.ป.ป.). 5 กลยุทธ์สู่ความสำเร็จทางธุรกิจ. สืบค้นจาก <https://www.smeleader.com/>.
- Thomas L. W., & David, J. H. (2006). *Concepts in strategic management and business policy*. New York: Prentice Hall.
- Thompson, P., Gamble & Strickland III. (2012). *Crafting and executing strategy concept and readings*. New York: McGrill-Hill.

ประวัติศาสตร์ ความทรงจำ และการกลับไปเยือนในนวนิยายชุดดวงดอกไม้

วาทีณี ศิริชัย¹ และ ธัญญา สังขพันธานนท์²

¹นิสิตปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

²รองศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอการโหยหาความทรงจำและการกลับไปเยือน และศึกษาการเชื่อมโยงประวัติศาสตร์กับการโหยหาความทรงจำและการกลับไปเยือน พบการนำเสนอโดยใช้วิธีการทางวรรณกรรม ได้แก่ การสร้างโครงเรื่องแบบย้อนอดีต แก่นเรื่องสะท้อนความทรงจำ ตัวละครถ่ายทอดความทรงจำ การใช้บทสนทนาสอดคล้องกับยุคสมัย จากและบรรยากาศพื้นที่แห่งความทรงจำ และกลวิธีการแต่งในลักษณะการโหยหาความทรงจำและการกลับไปเยือน ในเรื่องปัทมาศวรรย์มีการเชื่อมโยงเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 โดยสะท้อนภาพความทรงจำในประวัติศาสตร์ผ่านบทบาทของตัวละครเอกในสถานะนักศึกษาที่อยู่ร่วมเหตุการณ์ปราบปรามนักศึกษาเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 และได้แสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์การเมืองไทย สำหรับในเรื่องสร้อยสะบันงา มีการเชื่อมโยงเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 โดยผ่านชีวิตและความทรงจำของตัวละครเอกที่เติบโตขึ้นมาในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และการเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในสังคมไทย

คำสำคัญ: ประวัติศาสตร์ ความทรงจำ การกลับไปเยือน นวนิยายชุดดวงดอกไม้

History Memories and Return in Doung Dok Mai Novel Series

Watinee Sirichai¹ and Thanya Sangkapantanon²

¹Ph.D. student in Thal Program, Faculty of Humanities, Naresuan University

²Associate Professor, Department of Thai, Faculty of Humanities, Naresuan University

Abstract

This purposes of this article are to analysis of presentation strategies the nostalgia and return and study linking history and nostalgia for memories and return, found presentations using literature methods include creating a historical plot, the theme reflects memories, the characters convey memories, the use of dialogue corresponds to the era, setting and atmospheric areas of memory, and writing strategies in the form of the nostalgia and return in the Patmasawan there is an event linking 6 October 1976. By reflecting the memories of history through the role of the protagonist in the status of students who attended the student suppression event on 6 October 1976, and shows the important historical events of Thai politics. For the story of the Soisabunnga has linked the events of World War 2. Through the lives and memories of the protagonists who grew up during World War 2, and the encounter with changes in Thai society.

Keywords: History, The memories, Return, Doung Dok Mai Novel Series

1. บทนำ

ประวัติศาสตร์ย่อมมีความเชื่อมโยงกับบุคคล เหตุการณ์ สถานที่ และระยะเวลา ในแต่ละช่วงสมัย ดังที่มีการกำหนดยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ของไทยได้แก่ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยธนบุรี และสมัยรัตนโกสินทร์ ในการศึกษาวรรณกรรมที่เช่นเดียวกัน กล่าวคือ มีการกำหนดยุคสมัยทางวรรณกรรมโดยผูกโยงกับยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ ดังที่ เสาวนิต จุลวงศ์ (2557, น. 15) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์นิพนธ์วรรณคดีไทย ซึ่งกล่าวถึงความเป็นมาในการศึกษาวรรณคดีไทย และได้แสดงให้เห็นความสำคัญเกี่ยวกับการเชื่อมโยงประวัติศาสตร์กับวรรณคดีไทย ไว้ว่า แนวคิดสำคัญในการเขียนประวัติวรรณคดีไทยในช่วงแรกมีสองกระแสหลักประกอบกัน คือการอธิบายความเป็นมาของวรรณคดีไทยในกระแสแห่งยุคสมัย และการอธิบายวรรณคดีเป็นรายเรื่อง แนวการเขียนประวัติวรรณคดีไทยจึงมีลักษณะเป็นการเขียนไล่เรียงวรรณคดีไทยตามลำดับยุคสมัยทางประวัติศาสตร์และให้ข้อมูลเชิงประวัติเป็นสำคัญ ดังนั้นประวัติศาสตร์และวรรณคดีจึงมีความเชื่อมโยงกัน ในปัจจุบันแนวคิดดังกล่าวยังคงปรากฏให้เห็นในงานวรรณกรรมต่าง ๆ การเชื่อมโยงโลกปัจจุบันกับโลกอดีตยังคงแสดงให้เห็นผ่านนวนิยาย เรื่องสั้น บทกวี และงานเขียนอื่น ๆ ซึ่งอาจเรียกว่าการโหยหาอดีต การโหยหาความทรงจำ หรือการกลับไปเยือน ล้วนแล้วแสดงถึงความผูกพันระหว่างบุคคล เหตุการณ์ เวลา และสถานที่ทั้งสิ้น

การโหยหาอดีต เรื่องราวความทรงจำ และการกลับไปเยือน ในทางวรรณกรรมได้มีการบันทึกสิ่งเหล่านี้ไว้ผ่านตัวบทของวรรณกรรม โดยเฉพาะจากบทบาทของตัวละครเอกในการแสดงอารมณ์ถวิลหาอดีตหรือการโหยหาอดีต (nostalgia) ดังที่ รัชญา สังขพันธานนท์ (2547, น. 2-3) กล่าวว่า ในความหมายของนักมานุษยวิทยายุคหลังสมัยใหม่ คือ วิธีการมองย้อนอดีตที่ขัดโยงระหว่างชีวิตในช่วงขณะปัจจุบันกับประสบการณ์แห่งอดีตที่เคยกลับ เป็นรูปแบบของการรับรู้ความจริงอย่างหนึ่งที่เราได้คิดใคร่ครวญหรือทำความเข้าใจอดีตที่ผ่านพ้นไปแล้ว โดยการนำมาครุ่นคิดใคร่ครวญใหม่ เราอาจกล่าวได้อีกอย่างว่า นี่คือการจินตนาการถึงโลกที่เราสูญเสียไปแล้วของปัจเจกบุคคลที่เคยมีประสบการณ์ในอดีต สอดคล้องกับแนวคิดของ วุฒิชัย กฤษณะประกรกิจ (2548, น. 69-71) ที่กล่าวว่า สำหรับพวกถวิลหาอดีต โลกรอบตัวคือ สิ่งแปลกปลอม เขาไม่ใช่เป็นสิ่งแปลกปลอมที่หลุดเข้ามาในสังคม แต่ทั้งสังคมนั้นที่ดูแปลกปลอมสำหรับเขา เมื่อเวลาผ่านไปสิ่งต่าง ๆ ในสังคมยังเกิดความสับสนวุ่นวาย ผู้คนจึงพากันเบื่อกและผิดหวังกับปัจจุบันจึงพากันหันมาใช้การถวิลหาอดีตเป็นช่องทางเพื่อย้อนกลับไปหาความอบอุ่นและมั่นคงในอดีต

จากแนวคิดข้างต้นแสดงให้เห็นการโหยหาอดีตซึ่งมีที่มาจากการสูญเสียอดีตและความไม่สมบูรณ์ของชีวิตในปัจจุบัน ผู้คนจึงโหยหาสิ่งในอดีตแม้อดีตนั้นจะเป็นความทรงจำที่ดีหรือไม่ดี

นอกจากนี้การโหยหาอดีตยังได้เชื่อมโยงไปสู่การกลับไปเยือนความทรงจำ กล่าวคือ การได้กลับไปยังสถานที่ใดสถานที่หนึ่งซึ่งมีความทรงจำต่อผู้คนหรือสถานที่นั้น หรือการเห็นและการสัมผัสวัตถุสิ่งของ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงเรื่องราวในอดีต ดังกล่าวนี้นี้เป็นลักษณะของการกลับไปเยือน ความทรงจำซึ่งสัมพันธ์กับการ โหยหาอดีต

ทั้งนี้ผู้ศึกษาพบว่า ยังมีนวนิยายสมัยใหม่ที่เป็นที่นิยมในปัจจุบันมีการสร้างโครงเรื่องโดยใช้แนวคิดการโหยหาอดีต เรื่องราวเกี่ยวกับความทรงจำในอดีต และการกลับไปเยือนยังอดีตของตนได้อย่างน่าสนใจ ดังเช่น นวนิยายชุดดวงดอกไม้ที่ประกอบด้วยนวนิยายจำนวนสามเรื่อง และประพันธ์โดยนักเขียนสามคน เป็นเรื่องราวของตัวละครเอกหญิงสามยุคสามสมัยในครอบครัวเดียวกันซึ่งพบว่า การวางโครงเรื่องในนวนิยายชุดดังกล่าวมีการย้อนอดีตแห่งความทรงจำ และการกลับไปเยือนความทรงจำเหล่านั้นโดยผนวกกับเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ของไทยได้อย่างสอดคล้องกลมกลืน ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงจะได้นำนวนิยายชุดดวงดอกไม้วิเคราะห์โดยใช้กรอบแนวคิดการโหยหาอดีต ความทรงจำ และการกลับไปเยือน เพื่อให้เห็นถึงกลวิธีการนำเสนอทางวรรณกรรมและการเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ในนวนิยายชุดดวงดอกไม้ ดังจะปรากฏในบทวิเคราะห์ต่อไป

2. สังเขปเรื่องของนวนิยายชุดดวงดอกไม้

นวนิยายชุดดวงดอกไม้ประกอบด้วยนวนิยายสามเรื่องจากนักเขียนสามคน เป็นเรื่องราวร่วมสมัยของผู้หญิงสามรุ่น คือ ธาตุสุมาในรุ่นปัจจุบัน และเล่าย้อนไปถึงรุ่นแม่ คือ ปัทมาศวรรย์ และรุ่นยายคือสร้อยสะบันงา ที่นำเสนอเหตุการณ์ในชีวิตที่ผ่านมาผนวกกับสถานการณ์ทางสังคมในแต่ละช่วงเวลา โดย ฌารา (2555) ผู้เป็นนักเขียนกล่าวว่า ด้วยปี พ.ศ. 2555 เป็นวาระดิถีอันเป็นมงคลยิ่ง เนื่องในโอกาสที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เจริญพระชนมพรรษา 80 พรรษา จึงเกิดนวนิยายชุดดวงดอกไม้ขึ้น ซึ่งเป็นนวนิยายที่แสดงถึงความรักความผูกพันของตัวละครแม่ลูก นวนิยายเรื่องแรก คือ ธาตุสุมา ประพันธ์โดย ฌารา เป็นเรื่องราวของธาตุสุมา หญิงสาวที่เติบโตมาขึ้นจากการเลี้ยงดูของมารดา ยาย และตา โดยไม่ทราบว่ามีบิดาคือใคร ธาตุสุมากับปัทมาศวรรย์ ผู้เป็นมารดา มักมีความคิดเห็นไม่ตรงกันเพราะเข้าใจว่า มารดาผู้เป็นนักเขียนมีโลกส่วนตัวสูงจึงมีความห่างเหินกัน ส่วนธาตุสุมามีอาชีพเป็นนักข่าวและได้มีโอกาสไปทำข่าวพิธีกรห่มคานนา หรือพิธีพระพรหมเสด็จทวย ฌ ประเทศกรห่มปุระ ซึ่งเป็นพิธีคัดเลือกราชบุตรเขย ที่กรห่มปุระธาตุสุมาพบเหตุฆาตกรรมโดยบังเอิญและถูกตามล่า จนต้องขอความช่วยเหลือจากวิชฌู ตำรวจหน่วยสืบข่าวกรองของกรห่มปุระ และเป็นหนึ่งในผู้เข้ารับคัดเลือกเป็นราชบุตร

เขย ทั้งสองต้องปลอมตัวเพื่อสืบข่าวกลุ่มวาจิน ซึ่งเป็นกลุ่มก่อการร้ายที่ต้องการเปลี่ยนแปลง การปกครองระบอบกษัตริย์ ในระหว่างหลบหนีจากการตามล่าของกลุ่มวาจิน ธาดากุสุมาและวริญญ เกิดความรักต่อกัน จนทั้งสองสามารถเปิดเผยแผนการของกลุ่มวาจินได้สำเร็จ แต่วริญญต้องเข้าร่วม พิธีกรำหม่มคานนา และทั้งสองเข้าใจว่าเป็นพี่น้องร่วมบิดากันจึงเกิดอุปสรรคในความรัก ในพิธี กรำหม่มคานนา กลุ่มวาจินลอบเข้ามาก่อการร้ายทำให้ธาดากุสุมาถูกยิงได้รับบาดเจ็บ และมารดาเป็น ผู้ให้เลือด ธาดากุสุมาจึงรอดชีวิต ในที่สุดธาดากุสุมาและมารดาได้ปรับความเข้าใจกันและรู้ ความจริงเกี่ยวกับบิดาและเรื่องราวในอดีตของมารดา และสุดท้ายได้ลงเอยแต่งงานกับวริญญ หลังจากความเข้าใจผิดและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจบลง

ในเรื่องต่อมาคือ ปฐมาสวรรย์ ประพันธ์โดย ปิ่นปิ่นท์ เป็นการย้อนเรื่องราวที่เกิดขึ้น ในช่วงเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งมีผลอย่างยิ่งต่อชีวิตของ ม.ร.ว. ปฐมา สวรรย์ หญิงสาวผู้เป็นราชินิกุลเพียงคนเดียวในครอบครัว จึงเกิดความขัดแย้งภายในจิตใจในความ เป็นราชินิกุลของตน ผนวกกับความขัดแย้งกับมารดาที่เป็นผู้หญิงเก่งในการทำงานและค่อนข้าง เกร่งเกรียด จริงจัง โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับชีวิตของปฐมาสวรรย์ เรื่องราวของ ปฐมาสวรรย์เกิดขึ้น ในขณะที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย และได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 จนถูกข้อกล่าวหาเป็นคอมมิวนิสต์ ต้องหลบหนีเข้าป่ากับเพื่อนนักศึกษาคนอื่น ๆ ที่มีชะตากรรมเดียวกัน ณ ฐานที่มั่นหลวงภูน้ำของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ปฐมา สวรรย์ถูกเปลี่ยนชื่อเป็นสหายบัว และได้พบกับสหายสิงห์ ครูฝึกนักรบแห่งฐานที่มั่น ปฐมาสวรรย์ เริ่มพบว่าชีวิตในพรรคคอมมิวนิสต์ไม่ได้มีความเสมอภาคดังที่เคยรู้มา ในพรรคมีการแบ่งชนชั้น และความเป็นอยู่ที่แตกต่างกัน ประกอบกับถูกสหายเหมย ซึ่งเป็นตัวแทนสากลที่สามเกลียดชังจน ถูกลอบทำร้าย แต่สหายสิงห์สามารถมาช่วยเหลือได้ทุกครั้ง จนกระทั่งความลับที่ปฐมาสวรรย์เป็น ราชินิกุลถูกเปิดเผย และสหายเหมยต้องการให้ปฐมาสวรรย์สาบานตนว่าจะล้มล้างสถาบันกษัตริย์ แต่ปฐมาสวรรย์ไม่ยินยอมจึงถูกสั่งลงโทษอย่างรุนแรงและนำไปสังหาร สหายสิงห์ก็สามารถ ช่วยปฐมาสวรรย์ไว้ได้ ต่อมาฐานที่มั่นหลวงภูน้ำถูกโจมตี สหายสิงห์จึงพา ปฐมาสวรรย์หลบหนีไป ประเทศกรำหม่มปุระ ซึ่งแท้จริงสิงห์ คือ หริณธิปแห่งหริณศากยวงศ์ราชวงศ์ปฐมกษัตริย์แห่งกรำหม่ม ปุระ ทั้งสองได้สมรสกัน แต่ต่อมาด้วยเหตุผลทางการเมืองและ การเรียกร้องของประชาชน หริณธิปจำเป็นต้องเข้าพิธีอภิเษกกับรัชทายาทแห่งราชวงศ์นารายณ์วงศ์เพื่อผนวกรำหม่มปุระ เป็นหนึ่งเดียว ปฐมาสวรรย์และหริณธิปจึงต้องแยกทางกัน ปฐมาสวรรย์กลับประเทศไทยและไป ศึกษาต่อยังต่างประเทศ และให้กำเนิดบุตรสาว คือ ธาดากุสุมา หริณธิปยังคงให้ความดูแลและ

คุ้มครองปัทมาสวรรค์และธาดากุสุมาอยู่เสมอ และภายหลังทั้งสองได้กลับมาครองคู่กัน และในที่สุดธาดากุสุมาได้รับรู้ความจริงเกี่ยวกับบิดาและเรื่องราวของมารดา รวมทั้งความจริงว่ามีน้องสาวและน้องชายอีกสองคน

เรื่องสุดท้าย คือ สร้อยสะบันงา ประพันธ์โดย อุมาริการ์ เป็นเรื่องราวของสร้อยสะบันงา ซึ่งได้กลับไปเยือนวังวิเวศน์ ทำให้นึกย้อนกลับไปยังเรื่องราวของตน ชีวิตของสร้อยสะบันงาเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก สร้อยสะบันงาและครอบครัวต้องล่าบากจากข้อหาทรมานบุตรและบิดายังพัวพันในการลอบทำร้ายท่านผู้наจันต้องออกจากราชการ ประกอบกับเหตุการณ์ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ครอบครัวของสร้อยสะบันงาจึงขาดสน แต่สร้อยสะบันงาได้รับความช่วยเหลือจากเทียน เด็กหนุ่มลูกพ่อค้าชาวจีน แต่เป็นที่รังเกียจของโกสน ผู้เป็นบิดาของสร้อยสะบันงา โกสนปลุกฝังให้สร้อยสะบันงากอบกู้ศักดิ์ศรีและความรุ่งเรืองของครอบครัวกลับคืนมา ภายหลังบิดาเสียชีวิต หม่อมแสงจันทร์ ผู้เป็นป้า ได้รับตัวสร้อยสะบันงามาเรียนต่อที่พระนคร โดยอาศัยอยู่ที่วังวิเวศน์ หม่อมแสงจันทร์ไม่ได้เป็นหม่อมเอกของวังวิเวศน์ เมื่อสร้อยสะบันงาได้มาใช้ชีวิตในวังวิเวศน์กลับถูกกลั่นแกล้งและดูถูก แต่เทียนคอยดูแลและช่วยเหลือสร้อยสะบันงาเสมอมา ที่วังวิเวศน์สร้อยสะบันงาได้พบกับท่านชายไอยเรศ ด้วยความต้องการเอาชนะเทียน ท่านชายไอยเรศได้ขอสมรสกับสร้อยสะบันงา และจากความเข้าใจผิดว่าเทียนแต่งงานกับโบตันทำให้สร้อยสะบันงาตกผลงสมรสกับท่านชายไอยเรศ ต่อมาสร้อยสะบันงาพบว่าท่านชายไอยเรศติดการพนัน และคิดว่าปัทมาสวรรค์เป็นลูกของสร้อยสะบันงากับเทียน ทำให้สุดท้ายสร้อยสะบันงาได้หย่าขาดกับท่านชายไอยเรศ แต่สร้อยสะบันงายังถูกท่านชายไอยเรศขายให้กับพี่ชายของเทียน แต่เทียนสามารถช่วยสร้อยสะบันงาไว้ได้ ในที่สุดสร้อยสะบันงาได้ตกลงใช้ชีวิตกับเทียน

นวนิยายชุดดวงดอกไม้ทั้งสามเรื่องมีช่วงเวลาเหตุการณ์ที่เชื่อมโยงกันอย่างน่าสนใจ สะท้อนผ่านตัวบทของนวนิยายทั้งสามเรื่อง การให้ภาพความทรงจำผ่านการเล่าเรื่องชีวิตของตัวละคร โดยนำเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์อันเป็นเหตุการณ์ร่วมของคนในสังคมแต่ละยุคสมัย หรือเป็นเหตุการณ์ที่ผ่านการรับรู้ของคนทั่วไปในฐานะประวัติศาสตร์เป็นประเด็นสำคัญ ประกอบกับการนำตัวละครกลับไปยังพื้นที่ในอดีตและถ่ายทอดเรื่องราวของตน นับเป็นวิธีการสร้างเรื่องที่น่าสนใจโดยเฉพาะการนำนวนิยายทั้งสามเรื่องมาร้อยเรียงให้ต่อเนื่องกันแต่ก็มีความเป็นเอกภาพในเรื่องของตนเอง

3. กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์ โดยมีแนวคิดหลัก คือ การโหยหาความทรงจำและการกลับไปเยือน เป็นแนวคิดที่เรียกว่า การโหยหาอดีต (Nostalgia) ดังที่มีผู้ให้นิยามความหมายไว้เช่น คณิดา ซองศิริ (2553, น. 12) กล่าวว่า

คำว่า Nostalgia ในภาษาอังกฤษอ่านว่า นอสแทลเจีย เป็นคำนาม แปลว่า โรคคิดถึงบ้านหรือความคิดถึงในปัจจุบันมีการนำคำนี้มาใช้ในความหมายที่กว้างขึ้น คือ แสดงถึงสภาวะอาการและความรู้สึกของคนที่มีสึกลึกอ่อนไหวและฉวยหาบรรยากาศหรือความคุ้นเคยแบบในอดีต รวมถึงความรู้สึกเศร้าซึมเมื่อรำลึกถึงความทรงจำในอดีต หรือในความหมายหนึ่งนั้น หมายถึงสำนึกสาธารณะในส่วนที่เกี่ยวกับปัจจุบัน และประวัติศาสตร์

ทั้งนี้ Jameson (1991, อ้างถึงใน พัฒนา กิตติยา, 2546, น. 4) ได้อธิบายว่า วิธีการรับรู้เพื่อโหยหาอดีต (Nostalgic mode of reaction) ดังเช่นที่ปรากฏในภาพยนตร์ย้อนยุค ไม่ได้มีความหมายเพียงแต่การย้อนเวลากลับไปในอดีตอันไกลโพ้นในแง่ของสุนทรียภาพทางอารมณ์เท่านั้น หากเป็นรูปแบบของการรับรู้ความจริงอย่างหนึ่งที่เราได้คิดใคร่ครวญหรือทำความเข้าใจอดีตที่หายไปแล้ว แต่กำลังถูกนำกลับมาพิจารณาใหม่ในนามของกฎเหล็กแห่งการเปลี่ยนยุคสมัยของแฟชั่นและอุดมการณ์ของรุ่นอายุ (generation) นอกจากนี้ Hirsch (1992, p. 390) ได้กล่าวว่า การโหยหาอดีตมีความแตกต่างจากความทรงจำโดยทั่วไป แต่ค่อนข้างเป็นสภาวะทางอารมณ์ที่ต้องการความสุขสงบดังเช่นในอดีต และความปรารถนาในสภาวะอารมณ์ที่เป็นอุดมคตินั้นมีความพยายามที่จะสร้างยุคสมัยนั้นขึ้นมาใหม่โดยใช้สัญลักษณ์ที่เป็นตัวแทนของอดีต

รุ่งนภา ขรรยเกษมสุข (2555, น. 67-68) กล่าวว่า การโหยหาอดีตสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคม ในระดับปัจเจกบุคคล การรับรู้หรือการจัดระบบประสบการณ์ชีวิตด้วยการโหยหาอดีต อาจถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลไกทางจิตวิทยาของแต่ละคนเพราะการโหยหาอดีตเป็นพื้นฐานสำคัญในการก่อสร้างความเป็นตัวตนหรือภาพร่างของอัตลักษณ์ที่แต่ละคนมีอยู่ในใจ สำหรับในระดับสังคม การโหยหาอดีตเป็นผลรวมของสิ่งเดียวกันที่มีอยู่ในความคิดความรู้สึก และจินตนาการของปัจเจกบุคคล และค่อย ๆ ขยายกลายมาเป็นรากฐานของการสร้างแบบแผนและปฏิบัติการทางวัฒนธรรมและการเมือง เพื่อฟื้นคืนชีวิตให้กับอดีตของสังคม หรือก็คือการสร้างภาพตัวแทนของอดีต

จากที่มาและนิยามความหมายของการโหยหาอดีตสามารถกำหนดกรอบคิดได้ว่าการโหยหาอดีต คือ การแสดงสภาวะความรู้สึกของการฉวยอดีต หรือเกิดความรู้สึกซึมเศร้าเมื่อรำลึกถึงความทรงจำในอดีต ซึ่งทำให้เกิดการคิดใคร่ครวญหรือทำความเข้าใจในอดีต ทั้งสะท้อนอุดมการณ์ของรุ่นอายุที่มีประสบการณ์ในอดีตต่างกัน เหล่านี้สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคม โดยผู้ศึกษาจะได้นำแนวคิดการโหยหาอดีตไปใช้ในการวิเคราะห์ต่อไป

นอกจากนี้ยังมีประเด็นความทรงจำศึกษาซึ่งมีความสำคัญต่อการศึกษาการโหยหาอดีต ดังที่ คลลดา ชื่นจันทร์ (2558) ได้กล่าวถึงความทรงจำร่วมและความทรงจำส่วนบุคคลว่า ไม่อาจแยกกันได้ โดยความทรงจำร่วมนั้นถือเป็นส่วนหนึ่งของความทรงจำส่วนบุคคลที่แต่ละคนอาจได้มีประสบการณ์ร่วมกันและจดจำเรื่องราวบางอย่างร่วมกัน หรือบางครั้งผู้คนที่สร้างความทรงจำของตนเองจากข้อมูลของคนอื่น หรือข้อมูลที่มาจากความทรงจำที่ร่วมกันอยู่ของคนอื่น ๆ ในสังคม ทั้งนี้ Erll (2011, อ้างถึงใน นัทธนัย ประสานนาม, 2557, น. 300-301) แสดงแนวคิดว่า ความทรงจำมิใช่ภาพลักษณ์แบบวัตถุวิสัยหรือการรับรู้อดีตหรือไม่ใช่แม้แต่ความเป็นจริงในอดีต ความทรงจำเป็นอัตวิสัยและเป็นการประกอบสร้างใหม่ผ่านการคัดสรร/คัดทิ้ง ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่รื้อฟื้นความทรงจำ ส่วนการจำ (Re-membering) เป็นการประมวลข้อมูลเท่าที่มีข้อมูลฉบับต่าง ๆ ... ความทรงจำไม่ว่าจะเป็นของปัจเจกบุคคลหรือความทรงจำร่วมของกลุ่มมิได้เป็นกระจกเงาส่องสะท้อนอดีต แต่กลับแสดงให้เห็นถึงประโยชน์หรือความต้องการของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่จดจำในปัจจุบัน ดังนั้นจึงอาจสรุปแนวคิดเกี่ยวกับความทรงจำศึกษาเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ได้ว่า ความทรงจำศึกษาเป็นการคัดเลือกความทรงจำในส่วนที่ปัจเจกบุคคลหรือความทรงจำร่วมต้องการเก็บไว้ โดยมีความสอดคล้องกับการโหยหาอดีตทั้งในแง่ที่เป็นสุนทรียภาพและความสะท้อนอารมณ์

การกลับไปเยือนความทรงจำมีความสัมพันธ์กับการโหยหาอดีต โดยการกลับไปเยือนความทรงจำมีทั้งทางกายภาพและจินตนาการ ซึ่งการกลับไปเยือนความทรงจำในทางกายภาพ ได้แก่ การกลับไปเยือนสถานที่ที่มีความทรงจำในอดีต อาทิ บ้านเกิดในท้องถิ่น วัดเก่า และโบราณสถาน เป็นต้น หรือสถานที่จำลองอดีต อาทิ ตลาดร้อยปีสามชุก ชุมชนอัมพวา และชุมชนชาวมอญเกาะเกร็ด เป็นต้น ส่วนการกลับไปเยือนในทางจินตนาการมีความซ้อนทับกับการโหยหาอดีตอย่างแยกออกจากกันได้ยาก กล่าวคือ การโหยหาอดีตจะทำให้ย้อนกลับสู่เรื่องราวในอดีต ซึ่งสิ่งนี้นับเป็นการกลับไปเยือนความทรงจำที่ผ่านมา ดังที่ Matt K. Matsuda (อ้างใน รุ่งนภา ขรรชกเกษมสุข, 2555, น. 68) กล่าวถึงการโหยหาอดีตของมนุษย์ในระดับสังคมว่า เป็นการหลงใหลอย่างเจ็บปวดรวดร้าวที่

จะกลับไปเยือนอดีต ขณะเดียวกันก็เป็นสัญชาตญาณ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การโหยหาอดีตนำไปสู่การกลับไปเยือนความทรงจำ

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษากลวิธีการนำเสนอการโหยหาความทรงจำและการกลับไปเยือนในนวนิยายเรื่องธาดากุสุมา ปัทมาสวรรย์ และสร้อยสะบันงา รวมทั้งศึกษาการเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ไทยกับการโหยหาความทรงจำและการกลับไปเยือนในนวนิยายเรื่องธาดากุสุมา ปัทมาสวรรย์ และสร้อยสะบันงา ซึ่งจะได้นำเสนอผลการศึกษาในหัวข้อต่อไป

4. กลวิธีการนำเสนอการโหยหาความทรงจำและการกลับไปเยือนในนวนิยายชุดดวงดอกไม้

กลวิธีการนำเสนอทางวรรณกรรมเป็นศิลปะที่แสดงวิธีการของนักเขียนในการนำเสนอนวนิยายของตนให้ชวนติดตาม นับเป็นส่วนสำคัญของวรรณกรรม ผู้ศึกษาจะวิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นว่า นักเขียนทั้งสามคนใช้กลวิธีการนำเสนอเกี่ยวกับการโหยหาความทรงจำและการกลับไปเยือนผ่านองค์ประกอบทางวรรณกรรมในประเด็นที่สำคัญซึ่งมีผลการวิเคราะห์ดังนี้

4.1 การสร้างโครงเรื่องแบบย้อนอดีต โครงเรื่องเป็นตัวกำหนดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดในเรื่อง ดังที่ สายทิพย์ นุกูลกิจ (2539) ได้กล่าวเกี่ยวกับโครงเรื่องไว้ว่า โครงเรื่องของนวนิยายมุ่งแสดงเหตุการณ์เรื่องราวที่เกิดขึ้นกับตัวละครทุกตัว ในสถานที่ทุกแห่งโดยละเอียด หรืออาจจะกล่าวได้ว่า โครงเรื่องเป็นแนวทางสร้างเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ ทั้งนี้ลักษณะของโครงเรื่องจะมีส่วนประกอบสำคัญได้แก่ การเปิดเรื่อง การดำเนินเรื่อง และการปิดเรื่อง จากการวิเคราะห์พบว่า ธาดากุสุมา ปัทมาสวรรย์ และสร้อยสะบันงา เป็นนวนิยายชุดที่มีโครงเรื่องสัมพันธ์กัน โดยผู้เขียนได้เชื่อมโยงเหตุการณ์จากนวนิยายเรื่องแรก คือ ธาดากุสุมา เป็นเรื่องที่มีโครงเรื่องเป็นเหตุการณ์ยุคปัจจุบัน และในปัทมาสวรรย์จะเล่าเหตุการณ์ย้อนอดีตขึ้นไป ส่วนในสร้อยสะบันงาใช้โครงเรื่องเล่าเหตุการณ์ย้อนกลับไปในอดีตจากปัทมาสวรรย์อีกช่วงเวลาหนึ่ง ดังตัวอย่างในเรื่องธาดากุสุมา ที่ว่า

“...และทั้งสองเชื่อว่าคำคินนี้จะต้องไดยินเสียงหัวเราะอีกไม่ขาดสาย เมื่อเพื่อนรักทั้งสองได้มาเจอเจอกันอีกครั้ง อดีตทั้งหมดก็จะถูกขุดขึ้นมาเล่าอย่างไม่รู้จักเบื่อหน่าย...และทุกคนก็ชอบฟังเหลือเกิน รวมไปถึงเรื่องราวความรักระหว่างปัทมาสวรรย์กับสามิ...และคำคินนี้ก็จะไม่ต่างไปจากเดิมเท่า

หวังว่าบุตรชายคงจะเตรียมผ้าเช็ดหน้าไว้พร้อมแล้ว หากเรื่องราวความรัก
ของปัทมาศวรรย์ได้เริ่มต้นขึ้น”

(ณารา, 2555, น. 502)

ในตอนท้ายนวนิยายเรื่องธาดากุสุมาได้เชื่อมโยงเพื่อให้ผู้อ่านกระหายใคร่รู้เรื่องราว
ในอดีตของปัทมาศวรรย์ต่อ ซึ่งวิธีการนี้เป็นวิธีการนำเสนอโดยใช้โครงเรื่องเล่าแบบย้อนอดีตที่
ต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน

4.2 แก่นเรื่องสะท้อนความทรงจำ หรือแนวคิดของเรื่องเป็นสิ่งที่ทำให้เข้าใจเรื่อง อาจ
กล่าวว่า เป็นจุดมุ่งหมายของผู้แต่งในการนำเสนอเรื่องนั้น ในประเด็นแก่นเรื่อง นวนิยายทั้งสาม
เรื่องมีลักษณะเป็นนวนิยายชุดที่มีชื่อว่า นวนิยายชุดดวงดอกไม้ โดยดอกไม้สื่อความหมายถึงผู้หญิง
ซึ่งนวนิยายชุดนี้ใช้ตัวละครเอกหญิงเป็นหลักในการดำเนินเรื่อง โดยมีแก่นเรื่องเกี่ยวกับ
ความสัมพันธ์ระหว่างแม่และลูกในแต่ละช่วงสมัย ซึ่งสะท้อนเหตุการณ์ผ่านความทรงจำของ
ตัวละครเอก ในขณะที่ตัวแก่นเรื่องก็มีแก่นเรื่องย่อยเฉพาะของตน ในเรื่อง
สร้อยสะบันงา เป็นการย้อนความทรงจำและกลับไปเขียนอดีตตั้งแต่ครั้งอายุ 12 ปี และเล่าเรื่องราว
จนสร้อยสะบันงาเข้าสู่วัยชรา แก่นเรื่องสร้อยสะบันงาแสดงถึงความไม่ปล่อยวางจาก
ยศาบรราดศักดิ์จนทำให้ชีวิตสร้อยสะบันงาเกือบตกอยู่ในความหายนะ ส่วนเรื่องปัทมาศวรรย์เล่า
ย้อนความทรงจำในช่วงเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งแก่นเรื่องของปัทมาศวรรย์แสดงถึงอุดมการณ์
รักชาติและเรื่องราวความรักต่างชนชั้นระหว่างปัทมาศวรรย์และหริณาริปี สำหรับเรื่องธาดากุสุมา
เป็นเรื่องราวในปัจจุบันมีแก่นเรื่องเกี่ยวกับการก่อการร้ายเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองและเรื่องราว
ความรักต่างเชื้อชาติระหว่างธาดากุสุมาและระวีญู เป็นต้น

4.3 ตัวละครถ่ายทอดความทรงจำ ในการนำเสนอตัวละคร กุหลาบ มัลลิกะมาส (2548)
จำแนกไว้ดังนี้ ผู้แต่งบรรยายเอง โดยอาจเป็นผู้สังเกตจากภายนอก อธิบายลักษณะที่ปรากฏแก่ตา
หรือเป็นผู้แสดงความรู้สึกจากภายในของตัวละครอย่างผู้รู้จิตใจก็ได้ หรือตัวละครเป็นผู้กล่าวเองใน
บทสนทนา เป็นการดำเนินเรื่อง แสดงลักษณะตัวละครหรือนิสัยตัวละครในบทสนทนานั้น
นอกจากนี้ยังสามารถนำเสนอตัวละครโดยใช้ตัวละครอื่นเป็นผู้นำเสนอด้วยการสนทนา หรือ
การแสดงความคิดเห็น เป็นต้น การนำเสนอตัวละครในนวนิยายเรื่องธาดากุสุมา ปัทมาศวรรย์ และ
สร้อยสะบันงา มีประเด็นการนำเสนอที่น่าสนใจ คือ การใช้ตัวละครเป็นผู้ถ่ายทอดความทรงจำของ
ตน ดังเช่น ตัวละครปัทมาศวรรย์ ผู้แต่งใช้วิธีการบรรยายเองให้เห็นการนำเสนอตัวละครและ
การถ่ายทอดความทรงจำ ดังนี้

พุทธศักราช ๒๕๑๖

ปัทมาศวรรย์...นั่นเป็นชื่อที่สร้อยสะบันงาผู้เป็นมารดาตั้งให้แต่เธอชอบให้ใคร ๆ เรียกเธอสั้น ๆ ง่าย ๆ ว่า ปัทม์ เธอเป็นหลานที่หม่อมยายแสงจันทร์รักและเอ็นดูมากที่สุด ขณะที่พฤกษ์ น้องชายเธอนั้นเป็นหลานคนโปรดของคุณยายเอื้อง คุณยายแท้ ๆ ของเธอ

...ม.ร.ว. ปัทมาศวรรย์ รัวิกุล แม้จะถือเป็นสามัญชน หากใช้พระบรมวงศานุวงศ์ไม่แต่ค่านำนานามที่อยู่ในลำดับรองมาจากหม่อมเจ้าก็บ่งบอกถึงฐานะอันครึกครื้นที่ได้มาแต่กำเนิด นั้นน่าจะเป็นสิ่งที่เธอภาคภูมิใจทว่าแท้จริงแล้วมันกลับเป็นเสมือนป้ายคล่องคอที่บ่งชี้ว่าเธอแปลกแยกจากทุกคนในครอบครัว เพราะเธอเป็นคนเดียวที่มีค่านำนานาว่าหม่อมราชวงศ์

(ปิ่นปิ่นทร์, 2555, น. 13-14)

วิธีการนำเสนอตัวละครของผู้แต่งได้ให้ตัวละครย้อนความทรงจำโดยการเล่าเรื่องในอดีตตั้งแต่ พ.ศ. 2516 และแสดงภูมิหลังของตัวละครผ่านสายตาของผู้แต่ง นอกจากทำให้ทราบชื่อตัวละครยังสะท้อนความคิดของตัวละครที่ไม่พอใจในสถานะของตน เป็นการสร้างความใคร่รู้แก่ผู้อ่านว่าเป็นเพราะเหตุใด ทั้งนี้ผู้แต่งยังได้นำเสนอตัวละครสร้อยสะบันงาผ่านความคิดของปัทมาศวรรย์ ที่ว่า

“แต่สำหรับมารดาซึ่งเป็นลูกหลานข้าหลวงเก่า ทั้งยังเป็นหม่อมของหม่อมเจ้า สร้อยสะบันงาไม่ชอบใจนักที่ลูกสาวคนเดียวจะเข้าไปเป็นนักศึกษาในสถาบันที่ผู้ก่อตั้งเป็นผู้นำคณะราษฎร คณะบุคคลที่ทำการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ไล่อронพระราชอำนาจของกษัตริย์”

(ปิ่นปิ่นทร์, 2555, น. 15-16)

ตัวอย่างนี้ได้กล่าวถึงความคิดของตัวละครสร้อยสะบันงาที่มีต่อผู้นำคณะราษฎร เป็นการนำเสนอโดยการเชื่อมโยงเรื่องราวในเรื่องสร้อยสะบันงาที่มีเหตุการณ์ย้อนอดีตขึ้นไปจากปัทมาศวรรย์

4.4 การใช้บทสนทนาสอดคล้องกับยุคสมัย การใช้บทสนทนาในนวนิยาย คือ คำพูดที่ตัวละครใช้โต้ตอบกัน บทสนทนาที่ดีต้องมีความสมจริง เหมาะสมกับบุคลิก สภาพแวดล้อม สถานะทางสังคม เศรษฐกิจ และการศึกษาของตัวละคร ในนวนิยายทั้งสามเรื่องซึ่งมีความชัดเจนในเรื่องช่วงเวลาของเหตุการณ์ ทั้งยังพบว่าการใช้บทสนทนามีความสมจริง ทั้งที่เกี่ยวกับช่วงเวลา วิถีสถานะของตัวละคร เป็นต้น ดังเช่นในเรื่องสร้อยสะบันงา เมื่อสร้อยสะบันงาต้องเข้ามาอยู่ในวัง วิวรณ์ถ้อยคำภาษาที่เธอพูดต้องเปลี่ยนแปลงไปตามสถานะของผู้ที่มีฐานันดรศักดิ์ ดังตัวอย่าง

น้ำเสียงของคนพูดเรียบขาดและฉายแววคาดคั้นเสียงจนเด็กสาวต้อง
ตอบออกไปสั้น ๆ อย่างอึดอัดใจว่า

“จ๊ะ”

รอยยิ้มบาง ๆ สุกขึ้นที่ริมฝีปากหนาของหม่อมพิกุล ตอนนั้นฝ้ายนั้น
บอกเธอเป็นประโยคสุดท้ายในวันนั้นว่า

“คำว่าจ๊ะนั้นหล่อนเอาไว้ไปใช้ที่บ้านนอกของหล่อนจะดีกว่า อยู่ใน
วังนี้ต้องพูดว่าคะ ค่ะ หรือเพคะเท่านั้น”

เป็นอีกครั้งที่สร้อยสะบันงาหน้าชาวบและเริ่มไม่แน่ใจว่าเธอ
อยากจะพบหม่อมคนต่อไปของพระองค์เจ้าทองพันชั่งหรือเปล่า

(อุมาริการ์, 2555, น. 121)

จากตัวอย่างเป็นบทสนทนายาระหว่างสร้อยสะบันงาและหม่อมพิกุล ซึ่งบทสนทนา
ดังกล่าวสะท้อนลักษณะตัวละคร โดยเฉพาะหม่อมพิกุลที่มีบุคลิกลักษณะเป็นคนเจ้าชู้เจ้าอย่างและ
มีพฤติกรรมดูถูกคน ดังนั้นจึงพบว่าการใช้บทสนทนาที่สมจริงเหมาะสมกับยุคสมัยที่เกิดเหตุการณ์
ในเรื่อง

4.5 ฉากและบรรยากาศพื้นที่แห่งความทรงจำ การวิเคราะห์ฉากและบรรยากาศในที่นี้
เป็นการศึกษาว่า ในนวนิยายทั้งสามเรื่องมีการนำเสนอพื้นที่แห่งความทรงจำในลักษณะใด ซึ่งพบว่า
ในนวนิยายเรื่องปัทมาศวรรย์และสร้อยสะบันงาได้นำเสนอพื้นที่แห่งความจำได้อย่างชัดเจน ดังเช่น
ในเรื่องปัทมาศวรรย์ได้กล่าวถึงสถานศึกษาของปัทมาศวรรย์โดยนำเหตุการณ์ 16 ตุลาคม 2519 ซึ่ง
เป็นภาพแห่งความทรงจำร่วมของคนในสังคมไทย โดยนำเสนอ ดังนี้

ปัทมาศวรรย์ไปคูผู้เคราะห์ร้ายท่ามกลางความซุลมุนวุ่นวายในมหาวิทยาลัย แต่ไม่พบแม้แต่เงาของชาย มีเพียงข่าวสะพัดว่าขณะนี้ทุกประตูถูกเจ้าหน้าที่ของรัฐปิดล้อมไว้หมดแล้ว เธอตั้งใจจะเดินออกทางประตูหน้าตามคำประกาศเชิญชวน จึงก้าวเท้าเดินตามหลังนักศึกษากลุ่มแรกที่เรียงแถวกันออกไป ทว่าเพียงกลุ่มนั้นเดินพ้นประตู เสียงกระสุนรัวเป็นดั่งก็ดังเข้าหูพร้อมกับที่นักศึกษาเหล่านั้นล้มลงระนาวราวใบไม้ร่วง

(ปิ่นปิ่น, 2555, น. 49)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อันเป็นเหตุการณ์ลือมาจนนักศึกษาต่างที่สามารถรับรู้ว่าเป็นเหตุการณ์ทางสังคมและการเมืองของไทยครั้งสำคัญ ผู้แต่งได้ใช้ฉากและบรรยากาศที่สมจริงโดยเฉพาะการนำเสนอพื้นที่แห่งความทรงจำในเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมีอรรถรส และยังคงความเป็นนวนิยายอย่างสมบูรณ์

4.6 กลวิธีการแต่งในลักษณะการโหยหาความทรงจำและการกลับไปเยือน กลวิธีการแต่งคือ วิธีที่ผู้เขียนเสนอเรื่องแก่ผู้อ่าน ซึ่งพบว่าผู้แต่งใช้วิธีการเล่าเรื่องแบบสรรพนามบุรุษที่ 3 เป็นส่วนมาก ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

“เอื้องนึ่งเงยไปกับคำถามนั้นเป็นครูใหญ่ นัยน์ตาเรียวงามที่อ่อน
เชื่องเป็น นิตยเปลี่ยนเป็นสีแดงระเรื่อตอนทอดตามองเข็มกลัดในมือราวกับจะ
ไล่ไขว่คว้าอดีตที่ผ่านไปไม่มีวันหวนกลับ...”

(อุมาริการ์, 2555, น. 57)

ผู้แต่งกล่าวถึงตัวละครเอื้อง ซึ่งเป็นแม่ของสร้อยสะบันงาที่จำเป็นต้องนำเข็มกลัด ซึ่งเป็นของประทานไปขายเพื่อนำเงินมาเลี้ยงครอบครัว ผู้แต่งเล่าเรื่องอย่างเป็นผู้รู้ทุกอย่างรวมทั้งอารมณ์ความรู้สึกของเอื้องต่อการหวนคิดถึงชีวิตที่รุ่งเรืองในอดีต ซึ่งกล่าวว่าไม่มีวันหวนกลับ ดังนั้น เข็มกลัดจึงเป็นตัวแทนของความรุ่งเรืองในอดีต และยังเป็นวัตถุแห่งความทรงจำที่พาตัวละครกลับไปเยือนความทรงจำอันรุ่งเรืองของตน ทั้งทำให้ตัวละครตระหนักถึงความเป็นจริงว่าความรุ่งเรืองนั้นหมดสิ้นและไม่อาจหวนกลับมาได้อีก ดังกล่าวนี้ก็จะเห็นได้ว่า ผู้แต่งใช้กลวิธีการเล่าเรื่องอย่างเป็นผู้รู้ความคิดและจิตใจของตัวละคร ซึ่งเป็นวิธีการที่ผู้แต่งใช้มากที่สุด

ในการวิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอการโหยหาความทรงจำและการกลับไปเยือนในนวนิยายเรื่องธาตาคูสุมา ปัทมาศวรรย์ และสร้อยสะบันงา โดยใช้การวิเคราะห์โครงเรื่อง แก่นเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ฉาก บรรยายภาพ และกลวิธีการแต่ง เป็นวิธีการศึกษาทางวรรณกรรมโดยนำแนวคิดการโหยหาความทรงจำและการกลับไปเยือนเป็นประเด็นสำคัญในการวิเคราะห์ทำให้พบว่า ผู้แต่งนวนิยายทั้งสามเรื่องได้นำเสนอนวนิยาย ซึ่งปรากฏลักษณะการระลึกเรื่องราวในอดีตผ่านการเล่าเรื่องของตัวละคร โดยมีโครงเรื่องที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน และในประเด็นต่อไปผู้ศึกษาจะได้ศึกษาการเชื่อมโยงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์กับการโหยหาความทรงจำและการกลับไปเยือน ดังผลการศึกษาต่อไปนี้

5. การเชื่อมโยงประวัติศาสตร์กับการโหยหาความทรงจำและการกลับไปเยือนในนวนิยายชุดดวงดอกไม้

ในประเด็นประวัติศาสตร์กับการโหยหาความทรงจำและการกลับไปเยือน ตามที่ คลลดา ชื่นจันทร์ (2558, น. 31) ได้กล่าวเกี่ยวกับลักษณะความทรงจำและประวัติศาสตร์ไว้ว่า ข้อมูลความทรงจำรวบรวมมาจากความทรงจำ ในขณะที่ประวัติศาสตร์นั้นรวบรวมมาจากหลักฐานอื่นด้วย ความทรงจำมีความแตกต่างสูงและปรากฏในหลากหลายกลุ่ม ประวัติศาสตร์นั้นเป็นกรอบของภาพรวมและปรากฏอยู่เป็นข้อมูลชุดเดียว ความทรงจำเชื่อมโยงผู้คน กลุ่ม หรือสถาบันไปยังอัตลักษณ์ของพวกเขา ในขณะที่ประวัติศาสตร์ไม่ได้เชื่อมกับสิ่งเหล่านี้เลย ความทรงจำนั้นเป็นสะพานเชื่อมอดีตปัจจุบันและอนาคต ประวัติศาสตร์นั้นแยกออกจากสิ่งเหล่านี้ ความทรงจำนั้นสร้างขึ้นมาจากการคัดสรร ประวัติศาสตร์นั้นพัฒนาเหตุการณ์และให้ความสนใจต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งหมด ความทรงจำนั้นสร้างคุณค่าและความหมาย มีแรงจูงใจต่อการกระทำ ส่วนประวัติศาสตร์นั้นค้นหาความจริงและพยายามที่จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับการประเมินคุณค่า อีกทั้งไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบใดใดต่อการกระทำของคนรุ่นใหม่

จากข้อความดังกล่าวจะพบความชัดเจนในลักษณะของความทรงจำว่า มีความแตกต่างกับประวัติศาสตร์ แต่ในนวนิยายชุดดวงดอกไม้ได้นำเสนอการเชื่อมโยงความทรงจำกับประวัติศาสตร์เข้าด้วยกัน และยังคงอรรถรสความเป็นนวนิยาย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของวรรณกรรมประชานิยมอยู่ ดังผลการวิเคราะห์ต่อไปนี้

การอ่านนวนิยายชุดดวงดอกไม้ ซึ่งประกอบด้วยนวนิยายจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ ธาตาคูสุมา ปัทมาศวรรย์ และสร้อยสะบันงา สามารถอ่านตามลำดับ หรืออ่านแยกอ่านเรื่องใดก่อนก็ได้ ถึงแม้

ทั้งสามเรื่องจะเชื่อมโยงกันแต่ยังคงเอกภาพเรื่องราวของตนเองได้อย่างดียิ่ง ในการวิเคราะห์ประเด็นการเชื่อมโยงประวัติศาสตร์กับความทรงจำและการกลับไปเยือนพบว่า นวนิยายลำดับแรกของชุดคือ ธาตุกุสุมา ซึ่งเหตุการณ์ในเรื่องอยู่ในช่วงเวลาปัจจุบันผู้แต่งอาจไม่ได้กล่าวถึงการเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์อย่างชัดเจน แต่สำหรับเรื่องต่อมา คือ ปทมาศวรรย์ มีความชัดว่าผู้แต่งเล่าความทรงจำของตัวเองโดยมีความเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ดังต่อไปนี้

นวนิยายเรื่องปทมาศวรรย์เล่าเหตุการณ์ในสมัย 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งเป็นเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์การเมืองไทย ซึ่งเป็นการปราบปรามนักศึกษาและผู้ประท้วงบริเวณมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ทำพระจันทร์ และบริเวณสนามหลวง ทำให้มีผู้เสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บจำนวนมาก นับเป็นเหตุการณ์สะเทือนใจสำหรับคนไทยอย่างยิ่ง และยังอยู่ในความทรงจำร่วมของคนส่วนมาก ในปทมาศวรรย์ผู้แต่งได้นำเสนอบทบาทของปทมาศวรรย์ในฐานะนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่ตกอยู่ในสถานการณ์การปราบปรามนักศึกษาเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 โดยผู้แต่งค่อนข้างให้รายละเอียดของเหตุการณ์ผ่านมุมมองของปทมาศวรรย์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

มองไปข้างหน้า ยังมีกลุ่มนักศึกษาปักหลักต่อสู้ไม่ให้เจ้าหน้าที่บุกเข้ามา
มาเสียงปืน คว้นไฟ เสียงไซเรน ฯลฯ ดังอีกทีก็ไปทั่วมหาวิทยาลัยและคงจะดัง
ก้องท้องสนามหลวงเช่นกัน ความโกลาหลเพิ่มขึ้นเป็นเท่าทวีคูณ ผู้คนต่างวิ่ง
หนีตาย ด้วยรู้ว่าหากอยู่ในนี้ต่อไปคงไม่ปลอดภัยแน่ ถ้าพวกมันบุกเข้ามาได้ คง
ถูกทำร้าย ไม่โดนยิงก็จับมัดแล้วเผาทั้งเป็น

(ปิ่นปิ่นทร์, 2555, น. 50)

ความทรงจำของปทมาศวรรย์นับเป็นความทรงจำร่วมของคนในสมัย 6 ตุลาคม 2519 โดยเฉพาะนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในสมัยนั้น ซึ่งเหตุการณ์ประวัติศาสตร์การเมืองดังกล่าวกลายมาเป็นบทเรียนสำคัญของคนไทย และเหตุการณ์ดังกล่าวมักถูกหยิบยกมากล่าวถึงเสมอเมื่อเกิดความไม่ปกติทางการเมือง นอกจากนี้ผู้แต่งยังได้เชื่อมโยงเหตุการณ์ที่นักศึกษาต้องหลบหนีเข้าป่าเพื่อเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ภายหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 นั้นเอง โดยปทมาศวรรย์ที่หลบหนีการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจจากมหาวิทยาลัยแต่กลับถูกหมายจับกลายเป็นผู้ต้องหาในข้อหาคอมมิวนิสต์ทำให้ต้องหลบหนีเข้าป่าเพื่อเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งเป็นอีกเหตุการณ์หนึ่งที่ผู้แต่งได้เชื่อมโยงความทรงจำช่วงหนึ่งของปัจเจกบุคคลที่ต้องเข้าไปใช้ชีวิตในฐานที่มั่นของพรรคคอมมิวนิสต์ ความน่าสนใจอยู่ที่สุดท้ายผู้เขียนได้ให้ปทมาศวรรย์มีอาชีพเป็นนักเขียน ดังที่ว่า

“ฉันเจออะไรมาเยอะนี่คะ หลังจากเรียนจบกลับมา ฉันไปสมัครงานที่ไหนก็ไม่มีการรับ ไปขอเป็นครูบาอาจารย์ เขาก็กลัวว่าอดีตคอมมิวนิสต์เข้าป่าอย่างฉันจะไปล้างสมอง สร้างความคิดที่แปลกแยกให้ลูกศิษย์ ฉันร้องไห้แทบทุกวัน รู้สึกเหมือนตัวเองไม่มีค่าเพราะไม่ได้ทำงานทำอะไรอะไร ดีว่าคุณพ่อกับคุณแม่เข้าใจ ท่านไม่กดดัน มีเงินเดือนให้ใช้สอย แต่ฉันก็เกรงใจพวกท่าน ฉันดูภาพวาดของคุณทุกวันเพื่อเป็นกำลังใจ พอเห็นกลอนภาษาอังกฤษของคุณ แล้วอ่านกลอนภาษาไทยที่ฉันแปลไว้เลยรู้สึกดีขึ้น ได้ว่าฉันน่าจะเขียนหนังสือ”

“คุณก็เลยเป็นนักเขียน”

(ปีนปิ่นทรี, 2555, น. 553-554)

ในความเป็นจริงจากเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ทำให้นักศึกษาหลายคนต้องหลบหนีเข้าป่าเพื่อเข้าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ และในภายหลังเมื่อได้กลับสู่เมืองหลายคนยึดอาชีพนักเขียนและถ่ายทอดเรื่องราวเหตุการณ์ในชีวิตของตน เช่นเดียวกับผู้แต่งที่นำความทรงจำในช่วงเวลาดังกล่าวมาถ่ายทอดผ่านบทบาทของปัทมาศวรรย์

สำหรับนวนิยายเรื่องสร้อยสะบันงา เป็นเรื่องราวที่เล่าเหตุการณ์ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ผู้แต่งได้นำเสนอเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ช่วงเกิดสงครามผ่านชีวิตของสร้อยสะบันงา โดยสอดแทรกประวัติศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสร้อยสะบันงา โดยใช้วิธีการย้อนความทรงจำและการกลับไปเยือนยังอดีต ดังที่ปรากฏในตอนต้นเรื่อง ผู้แต่งนำเสนอให้สร้อยสะบันงาซึ่งอยู่ในวัยชราได้กลับไปยังวังรวิวงศ์อีกครั้งหนึ่งพร้อมกับปัทมาศวรรย์และธาดากุสุมา เป็นการเริ่มเรื่องราวชีวิตของสร้อยสะบันงา ดังนี้

ปลายนิ้วสร้อยสะบันงาสั่นระริกตอนลูบไล่ไปบนสันปกเปื้อนฝุ่นของสมุดบันทึกเล่มนั้น สมุดที่ไม่เห็นมานานแล้ว...

...เมื่อเห็นว่าในสมุดเล่มนี้มีทั้งเรื่องที่เธอรู้แล้วและไม่รู้อีกมากเขียนเอาไว้ สร้อยสะบันงาจึงตั้งใจพลิกหน้ากระดาษอ่านไปที่ละหน้าพร้อมกับรู้สึกเหมือนได้เห็นภาพแห่งความทรงจำที่เก็บไว้ก้นลิ้นชักค่อย ๆ ผุดพวยขึ้นอีกครั้ง

ภาพนั้นสมบูรณ์กว่าหลายสิบปีที่ผ่านมาเพราะเป็นภาพแห่ง ความ
ทรงจำที่มองผ่านสายตาของเธอและสายตาของคนในราชสกุลวิกุล

(อุมาริการ์, 2555, น. 11-12)

การกลับไปเยือนอดีตของสร้อยสะบันงาทำให้ระลึกถึงความทรงจำที่ผ่านมาแสดงถึง
สภาวะอาการและความรู้สึกอ่อนไหวและถวิลหาบรรยากาศ เป็นความคุ้นเคยแบบในอดีต รวมถึง
ความรู้สึกเศร้าซึมเมื่อรำลึกถึงความทรงจำในอดีต สำหรับในการเชื่อมโยงประวัติศาสตร์ ผู้แต่งนำ
เหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 มาเชื่อมโยงกับการโหยหาความทรงจำในอดีต ซึ่งเป็นความทรงจำ
อันเจ็บปวดของสร้อยสะบันงาเพราะต้องสูญเสียพี่ชายในการเหตุการณ์ที่ระเบิด ดังข้อความที่ว่า

“หลังจากวันนั้นไปอีกนานแสนนาน สร้อยสะบันงาก็ไม่สามารถลืม
ภาพทุ่งรวงทองที่ถูกย้อมด้วยสีแดงฉานของโลหิตที่ชายได้เลย เลือดของสาละ
จะอยู่ไปในทุกที่ บนเนื้อตัวเธอ มารดา บิดา จนถึงเทียน ทุกคนต่างเปื้อนเลือด
ของเขาสักสิ้น เลือดที่สร้อยสะบันงาอยากไห้ไหลรินออกมาจากร่างกายของเธอ
มากกว่า”

(อุมาริการ์, 2555, น. 51)

จากที่ข้อความข้างต้นจะเห็นว่า ความทรงจำของสร้อยสะบันงาต่อสงครามโลกเป็น
ความทรงจำที่เลวร้ายซึ่งมีความทรงจำของทั้งปัจเจกบุคคลและความทรงจำร่วมของมนุษยชาติ

6. บทสรุป

การวิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอการโหยหาความทรงจำและการกลับไปเยือนในนวนิยาย
เรื่องธาดากุสุมา ปัทมาศวรรย์ และสร้อยสะบันงา พบว่า สามารถอธิบายด้วยวิธีการทางวรรณกรรม
คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบทางวรรณกรรม โดยพบการสร้าง โครงเรื่องแบบย้อนอดีต ทำให้เห็น
ความสัมพันธ์ทางโครงเรื่องของนวนิยายทั้งสามเรื่อง และมีการเล่าเรื่องย้อนอดีตไปในช่วงเวลา
แตกต่างกัน การวิเคราะห์แก่นเรื่องสะท้อนความทรงจำพบว่า นวนิยายชุดดวงดอกไม้มีแก่นเรื่อง
ใหญ่ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างแม่ลูกสามช่วงอายุ และมีแก่นเรื่องย่อยที่แสดงเอกภาพของนวนิยาย
แต่ละเรื่อง การวิเคราะห์ตัวละครถ่ายทอดความทรงจำ ผู้แต่งนำเสนอเหตุการณ์เรื่องราวผ่านตัวละคร
เอกหญิง ได้แก่ ธาดากุสุมา ปัทมาศวรรย์ และสร้อยสะบันงา โดยเล่าเรื่องผ่านความทรงจำของ
ตัวละครเอกทั้งสาม ส่วนการใช้บทสนทนาพบว่า นวนิยายทั้งสามเรื่องผู้แต่งใช้บทสนทนาที่สมจริง

เหมาะสมกับบทบาทสถานะของตัวละคร ในการวิเคราะห์ฉากและบรรยากาศซึ่งปรากฏพื้นที่แห่งความทรงจำ เป็นการนำเสนอพื้นที่แห่งความทรงจำของตัวละครทั้งที่เป็นความทรงจำส่วนบุคคลและความทรงจำร่วมกับสังคม และกลวิธีการแต่งในลักษณะการโหยหาความทรงจำและการกลับไปเยือนผู้แต่งใช้วิธีการเล่าเรื่องแบบสรรพนามบุรุษที่ 3 เป็นหลัก คือ ผู้แต่งเป็นผู้รู้ทุกสิ่งรวมทั้งความทรงจำของตัวละครในเรื่อง สำหรับการเชื่อมโยงประวัติศาสตร์กับการโหยหาความทรงจำและการกลับไปเยือน ในนวนิยายเรื่องธาตูกุสุมาไม่ปรากฏเด่นชัดเนื่องจากเหตุการณ์ในเรื่องเกิดในปัจจุบัน หากแต่พบในนวนิยายเรื่องปทมาศวรรย์ และสร้อยสะบันงา โดยเรื่องปทมาศวรรย์มีการเชื่อมโยงเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ต่อเนื่องกับการหลบหนีเข้าป่าเพื่อเข้าร่วมพรรคคอมมิวนิสต์ โดยเล่าเรื่องผ่านปทมาศวรรย์ซึ่งเป็นตัวละครเอก สำหรับนวนิยายเรื่องสร้อยสะบันงาก็พบความเชื่อมโยงระหว่างประวัติศาสตร์กับความทรงจำและการกลับไปเยือนเช่นกัน โดยตัวละครเอกคือสร้อยสะบันงาในวัยชราได้รำลึกถึงชีวิตที่ผ่านมาจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังเช่นการสูญเสียพี่ชายในสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้น จากการวิเคราะห์ธาตูกุสุมา ปทมาศวรรย์ และสร้อยสะบันงา กับแนวคิดการโหยหาความทรงจำและการกลับไปเยือนพบว่า นวนิยายทั้งสามเรื่องได้สะท้อนภาพความทรงจำในอดีตผ่านความสัมพันธ์ระหว่างแม่ลูกทั้งสะท้อนความแข็งแกร่งของสตรีทั้งสามช่วงวัยในการก้าวผ่านความยากลำบากของชีวิตและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้อย่างสง่างาม

เอกสารอ้างอิง

- กุหลาบ มัลลิกะมาส, คุณหญิง. (2548). *วรรณคดีวิจารณ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- คณิตา ชองศิริ. (2553). *การวิเคราะห์กระบวนการสร้างความหมายเรื่อง “การโหยหาอดีต” ในรายการปกิณกะทางโทรทัศน์ชุด “ตลาดสดสนามเป้า”*. วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณารา (นามแฝง). (2555). *ธาตูกุสุมา*. กรุงเทพฯ: วิ.พรินท์ (๑๕๕๑).
- คลลดา ชื่นจันทร์. (2558). *การเล่าเรื่องความทรงจำของสงครามโลกครั้งที่สองในภาพยนตร์สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญญา สังขพันธานนท์. (2547, 12 กันยายน). *คำดังสู่แม่น้ำรำลึก สายน้ำบทกวีแห่งการโหยหาอดีต*. กรุงเทพฯธุรกิจ, น. 2-3.
- นัทธนี ประสานนาม. (2557). Memory in Culture. *วารสารมนุษยศาสตร์*, 21(2), 297-307.
- ปิ่นปิ่นท์ (นามแฝง). (2555). *ปทมาศวรรย์*. กรุงเทพฯ: วิ.พรินท์ (๑๕๕๑).

- พัฒนา กิติอาษา. (2546). มานุษยวิทยากับการศึกษาปรากฏการณ์โหยหาอดีตในสังคมไทยร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- รุ่งนภา ขรรจงเกษมสุข. (2555). การโหยหาอดีต : ความเป็นอดีตในสังคมสมัยใหม่. *วารสารการเมือง การบริหารและกฎหมาย*, 4(2), 59-89.
- วุฒิชัย ฤกษ์ณะประการกิต. (2548). *เมืองใหญ่ในวงเล็บ*. กรุงเทพฯ: แพร่สำนักพิมพ์
- สายทิพย์ นุกูลกิจ. (2539). *วรรณกรรมไทยปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เสาวนิต จุลวงศ์. (2557). ประวัติศาสตร์นิพนธ์วรรณคดีไทย: ว่าด้วยการสร้างและสลายความเป็นไทย. *วารสารประวัติศาสตร์ ธรรมศาสตร์*, 1(2), 162-200.
- อุมาริการ์ (นามแฝง). (2555). *สร้อยสะบันงา*. กรุงเทพฯ: วิ.พรีนซ์ (๑๕๕๑).
- Alan R. Hirsch. (1992). "Nostalgia: A Neuropsychiatric understanding", in *NA-Advances in Consumer Research*. 19, 390-395.

รักชาติ รักพรรค รักมวลชน : มโนทัศน์ “ความรักชาติ”

ในแบบเรียนวิชากิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้า

วุฒิพงษ์ ประพันธ์มิตร¹ และ สุรสิทธิ์ อมรวนิชศักดิ์²

¹นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัฒนธรรมจีนศึกษา

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

²รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาภาษาจีน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาการตีความมโนทัศน์ “ความรักชาติ” ผ่านการศึกษาแบบเรียนวิชา กิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้าภายใต้การปกครองของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง เป็นแบบเรียนชุดใหม่ ที่คณะกรรมการบริหารแห่งชาติกิจการกลุ่มเยาวชนแนวหน้าจีนได้เรียบเรียงขึ้นสำหรับการจัดการเรียน การสอนแก่นักเรียนในระดับชั้นการศึกษาปีที่ 1-8 (ผู้เรียนที่มีอายุระหว่าง 7-14 ปี) สำนักพิมพ์เด็ก และเยาวชนแห่งประเทศจีน ซึ่งเป็นสำนักพิมพ์กลางในกำกับของรัฐ จากการศึกษาพบว่า รัฐมุ่ง ประกอบสร้างมโนทัศน์ “ความรักชาติ” ผ่านองค์ประกอบทางสังคม 3 ประการ คือ การปลูกฝังให้ เยาวชนรักชาติ รักพรรคคอมมิวนิสต์จีน และรักมวลชน ทั้งนี้ การกล่อมเกลารอบมโนทัศน์ทั้งสาม กลายเป็นเครื่องมือครอบงำกำหนดค่านิยมอันพึงประสงค์ของเยาวชนในการเชื่อฟังและปฏิบัติตน ภายใต้กรอบค่านิยมอันจะเป็นการสร้างความรักและรักษาเสถียรภาพทางการเมืองแก่รัฐและ พรรคคอมมิวนิสต์

คำสำคัญ: ความรักชาติ ค่านิยม การเมือง แบบเรียน กิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้า

Loyalty to the Nation, Loyal to the Party, Loyalties to the People: The Concept of ‘Patriotism’ in the Young Pioneers’ Activities Textbooks

Wuttipong Prapantamit¹ and Surasit Amornwanitsak²

¹Graduate student in Master of Arts, Program in Chinese Culture Studies,
Faculty of Liberal Arts, Thammasat University

²Associate Professor Doctor of Chinese Major, Faculty of Liberal Arts, Thammasat
University

Abstract

This article aimed to study the interpretation of the concept of ‘Patriotism’ by studying *the Young Pioneers’ Activities* Textbooks under the Leadership of President Xi Jinping which was the new textbook that The Chinese Young Pioneers National Working Commission had compiled in order to use in teaching the students in grades 1-8. (The students who age around 7 – 14 years old). The China Children’s Press is the national center press. The result had shown that the nation intends to create the concept of ‘Patriotism’ through 3 social structures which were installed the youths with the idea of royalty to the nation, royal to the Communist party and royalties to the people. However, these 3 socializations concept was the tool that could determine the desired value of the youth, in order to influence the youth to obey and act under the value convention which would create legitimacy and maintain political stability for the nation and the Communist party.

Keywords: Patriotism, Value, Political, Textbook, Young pioneers’ activities

1. บทนำ

“หลังจากที่ชาติได้ถูกจินตกรรมขึ้นมา และเมื่อถูกจินตกรรมขึ้นมาแล้ว ก็ถูกจำลอง ปรับปรุง และปรุงแต่งผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น กวีนิพนธ์บทประพันธ์ ร้อยแก้ว คนตรี รูปปั้นรูปหล่อทั้งหลาย แสดงออกถึงความรักชาติต่าง ๆ”

(เบนดิกต์ แอนเดอร์สัน, 2560, น. 196)

เบนดิกต์ แอนเดอร์สัน (Benedict Anderson) กล่าวข้อความข้างต้นจากหนังสือเรื่อง ชุมชนจินตกรรม บทสะท้อนว่าด้วยกำเนิดและการแพร่ขยายของชาตินิยม (Imagined communities: reflections on the origin and spread of nationalism) ถึงปัจจัยสำคัญที่หล่อหลอมให้พลเมืองของเมืองหนึ่ง ๆ เกิดค่านิยมความรักชาติ ซึ่งปัจจัยสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดค่านิยมดังกล่าว ส่วนหนึ่งมาจากการสร้างองค์ประกอบภายนอกเพื่อหล่อหลอมให้เกิดค่านิยมอันพึงประสงค์

แนวคิดของเบนดิกต์ แอนเดอร์สัน สะท้อนพลวัตการจินตกรรมความรักชาติให้ประจักษ์ว่า การสร้างความรักชาติมักใช้ภาษาเป็นสื่อกลางในการจำลอง ปรับปรุง หรือปรุงแต่ง ซึ่งภาษาเป็นสิ่งที่เข้าถึงมนุษย์ และสามารถหล่อหลอม กล่อมเกลา บีบอัดแนวคิดบางประการเพื่อสร้างความเป็นชาติให้เกิดขึ้นในสังคมนั้น ๆ ได้ ทั้งนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของวิลเฮล์ม ฟอน ฮัมโบลต์ (Wilhelm von Humboldt) นักปรัชญาชาวเยอรมัน ในศตวรรษที่ 18-19 ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของภาษาที่ว่า ภาษามีอิทธิพลต่อความคิดมนุษย์ เราจะคิดได้เมื่อมีมโนทัศน์ (Concept) เกี่ยวกับสิ่งนั้น และมโนทัศน์จะมีขึ้นได้ต่อเมื่อมีภาษา ซึ่งหมายถึงภาษาเป็นเครื่องมือที่มีอิทธิพลต่อความคิดมนุษย์ (จรัลวิไล จรูญโรจน์, 2559, น. 12-13) จากแนวคิดของเบนดิกต์ แอนเดอร์สัน และวิลเฮล์ม ฟอน ฮัมโบลต์ สะท้อนให้เห็นว่า ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการถ่ายทอดมโนทัศน์ การรับรู้ของมนุษย์ และหล่อหลอมกระบวนการความเป็นชาติให้ปรากฏขึ้นในสังคม

เช่นเดียวกันกับพลวัตการประกอบสร้างมโนทัศน์ความรักชาติผ่าน การใช้ภาษาเป็นเครื่องมือของสาธารณรัฐประชาชนจีนผ่านการเรียบเรียงแบบเรียนในฐานะสื่อการศึกษาที่รวบรวมคาสถาความคิดจากสังคมมาบรรจุไว้อย่างเป็นระบบ ทั้งยังเป็นผู้หยิบยืมมโนทัศน์สำเร็จรูป (conceptualization) ทางความคิดและปรากฏการณ์สังคมให้แก่ผู้เรียน (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2557, น. 72-73) เพื่อใช้ในการกล่อมเกลาความเป็นชาติในยุวชนจีนโดยคณะกรรมการบริหารแห่งชาติกิจการ

กลุ่มเยาวชนแนวหน้าจีน 中国少年先锋队全国工作委员会 (The Chinese Young Pioneers National Working Commission) ได้เรียบเรียงแบบเรียนชุดใหม่วิชากิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้า 《少先队活动》 (Young Pioneers' Activities) สำนักพิมพ์เด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย จีน少年儿童出版社 (China Children's Press) ซึ่งเป็นสำนักพิมพ์กลางในกำกับของรัฐ สำหรับนักเรียนระดับชั้นการศึกษาปีที่ 1-8 (小学一年级至初中二年级) (ผู้เรียนที่มีอายุระหว่าง 7-14 ปี) ศึกษาในสถานศึกษาสัปดาห์ละ 1 คาบเรียน (全国少工委办公室文件, 2017, p. 1-7)

ประเด็นศึกษาที่น่าสนใจเกี่ยวกับการเรียบเรียงแบบเรียนชุดดังกล่าวที่เกิดขึ้นภายใต้การปกครองของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง 习近平 (Xi Jinping) คือ แบบเรียนวิชากิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้า แสดงการประกอบสร้างมโนทัศน์ “ความรักชาติ” ผ่านการเรียบเรียงตัวบทในแบบเรียน โดยใช้เครื่องมือทางภาษาอย่างวาทกรรม (Discourse) ซึ่งเป็นหน่วยย่อยที่ทำหน้าที่ของภาษาผ่านการบันทึกในสิ่งที่ภาษาได้พูด สิ่งที่ถูกพูด สิ่งที่เคยได้พูดโดยไม่จำเป็นต้องมีคนพูดแต่อย่างใด (Anonymity) (ไชยรัตน์ เจริญสิน โอฟาร, 2556, น. 105) วาทกรรมจะนำมาซึ่งการอธิบายปรากฏการณ์หรือแสดงอำนาจแฝงที่รัฐเป็นผู้วางระบบความสัมพันธ์ทางภาษากับอุดมการณ์ที่ปรากฏในแบบเรียน แม้แบบเรียนจะเป็นเพียงเครื่องมือที่บรรจุเนื้อหาการสอน การบรรยายที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน หรือสื่อสำหรับทบทวนเนื้อหาที่เรียนที่เขียนขึ้นตามโครงสร้างหลักสูตรด้านการจัดการเรียนรู้ (中国社会科学院语言研究所词典编辑室, 2016, p. 658-659) แต่แบบเรียนยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือของรัฐในการควบคุมหรือกล่อมเกลานักคิดบางประการ

บทความนี้จึงมุ่งศึกษาการตีความมโนทัศน์ “ความรักชาติ” ผ่านการศึกษาแบบเรียนวิชากิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้า อันจะเผยให้เห็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับการแฝงไว้ซึ่งอำนาจ ซึ่งสะท้อนให้เห็นอุดมการณ์หรือความต้องการของผู้ส่งสารอย่างรัฐที่ต้องการสื่อเป็นนัยหรือหยิบยื่นกรอบมโนทัศน์บางประการให้แก่ผู้รับสารอย่างผู้เรียน

2. รักชาติ: ปิฎกมัยภายใต้ความเป็นสังคมนิยม

ความรักชาติ (Patriotism) เป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวและอยู่อาศัย ย่อมเกิดความหวงแหนในสถานที่นั้น ๆ ซึ่งการที่จะเกิดความรักชาติในมนุษย์ได้ ย่อมมีปัจจัยบางประการ ซึ่งเป็นสิ่งเร้าและผลักดันให้เกิดกระบวนการดังกล่าว ทั้งนี้ การที่ความรักชาติจะ

ก่อตัวขึ้นได้ องค์ประกอบที่สำคัญสุดอย่าง “ชาติ” เป็นจิตวิญญาณสำคัญที่ทำให้ความรักชาติถูกจินตกรรมขึ้น

แอร์เนสต์ เรนอง (Ernest Renan, 2018) นักปรัชญาและนักนิรุกติศาสตร์ชาวฝรั่งเศสได้สรุปนิยามของความเป็นชาติไว้ 3 ประการ คือ ประการแรก ชาติ คือศูนย์กลางอันเป็นที่ตั้งของระบบวิธีคิดที่ยึดมั่นและให้ความสำคัญกับความภักดีปิตุภูมิที่ตนอยู่อาศัย ประการที่สอง ชาติ คือราชวงศ์หนึ่ง ๆ ซึ่งมีพื้นเพแบบสัณนิธินาถือครองพื้นที่ เป็นตัวแทนของการยึดครองเมื่อครั้งอดีต ซึ่งเป็นการยึดครองที่ผู้คนจำนวนมากให้การยอมรับ และประการที่สาม ชาติ คือจิตวิญญาณ ในบริบทนี้หมายถึงการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันที่ก่อขึ้นจากสำนึกของความเสียสละที่บุคคลหนึ่งได้กระทำลงไปและที่กำลังจะทำในอนาคต ต้องการดำรงและสืบทอดชีวิตของทุกคนที่มีร่วมกันต่อไป ทั้งนี้ การที่ชาติจะปรากฏขึ้นได้ ย่อมมาจากพลวัตการจินตกรรมของวัฒนธรรมทางสังคมนั้น ๆ ที่หล่อหลอมมโนทัศน์ความเป็นชาติ และสร้างกระบวนการรับรู้ความเป็นชาติให้เกิดขึ้นแก่พลเมืองในสังคม ซึ่งบางครั้งชาติถูกจินตกรรมขึ้นจากมายาคติ (Mythology) ที่เมือง ชุมชน หรือสังคมเป็นผู้ก่อขึ้นเพื่อเป้าประสงค์ในการจัดระเบียบผู้ถูกปกครอง

ทั้งนี้ การที่มีสังคมเกิดขึ้น การใช้วัตถุสิ่งของต่าง ๆ ในสังคม ตัวมันเองก็ถูกทำลายกลายสภาพเป็นสัญลักษณ์ แต่ผู้คนโดยทั่วไปมักเลือกที่จะมองข้ามความหมายในระดับที่สอง กล่าวคือการมองข้ามหรือไม่เห็นความหมายในระดับที่วัตถุต่าง ๆ มีฐานะเป็นสัญลักษณ์หรือถูกทำให้กลายเป็นสัญลักษณ์ มีบทบาทและหน้าที่ในเชิงสัญลักษณ์ จึงทำให้มองเห็นเพียงฐานะในการเป็นวัตถุสิ่งของเพื่อการใช้สอยแคบ ๆ ของสิ่งเหล่านี้ ซึ่งถูกเรียกกระบวนการในการเปลี่ยนแปลง ลดทอน ปกปิดอำพราง บิดเบือนฐานะ การเป็นสัญลักษณ์ของสรรพสิ่งในสังคมให้เป็นเรื่องของธรรมชาติ เป็นสิ่งปกติธรรมดาหรือเป็นสิ่งที่มิมีบทบาทและหน้าที่ในเชิงประโยชน์ใช้สอยแคบ ๆ ในสังคมว่า กระบวนการสร้างมายาคติ (mythology) และเรียกสิ่งที่เป็นผลลัพธ์และผลผลิตของกระบวนการนี้ว่า มายาคติ (ทยากร แชนด์, 2551, น. 36)

มายาคติที่ชนชั้นปกครองสร้างขึ้นคือการใช้ภาษาประเภทหนึ่ง ผ่านการพูด หรือด้วยตัวอักษร ที่กำหนดโดยเจตนามากกว่าความจริง หรือความหมายตามตัวอักษร มายาคติจึงเปรียบเสมือนการบอกเล่าและต่อยอดไปภาพของความเป็นชาติไปพร้อมกัน (ธัญญา สังขพันธานนท์, 2559, น. 71)

จากการศึกษาและวิเคราะห์ด้วยทจากแบบเรียนวิชากิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้า ในระดับชั้นการศึกษาปีที่ 1-8 ทั้ง 16 เล่ม ผู้เขียนพบว่า แบบเรียนวิชากิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้า สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างมาชาดคติความเป็นชาติ ผ่านกรอบมโนทัศน์ที่ว่า ประเทศจีนคือดินแดนอุดมสมบูรณ์ เพื่อสร้างให้ผู้เรียนเกิดความอึกเหิม เกิดความรักและภูมิใจในความเป็นชาติ ดังตัวอย่างที่ 1

ตัวอย่างที่ 1 “我们的祖国富饶辽阔，我们的祖国有无数壮美山河。” (中国少年先锋队全国工作委员会, 2018, p.35)

“ปิตุภูมิของพวกเรามั่งคั่งกว้างใหญ่ ปิตุภูมิของพวกเรามีทั้งขุนเขาและแม่น้ำที่ กว้างใหญ่ สงดงามคณานับ”

นอกจากการสร้างภาพมาชาดคติความเป็นชาติผ่านการรับรู้ถึงความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรทางธรรมชาติแล้ว อีกนัยหนึ่งแบบเรียนยังสะท้อนความเป็นชาติ ผ่านการสร้างการรับรู้ องค์ประกอบของปิตุภูมิที่เปรียบเหมือนครอบครัวภายใต้ความเป็นสังคมนิยม ด้วยทแสดงให้เห็นว่า ลัทธิสังคมนิยมเปรียบเสมือนครอบครัวที่หล่อเลี้ยงชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชาติจีน ดังตัวอย่างที่ 2-4

ตัวอย่างที่ 2 ““大家庭”这个词队员们熟悉吗？怎么样才能称得上是一个大家庭呢？大家庭的每个成员都是家里的主人，大家互相关心、互相帮助，所有成员心往一处想，劲儿往一处使，努力让大家变得越来越美好。对，我们少先队组织就是这样大的家庭，我们社会主义祖国也是这样大的家庭” (中国少年先锋队全国工作委员会, 2018, p. 19)

““ครอบครัวใหญ่” เหล่าสมาชิกทั้งหลายคุ้นเคยกับคำนี้หรือไม่ อย่างไรจึงจะสามารถเรียกว่าครอบครัวใหญ่กันล่ะ การเป็นครอบครัวใหญ่ คือการที่สมาชิกทุกคนล้วนปฏิบัติตนเป็นเจ้าของบ้าน ทุกคนเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกทุกคนร่วมมือร่วมใจไปพร้อม ๆ กัน พยายามให้ชีวิตทุกคนเปลี่ยนไปในทางที่นับวันยิ่งดีขึ้น แน่แน่นอนว่า การจัดตั้งกิจการกลุ่มเยาวชนแนวหน้าของพวกเราที่มีลักษณะเป็นครอบครัวใหญ่แบบนี้เช่นกัน ปิตุภูมิในลัทธิสังคมนิยมของพวกเราก็มีลักษณะเป็นครอบครัวใหญ่แบบนี้เช่นกัน”

ตัวอย่างที่ 3 “建设社会主义祖国，是我国各民族人民的共同愿望和任务。在这个温暖的大家庭里，各族人民亲切团结，互相帮助，在奔向幸福生活的道路上，一个都不能少。

列如，为了加快西部地区发展，我们国家实施了西部大发的重大政策，让我们分小队查找资料，看看西部大开发都包含哪些重点工程吧！” (中国少年先锋队全国工作委员会, 2018, p. 21)

“การสร้างปิตุภูมิธิดั้งคณนิยม คือความปรารถนา และหน้าที่ที่ประชาชนทุกผู้ในชาติต่างมีส่วนร่วมกัน การอยู่ในครอบครัวใหญ่อันแสนอบอุ่นเช่นนี้ ทุกผู้ทุกคนเผ่าสมัครสมานสามัคคีกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การที่จะทะยานไปสู่ชีวิตที่มีความสุขนั้น จะขาดใครคนใดคนหนึ่งไปไม่ได้

ดังเช่น ประเทศของพวกเราได้ประกาศใช้นโยบายสำคัญหลักในการพัฒนาเขตพื้นที่ทางตะวันตกเพื่อเร่งพัฒนาเขตพื้นที่ทางตะวันตกของจีน จากนั้นให้พวกเราแบ่งหมู่ย่อยค้นหาข้อมูลแล้วมาลองดูว่าการเปิดเขตทางตะวันตกมีโครงการสำคัญใดบ้าง”

ตัวอย่างที่ 4 “社会主义大家庭的温暖还体现为现在万众一心，众志成城。在中国共产党的领导下，全国人民齐心协力，成了一件又一件大事，创造了一个又一个奇迹。比如，北京奥运会、载人航天工程、高铁建设，让我们为这些大事点赞吧！” (中国少年先锋队全国工作委员会, 2018, p. 22)

“ความอบอุ่นของครอบครัวสังคมนิยม ยังสะท้อนให้เห็นความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของเหล่ามวลชนทั้งผอง รวมถึงความสมัครสมานสามัคคีอย่างเข้มแข็ง ภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ประชาชนทุกคนในชาติร่วมแรงร่วมใจกัน ประกอบสร้างกันเป็นพลังที่สร้างสรรค์ผลงานขึ้นแล้วขึ้นเล่า สร้างสรรค์เรื่องมหัศจรรย์เรื่องแล้วเรื่องเล่า ไม่ว่าจะเป็น การจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกกรุงปักกิ่ง โครงการเดินอวกาศจีน การสร้างรถไฟความเร็วสูง ให้พวกเรามาชื่นชมกับเรื่องราวใหญ่เหล่านี้กันเถอะ”

จากตัวบทข้างต้น ตอกย้ำให้เห็นได้ว่า รัฐจินตกรรมความเป็นชาติดังครอบครัว ที่อยู่ภายใต้ความเป็นสังคมนิยม ระบอบสังคมนิยมจะเป็นหลักสำคัญที่เยาวชนจักต้องยึดถือ เพื่อเป็นอีกหนึ่งแรงผลักดันที่ขับเคลื่อนให้เยาวชนเกิดความภูมิใจในความเป็นชาติ และรักชาติผ่านการเป็นพลังสำคัญในการสร้างคุณูปการให้กับประเทศสังคมนิยมอย่างปิตุภูมิของตน

3. รักพรรคคอมมิวนิสต์: พรรคคืออาทิตย์ ยูวชนคือมวลผลกา

นอกจากปฏิภูมิหรือชาติแล้ว พรรคคอมมิวนิสต์จีนคือส่วนสำคัญหนึ่งของแบบเรียนที่ได้กล่าวถึงเกี่ยวกับการพึ่งพาระหว่างยูวชนและพรรคคอมมิวนิสต์จีน ดังตัวบทตอนหนึ่งจากแบบเรียนที่พยายามแสดงให้เห็นว่า พรรคคอมมิวนิสต์จีนในฐานะพรรคการเมืองที่เป็นผู้นำชาวจีนทุกชาติพันธุ์ในการดำเนินการกิจสร้างสรรค์สังคมภายใต้รูปแบบสังคมนิยม (อาร์ม ตั้งนิรันดร, 2557, น. 64-65) ให้ความสำคัญ และมีความเอาใจใส่ต่อยูวชนเป็นอย่างมาก ใจความสำคัญจากตัวบทตอนหนึ่งได้กล่าวไว้ในตัวอย่างที่ 5-6 ความว่า

ตัวอย่างที่ 5 “党非常关心少年儿童，不但给我们温暖的关怀，还对我们给予了殷切的期望。新中国成立以来，党的领导人多次寄语我们少先队员，这些亲切的话语、热情的鼓励，我们不能忘。” (中国少年先锋队全国工作委员会, 2017, p. 47)

“พรรคให้ความเอาใจใส่กับเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก ไม่เพียงแต่เป็นการให้ความใส่ใจอย่างอบอุ่น ทั้งยังให้ความคาดหวังต่อพวกเรา นับตั้งแต่การก่อตั้งจีนใหม่เป็นต้นมา ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์ต่างมอบคำสอนแก่พวกเราเหล่าสมาชิกกิจการกลุ่มยูวชนแนวหน้า วาทกรรมอันใกล้ชิดและห่วงใยเหล่านี้ เป็นกำลังใจอันอบอุ่น พวกเราไม่มีวันลืม”

ตัวอย่างที่ 6 “党是太阳我是花，我们要把芬芳的香花给他，把心中的歌儿献给她！让我们从小听党的话，高举队旗跟党走” (中国少年先锋队全国工作委员会, 2017, p. 47)

“พรรคคือแสงอาทิตย์ ตัวฉันคือมวลผลกา พวกเราต้องนำดอกไม้ที่มีกลิ่นหอมไปมอบให้พวกเขา ส่งมอบเพลงที่อยู่ภายในใจให้แก่พวกเขา ให้พวกเราจงเชื่อฟังพรรคตั้งแต่เยาว์วัย และซุกรงกิจการให้สูง พร้อมทั้งเดินตามรอยพรรคคอมมิวนิสต์”

จากตัวบทข้างต้น แสดงให้เห็นว่า พรรคสร้างมโนทัศน์เพื่อชี้นำยูวชนให้เห็นว่า พรรคคอมมิวนิสต์จีนและยูวชนคือผู้ที่มีความใกล้ชิดกันเป็นอย่างมาก เหล่ายูวชนควร เชื่อฟังการชี้นำของพรรคและผู้นำของพรรคคอมมิวนิสต์จีนตั้งแต่เยาว์วัย

ทั้งนี้ ปรากฏการณ์การบ่มเพาะการรับรู้ในลักษณะดังกล่าวไม่เพียงแต่ปรากฏในแบบเรียนเท่านั้น จากการสืบค้นประเด็นทางสังคมจีนภายใต้การปกครองของประธานาธิบดีสีจิ้นผิง ผู้เขียน

พบว่ามี การสร้างการรับรู้ในลักษณะดังกล่าว อาทิ การตอบจดหมายแก่เยาวชน ในหนังสือพิมพ์ประชาชน 人民日报 (People's Daily) เนื่องในโอกาสวันเด็กสากล เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 2016 จากตัวอย่างที่ 7 ความว่า

ตัวอย่างที่ 7 “希望你们向爷爷奶奶学习，热爱党，热爱祖国，热爱人民.....” (中共中央文献研究室, 2017, p. 93)

“หวังว่าพวกเขาจะเอาอย่างคุณปู่คุณย่าที่รักในพรรคคอมมิวนิสต์ รักปิตุภูมิ รักมวลชน”

จากตัวอย่างที่ 7 สะท้อนแนวคิดประธานาธิบดีสีจิ้นผิงให้เห็นถึงกระบวนการปลูกฝังให้เยาวชนรักในองค์ประกอบความเป็นชาติทั้ง 3 ประการ ซึ่งหนึ่งในองค์ประกอบดังกล่าวคือ พรรคคอมมิวนิสต์ นอกจากนี้ ตัวอย่างที่ 8 แสดงถึงการกล่าวคำขวัญวันเด็กสากล ค.ศ. 2016 ของประธานาธิบดีสีจิ้นผิงตอกย้ำให้เห็นว่าพรรคคอมมิวนิสต์คือสถาบันสำคัญที่เยาวชนในชาติควรรักและหวงแหน

ตัวอย่างที่ 8 “热爱党 热爱祖国 热爱人民” (少年先锋队, 2560, ออนไลน์)

“รักพรรคคอมมิวนิสต์ รักปิตุภูมิ รักมวลชน”

การจินตกรรมความเป็นชาติ ผ่านการสร้างค่านิยมการรักในพรรคคอมมิวนิสต์กลายเป็นเครื่องมือของรัฐที่ประกอบสร้างแนวคิดดังกล่าวในเนื้อหาและด้วยบทของแบบเรียน อันจะเป็นเครื่องก่อตัวความเป็นชาติให้แก่เยาวชน และยังเป็นตัวแปรสำคัญที่บ่มเพาะกำลังขับเคลื่อนประเทศชาติให้เข้มแข็งขึ้นในอนาคต

4. รักมวลชน: จิตวิญญาณทางจริยธรรมภายใต้การรับใช้ประชาชน

การจะพัฒนาชาติให้มีความเจริญทัดเทียมกับนานาประเทศได้ มิใช่ภารกิจของชนชั้นปกครองเพียงเท่านั้น หากแต่เป็นหน้าที่ของพลเมืองทุกคนซึ่งอยู่ในฐานะสิ่งประกอบสร้างทางสังคมที่ต้องขับเคลื่อนให้เกิดความเสถียรภาพในการดำเนินงาน การสร้างพลเมืองให้เคารพและปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศชาติอย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ ปัจจัยสำคัญการพัฒนาคุณภาพพลเมืองในสังคม คือ การให้พลเมืองในชาติเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และรู้จักการให้ความเท่าเทียมกันในสังคมจึงเป็นค่านิยมที่รัฐพยายามปลูกฝังให้เยาวชนรักในมวลชน

จากการศึกษาและวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีจากแบบเรียนวิชากิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้า ผู้เขียนพบว่า การตีความในค่านิยมรักมวลชนที่แบบเรียนหมายความว่า คือ การสร้างการรับรู้ให้กับเยาวชนผ่านมโนทัศน์ที่ทุกชาติทุกคนเผ่าคือพี่น้องกัน ดังตัวอย่างที่ 9 ซึ่งปรากฏด้วยทฤษฎีในแบบเรียนระดับชั้นการศึกษาปีที่ 5 ความว่า

ตัวอย่างที่ 9 “我们知道了 56 个民族是相亲相爱的一家人，谁也离不开谁。我们少先队员也是个大家庭中的一员，要团结在一起，互相尊重，相互帮助，把我国建设得更好！” (中国少年先锋队全国工作委员会, 2018, p. 45)

“พวกเราทราบแล้วว่า ทั้ง 56 ชนชาติ คือครอบครัวที่รักใคร่ซึ่งกันและกัน จะขาดใครไปไม่ได้ พวกเราสมาชิกกิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้าก็เป็นหนึ่งในสมาชิกครอบครัวใหญ่เช่นเดียวกัน ต้องสมัครสมานสามัคคี เคารพซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมสร้างปิตุภูมิให้ดียิ่งขึ้น”

จากตัวบทข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า แม้ประเทศจีนจะเกิดกรณีพิพาทเกี่ยวกับประเด็นทางชาติพันธุ์ภายในประเทศบ่อยครั้ง หากแต่บทเรียนยังคงพยายามสร้างความสมานฉันท์ทางความคิดให้แก่เยาวชน โดยกล่อมเกล้าให้เยาวชนรู้จักเคารพความเป็นมนุษย์ร่วมชาติเดียวกัน ไม่ว่าจะอยู่ชนชาติใดล้วนแต่เป็นครอบครัวเดียวกันทั้งสิ้น

นอกจากการสร้างความสมานฉันท์ทางความคิดให้ปรากฏในแบบเรียน ตัวบทยังสร้างแบบอย่างให้กับเยาวชนได้เรียนรู้ผ่านการหยิบยกวีรชนอย่าง เหลยเฟิง 雷锋 (Lei Feng) ทหารกองทัพลดแอกผู้ที่มีจิตวิญญาณรักชาติและเป็นสัญลักษณ์ในการรับใช้มวลชน อิทธิพลจากอัตลักษณ์การรักมวลชนผ่านการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ ของเหลยเฟิง ปรากฏในตัวบทของแบบเรียนจำนวนไม่น้อย ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่มักบอกเล่าการแสวงหาจิตวิญญาณความเป็นเหลยเฟิงผ่านการรู้จักรับใช้มวลชน การปลูกฝังให้เยาวชน รู้จักการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการเป็นอาสาสมัครและก่อประโยชน์ให้แก่สังคม ดังเนื้อหาแบบเรียนในระดับชั้นการศึกษาปีที่ 3 เรื่อง “ก้าวเข้าใกล้คุณอาเหลยเฟิง” 《走进雷锋叔叔》 ดังตัวอย่างที่ 7 ความว่า

ตัวอย่างที่ 10 “雷锋叔叔热爱党、听党的话，全心全意为人民服务，他把自己有限的生命，投入到无限的为人民服务之中，真是我们学习雷锋好榜样。” (中国少年先锋队全国工作委员会, 2018, p. 12)

“คุณอาเหลยเฟิงรักในพรรคคอมมิวนิสต์ เชื่อฟังการชี้นำของพรรค รับใช้มวลชนอย่างสุดใจ ท่านสละชีวิตอันจำกัด ห่มเทไปกับการรับใช้มวลชนอย่างไม่มีข้อแม้ ช่างเป็นแบบอย่างที่ดีในการเอาอย่างเหลยเฟิงของพวกเราเสียจริง”

ตัวบทนำเสนอจิตวิญญาณของเหลยเฟิงผ่านการสร้างอัตลักษณ์ทางคำนิยาม 3 ประการ คือ การรักพรรคคอมมิวนิสต์ การเชื่อฟังการชี้นำของพรรค และการรับใช้มวลชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับคำนิยามความรักชาติที่ปรากฏในแบบเรียนวิชากิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้า นอกจากนี้ตัวบทยังสะท้อนจิตวิญญาณเหลยเฟิงผ่านการให้ผู้เรียนรู้จักการเป็นอาสาสมัครในการบริการผู้อื่นอันสอดคล้องกับคำนิยามการรักในมวลชน ดังตัวอย่างที่ 11 ปรากฏวาทกรรมตอนหนึ่งในเนื้อหาของแบบเรียน ความว่า

ตัวอย่างที่ 11 “在参与志愿服务活动，我们获得了学习机会，丰富了生活体验，提高了实践技能，感受了奉献的快乐。” (中国少年先锋队全国工作委员会, 2018, p. 14)

“จากการร่วมกิจกรรม(ชีวิต)การเป็นจิตอาสา พวกเราได้รับโอกาสในการเรียนรู้ การสัมผัสประสบการณ์ชีวิตที่หลากหลาย พัฒนากิจกรรมการปฏิบัติ รวมทั้งได้รับความสุขจากการสร้างคุณูปการ”

จากตัวอย่างข้างต้น แบบเรียนสะท้อนให้เห็นว่าการปลูกฝังคำนิยามรักมวลชน เน้นสร้างการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้การเคารพซึ่งกันและกันและกันในสังคม รวมถึงความรักใคร่กลมเกลียวของพลเมืองในสังคมที่จะเป็นรากฐานของสิ่งประกอบสร้างทางสังคม เพื่อพัฒนาการขับเคลื่อนประเทศให้คงไว้ซึ่งเสถียรภาพทางการเมืองของชาติ

5. บทสรุป

การที่รัฐได้หยิบยื่นมโนทัศน์สำเร็จรูปให้แก่ผู้เรียนผ่านการประกอบสร้างคำนิยามทางการเมืองผ่านแบบเรียนวิชากิจกรรมกลุ่มเยาวชนแนวหน้า นับเป็นการแสดงให้เห็นถึงความพยายามของรัฐและพรรคคอมมิวนิสต์จีนในการ บ่มเพาะคำนิยามความรักชาติ รักพรรคคอมมิวนิสต์และรักมวลชนที่เยาวชนจีนสามารถเข้าถึงและเรียนรู้ได้ง่ายที่สุด กระบวนการพัฒนาเยาวชนของรัฐ นอกจากจะเป็นการพัฒนาศักยภาพทางกายและการปลูกฝังคำนิยามในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความป็นชาติ

แล้ว ยังสะท้อนทัศนคติให้เราเห็นเพิ่มเติมบางประการ กล่าวคือ การชี้นำกรอบความคิดให้เยาวชนที่รัฐต้องการให้เยาวชนมีคุณลักษณะแบบใดก็มักจะปลูกฝังระบบการรับรู้ลงในชุดความรู้แก่เยาวชน

กระบวนการกล่อมเกลายูชนผ่านแบบเรียน นอกจากจะเป็นการพัฒนาศักยภาพทางกาย และการปลูกฝังค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นสังคมนิยมแล้ว ยังเป็นการสร้างความชอบธรรมและ รักษาเสถียรภาพทางการเมืองแก่รัฐ จากการที่เยาวชนผู้ที่ถูกหล่อหลอมและกล่อมเกลามาเป็น เวลานาน เป็นผลให้เยาวชนในชาติปรากฏคุณลักษณะที่ เป็นผู้เชื่อฟังและเดินตามเส้นทางของรัฐและ พรรคคอมมิวนิสต์จีนที่เคยได้วางระบบจากการผลิตซ้ำอุดมการณ์และค่านิยมความรักชาติอย่าง ต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- จรัสวิไล จรูญโรจน์. (2559). *ภาษาในบริบทสังคมและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ไชยรัตน์ เจริญสิน โอบาร. (2556). *ภาษากับการเมือง/ความเป็นการเมือง*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิชา.
- ทยากร แซ่เต้. (2551). *มายาคติทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในละครเกาหลีและการสร้างประโยชน์ทาง ธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ชัยญา ตั้งพันธานนท์. (2559). *แวนวรรณคดี ทฤษฎีร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: นาค.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2557). *ชาติไทย เมืองไทย หนังสือเรียนและอนุสาวรีย์—ว่าด้วยวัฒนธรรม รัฐ และ รูปการจิตสำนึก*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- เรอนอง แอร์เนสต์. (2561). *ชาติคืออะไร ?*. กรุงเทพฯ: พารากราฟ.
- อาร์ม ตั้งนิรันดร. (2557). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับระบบกฎหมายจีน*. กรุงเทพฯ: วิทยุชน.
- แอนเดอร์สัน เบน. (2560). *ชุมชนจีนนครธรรม บทสะท้อนว่าด้วยกำเนิดและการแพร่ขยายของ ชาตินิยม*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- 全国少工委办公室文件《关于使用好《少先队活动》少先队 员用书深入推进少先队活动课通知》中少办发（2017） 7号。
- 少年先锋队。《习近平总书记对少年儿童希望和要求宣传海 报》。 <http://zgsgd.k618.cn /mszp/201701/ t20170109_10003178.html>。
- 中国社会科学院语言研究所词典编辑室《现代汉语词典第 7 版》。北京：商务印书馆 2016 年版。

- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动一年级上册》，北京：中国少年儿童出版社 2017 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动一年级下册》，北京：中国少年儿童出版社 2018 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动二年级上册》，北京：中国少年儿童出版社 2017 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动二年级下册》，北京：中国少年儿童出版社 2018 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动三年级上册》，北京：中国少年儿童出版社 2017 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动三年级下册》，北京：中国少年儿童出版社 2018 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动四年级上册》，北京：中国少年儿童出版社 2017 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动四年级下册》，北京：中国少年儿童出版社 2018 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动五年级上册》，北京：中国少年儿童出版社 2017 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动五年级下册》，北京：中国少年儿童出版社 2018 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动六年级上册》，北京：中国少年儿童出版社 2017 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动六年级下册》，北京：中国少年儿童出版社 2018 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动七年级上册》，北京：中国少年儿童出版社 2017 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动七年级下册》，北京：中国少年儿童出版社 2018 年版。
- 中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动八年级上册》，北京：中国少年儿童出版社 2017 年版。

中国少年先锋队全国工作委员会《少先队活动八年级下册》，北京：中国少年儿童出版社 2018 年版。

中共中央文献研究室《习近平关于青少年和共青团工作》，北京：中央文献出版社 2017 年版。

บทแนะนำหนังสือ

พิชญพรพรรณ อนันตบุญวัฒน์

อาจารย์ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่



ตำราหลักภาษาไทย ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กิตติพงษ์ วงศ์ทิพย์ อาจารย์ประจำ
ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เล่มนี้ เป็น
ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 เมื่อเดือนธันวาคม 2562 ซึ่งผู้เขียนได้ระบุไว้ในคำนำในการพิมพ์ครั้งที่ 2 ไว้ว่า

“หลังจากที่ได้จัดพิมพ์ตำราหลักภาษาไทยครั้งแรก เมื่อเดือน
พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 ปรากฏว่า มีผู้ให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก ทั้งศิษย์เก่า
ศิษย์ปัจจุบัน และครูผู้สอนวิชาภาษาไทยทั่วประเทศ ทำให้ตำราหมดลงอย่าง
รวดเร็ว นอกจากนี้ยังมีผู้สนใจสอบถามเข้ามาอยู่เสมอว่า เมื่อไรจะจัดพิมพ์อีก
ครั้ง ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้เขียนจึงตัดสินใจพิมพ์ตำราหลักภาษาไทยเป็นครั้งที่ 2
เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของผู้ที่สนใจ

การพิมพ์ตำราหลักภาษาไทยครั้งที่ 2 นี้ ผู้เขียนไม่ได้แก้ไขปรับปรุงเนื้อหาใด ๆ เพิ่มเติม เนื่องจากเป็นช่วงระยะเวลาที่สั้นมากจากการพิมพ์ครั้งแรก”

สำหรับจุดประสงค์ในการพิมพ์นั้น ผู้เขียนต้องการที่จะให้เป็นเอกสารประกอบการสอนรายวิชาหลักภาษาไทยสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ รวมทั้งต้องการให้เป็นคู่มือสำหรับครูอาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาไทย ดังที่ได้ระบุไว้ในคำนำการพิมพ์ครั้งที่ 1 ว่า

“ตำราวิชาหลักภาษาไทยเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนรายวิชาหลักภาษาไทย ซึ่งเป็นรายวิชาบังคับในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต และหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ โดยกล่าวถึงเนื้อหาหลักภาษาไทยตามแนวคิดของพระยาอุปกิจศิลปสาร แต่ในบางเนื้อหาผู้เขียนได้กล่าวถึงแนวคิดทางภาษาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหานั้น ๆ ประกอบด้วย เพื่อจะได้เกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น...

ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าตำราเล่มนี้จะช่วยให้นักศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักภาษาไทย และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในอนาคตได้เป็นอย่างดี”

เนื้อหาในตำราเล่มนี้มีทั้งหมด 8 บท แต่ละบทจะมีรูปแบบการเขียนเหมือนกัน คือ ประกอบด้วย เนื้อหา สรุปท้ายบท และคำถามท้ายบท โดยบทที่ 1 เป็นความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับหลักภาษาไทย ได้แก่ ความแตกต่างระหว่างหลักภาษากับไวยากรณ์ไทย ความหมายของหลักภาษาไทย ความสำคัญของหลักภาษาไทย และความเป็นมาของหลักภาษาไทย

บทที่ 2 กล่าวถึงระบบเสียงในภาษาไทย ได้แก่ ความหมายและประเภทของเสียงในภาษาสระในภาษาไทย พยัญชนะในภาษาไทย และวรรณยุกต์ในภาษาไทย

บทที่ 3 เรื่องพยางค์ในภาษาไทย ได้แก่ ความหมายของพยางค์ ส่วนประกอบของพยางค์ วิธีประสมอักษร และวิธีกระจายอักษร

บทที่ 4 เป็นเรื่องชนิดและหน้าที่ของคำในภาษาไทย ได้แก่ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน คำอุทาน และหน้าที่ของคำ

บทที่ 5 กล่าวถึงเรื่องการสร้างคำในภาษาไทย ได้แก่ คำมูล คำประสม คำซ้อน คำซ้ำ คำสมาส คำสนธิ และข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการสร้างคำในภาษาไทย

บทที่ 6 เรื่องวลีในภาษาไทย ได้แก่ ความหมายของวลี ความแตกต่างระหว่างคำ กลุ่มคำ และประโยค ประเภทของวลี และหน้าที่ของวลี

บทที่ 7 เป็นเรื่องประโยคในภาษาไทย ได้แก่ ความหมายของประโยค ส่วนประกอบของประโยค ประเภทของประโยค และประโยคที่ซับซ้อน

บทสุดท้าย บทที่ 8 จะให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องคำราชาศัพท์ ได้แก่ ความหมายของคำราชาศัพท์ ลำดับชั้นของพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ในรัชกาลปัจจุบัน ความเป็นมาของการใช้คำราชาศัพท์ ที่มาของคำราชาศัพท์ ประเภทของคำราชาศัพท์ คำขึ้นต้นและลงท้ายในการกราบบังคมทูล การกราบบังคมทูลในโอกาสต่าง ๆ คำขึ้นต้นและคำลงท้ายในการเขียนจดหมาย คำราชาศัพท์ที่ควรรู้ ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับการใช้คำราชาศัพท์ คำราชาศัพท์สำหรับพระภิกษุ และถ้อยคำสำหรับสุภาพชน

จากเนื้อหาในตำราเล่มนี้จะเห็นได้ว่า มีเนื้อหาครอบคลุมและครบถ้วนตามเนื้อหา หลักภาษาไทย นอกจากนี้ยังเรียงลำดับเนื้อหาจากหน่วยเล็กที่สุดของภาษา ซึ่งก็คือเรื่องเสียง ไปถึงหน่วยที่ใหญ่ขึ้นตามลำดับ คือ พยางค์ คำ วลี และประโยค ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเกิดเข้าใจได้เป็นอย่างดี

นอกจากนี้ หนังสือเล่มนี้ยังใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และตัวอย่างที่ยกมาประกอบการอธิบาย เหมาะสมกับการใช้ภาษาในปัจจุบัน ดังที่ พรพิไล เลิศวิชา ได้กล่าวไว้ในเฟซบุ๊กว่า

“ได้รับหนังสือจากท่านอาจารย์เรียบร้อยแล้วนะคะ นั่งเปิดอ่านดู บางส่วนแล้ว ท่านทำงานดีมาก และ คำอธิบาย ตัวอย่างข้อความ ประโยค ฯลฯ ก็ทันสมัย ทันยุค อ่านแล้วไม่เบื่อ สนุก เคยอ่านของพระยาอุปกิตศิลปสาร ปรมจารย์แต่อันนั้นของท่านตัวอย่างอะไรจะเป็นสมัยก่อนหน่อย คนรุ่นใหม่ อาจจะอ่านลำบาก ต้องขอชื่นชม ประทับมือให้ ขอยกย่องที่อาจารย์พากเพียร ตั้งใจทำหนังสือเล่มนี้ขึ้นมา น่าเสียดายที่พิมพ์น้อยนะคะ น่าจะพิมพ์สัก 5,000 เล่มค่ะ ขอบคุณจากใจค่ะ”

จากการที่ผู้เขียนได้อ่านหนังสือเล่มนี้แล้วเห็นว่า หนังสือเล่มนี้เหมาะสำหรับนักเรียน นักศึกษา ที่จะใช้ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหลักภาษาไทย และเหมาะสำหรับครูอาจารย์ที่จะใช้เป็น

คู่มือในการจัดการเรียนการสอนวิชาหลักภาษาไทย เพราะได้อธิบายเนื้อหาต่าง ๆ ได้ค่อนข้างละเอียดและเข้าใจได้ง่าย อีกทั้งมีการใช้แผนภูมิและตารางอธิบายประกอบในบางเนื้อหา ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านเห็นภาพและเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิผู้ประเมินบทความ

รองศาสตราจารย์ ดร. กตัญญู แก้วหานาม	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
รองศาสตราจารย์ วิไลพร ธนสุวรรณ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เขตไท ลังกาพันธ์	มหาวิทยาลัยพายัพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชลธิชา หอมพุ่ม	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บำรุง ไตรรัตน์	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปฏิพันธ์ อุทยานกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พงศกาญจน์ ภู่วิภาดาพรรณ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เอกพิชญ์ ชินะขำ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อุดม งามเมืองสกุล	มหาวิทยาลัยพะเยา
อาจารย์ ดร. อรชพร พวงทอง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
อาจารย์ ดร. บัณฑิตาญจ ตั้งภากรณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย บทความทางวิชาการ และบทความทวิทัศน์ทางสังคมศาสตร์และสังคมศาสตร์โดยตีพิมพ์ทั้งแบบรูปเล่มและวารสารอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ข้อค้นพบ ข้อคิดเห็นทางวิชาการและวิจัยแก่นักวิชาการ อาจารย์ นักศึกษา นักวิจัย ตลอดจนบุคคลทั่วไปทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่มีความสนใจทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

กำหนดออก (Publication Frequency)

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มีกำหนดออกปีละ 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม – ธันวาคม

กระบวนการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review Process)

บทความทุกบทความต้องผ่านการพิจารณาโดยกองบรรณาธิการของวารสาร และได้รับการตรวจอ่านจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 2 ท่าน/บทความ (Double blind) ทั้งนี้ผู้เขียนต้องปรับปรุงแก้ไขบทความตามที่คุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะก่อนตีพิมพ์ หากบทความไม่ผ่านการพิจารณา กองบรรณาธิการจะแจ้งผลให้ทราบ แต่จะไม่ส่งต้นฉบับคืนให้แก่ผู้เขียน

หมายเหตุ

* กองบรรณาธิการทรงไว้ซึ่งสิทธิในการพิจารณาและตัดสินใจตีพิมพ์ในวารสาร

** ทศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความต่าง ๆ ของวารสารเป็นของผู้เขียน มิใช่ความคิดเห็นของกองบรรณาธิการ และมิใช่ความรับผิดชอบของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ข้อกำหนดในการส่งต้นฉบับบทความเพื่อตีพิมพ์ (Author Guidelines)

เรื่องที่เสนอตีพิมพ์

บทความที่รับตีพิมพ์ต้องเป็นบทความวิจัย บทความทางวิชาการ หรือบทความทวิภาคีทางสังคมศาสตร์และสังคมศาสตร์ และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องเป็นบทความที่ไม่เคยเผยแพร่ หรือตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์

การเตรียมต้นฉบับ

1. ความยาวของเนื้อหา

ต้นฉบับต้องมีความยาว 20-24 หน้ากระดาษขนาด B5 (รวมตาราง แผนภาพ และบรรณานุกรม) ต้นฉบับภาษาไทยใช้อักษร Angsana New ขนาด 16 พอยท์ ต้นฉบับภาษาอังกฤษใช้ Time New Roman ขนาด 12 พอยท์

2. การตั้งค่านำกระดาษ

ตั้งค่า ขอบกระดาษทุกด้านเว้นระยะ 1 นิ้ว และให้ระบุเลขกำกับทุกหน้าบริเวณมุมขวาบน

3. ส่วนประกอบของต้นฉบับบทความประกอบด้วย

3.1 ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียนทุกคน และสถานที่ทำงาน (ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

3.2 บทคัดย่อความยาวไม่เกิน 250 คำ และคำสำคัญ 3-5 คำ (ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)

3.3 เนื้อเรื่อง

3.1.1 บทความวิจัย ประกอบด้วย ที่มาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ สมมติฐาน (ถ้ามี) กรอบแนวคิด (ถ้ามี) วิธีการวิจัย ผลการศึกษา สรุปและอภิปรายผล ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี) และเอกสารอ้างอิง

3.3.2 บทความวิชาการ ประกอบด้วย บทนำ หัวข้อเนื้อหาที่นำเสนอ บทวิเคราะห์ สังเคราะห์ทางวิชาการ บทสรุป ข้อเสนอแนะ (ถ้ามี) และเอกสารอ้างอิง

4. การอ้างอิง

ทุกบทความไม่ว่าจะเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษใช้การอ้างอิงตามรูปแบบ APA 6th edition ทั้งการอ้างอิงในเนื้อหา และรายการอ้างอิงท้ายบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อหา ใช้วิธีการอ้างอิงแบบนาม-ปี โดยระบุชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์ไว้ด้านหน้าหรือหลังของข้อความที่อ้างอิง คั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) หากเป็นการอ้างอิงแบบคัดลอกความต้องระบุเลขหน้าด้วย

ตัวอย่าง

ราชบัณฑิตยสถาน (2554, น. 26)..... หรือ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554, น. 26)

Creswell & Smith (2018) หรือ (Creswell & Smith, 2018)

รูปแบบรายการอ้างอิงท้ายบทความ ให้รวบรวมรายการอ้างอิงทั้งหมดไว้ท้ายบทความ
โดยเรียงลำดับตามตัวอักษรของชื่อผู้แต่ง โดยเรียงชื่อผู้แต่งชาวไทยไว้ก่อนชาวต่างชาติ

ตัวอย่าง

หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

สุรชาติ พุทธิมา. (2558). *บรรณานุกรม ครรชนีและสาระสังเขป*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่:
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

Creswell, J. W. (2008). *A concise introduction to mixed methods research*. California: SAGE.

บทความวารสาร

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้า.

ไชยวุธ โกศล. (2561). คนตรีหนังตะลุงในจังหวัดสงขลา: ความเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบัน.
วารสารศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 5(2), 39-49.

Pornumpaisakul, N. & Yenbutra, P. (2018). Synthesis of researches in teaching Thai as a foreign
language. *KKU International Journal of Humanities and Social Sciences*, 8(2), 109-151.

เอกสารการประชุมวิชาการ

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ใน ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.) (ถ้ามี), ชื่อ การ
ประชุม, (น.). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ไพฑูรย์ สันลารัตน์. (2549). การศึกษาไทยในยุคปัจจุบัน. ใน กนกวรรณ สันสุข (บ.ก.), *รายงาน
การสัมมนาเรื่องการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์*, (น. 12-19). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

Afolabi, A. F. & Abidoye, J. A. (2011). *The integration of information and communication technology in library operations towards effective library services*. In *proceeding of the the 1st International Technology, Education and Environment Conference*. (pp. 620-628), The International Conference on Teaching, Learning and Change 2011, Omoku, Nigeria. Retrieved from <http://www.hrmars.com/admin/pics/267.pdf>

บทความหรือบทในหนังสือ

ชื่อผู้เขียนบทความ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ใน ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก.) (ถ้ามี), ชื่อหนังสือ, (น.). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

บุณทริกา เจริญชินวุฒิ. (2559). การศึกษาวิธีการผลิตและการบรรเลงจิม กรณีสถิตยานาวินิจ พุกสวัสดิ์. ใน หนังสือรวมบทความวิจัยของการประชุม วิชาการระดับชาติ SMARTS ครั้งที่ 6: อุดลักษ์ณ์แห่งเอเชีย 2016, คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 17 มิ.ย. 2559, (น. 1220 -1228). กรุงเทพฯ: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Bates, A., Shifflet, R. & Lin, M. (2013). In Hattie, J. & Anderman, E. M. (eds.), *International Guide to Student Achievement*. (pp. 7-9). New York, NY: Routledge.

วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. ระดับวิทยานิพนธ์ สาขาวิชา คณะมหาวิทยาลัย

สุจิรา อัมรักเลิศ. (2547). *การดำเนินงานห้องสมุดดิจิทัลในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Choemprayong, S. (2010). *The transition of worldviews: Collective information behavior during the 2006 Thai Coup D'état*. Doctor of Philosophy (Information and Library Science) University of North Carolina at Chapel Hill North Carolina, USA.

แหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์) ชื่อบทความ. สืบค้นจาก URL

สำนักโฆษก กลุ่มประชาสัมพันธ์และเผยแพร่. (2560, พฤษภาคม 5). ข่าวทำเนียบรัฐบาล. สืบค้นจาก

<http://www.thaigov.go.th/news/contents/details/3545>

Holland, B. (2015, January 14). *21st century libraries: The leaning commons*. Retrieved from

<https://www.edutopia.org/blog/21st-century-libraries-learning-commons-beth-holland>

การส่งต้นฉบับ

กรุณาส่งบทความในรูปแบบไฟล์ word (.docx) ทางเว็บไซต์ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/husocjr/index>